

**CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
RHONDDA CYNON TAF
COUNTY BOROUGH COUNCIL**

GWŶS I GYFARFOD O'R CYNGOR

C.Hanagan
Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf
Y Pafiliynau
Parc Hen Lofa'r Cambrian
Cwm Clydach CF40 2XX

Swyddog Cyswllt: Sarah Daniel, Uwch Swyddog Gwasanaethau Democratiadd
(07385 086 169)

DYMA WŶS I CHI i gyfarfod o **PWYLLGOR CRAFFU - PLANT A PHOBL
IFAINC** yn cael ei gynnal yn **Rhithwir** ar **DYDD MERCHER, 13EG HYDREF,
2021** am **5.00 PM**.

Caiff Aelodau nad ydyn nhw'n aelodau o'r pwyllgor ac aelodau o'r cyhoedd gyfrannu yn y cyfarfod ar faterion y cyfarfod er bydd y cais yn ôl doethineb y Cadeirydd. Gofynnwn i chi roi gwybod i Wasanaethau Democrataidd erbyn Dydd Llun, 11 Hydref 2021 trwy ddefnyddio'r manylion cyswllt uchod, gan gynnwys rhoi gwybod a fyddwch chi'n siarad Cymraeg neu Saesneg.

AGENDA

Tudalennau

1. DATGAN BUDDIANT

Derbyn datganiadau o fuddiannau personol gan Aelodau, yn unol â gofynion y Cod Ymddygiad.

Nodwch:

1. Mae gofyn i Aelodau ddatgan rhif a phwnc yr agendwm mae eu buddiant yn ymwneud ag ef a mynegi natur y buddiant personol hwnnw; a
2. Lle bo Aelodau'n ymneilltuo o'r cyfarfod o ganlyniad i ddatgelu buddiant sy'n rhagfarnu, rhaid iddyn nhw roi gwybod i'r Cadeirydd pan fyddan nhw'n gadael.

2. COFNODION

Derbyn cofnodion o gyfarfod blaenorol y Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc a gynhaliwyd ar 22.09.2021

3. DOLENNI YMGYNGHORI

Gwybodaeth mewn perthynas ag [ymgyngoriadau](#) perthnasol i'w hystyried gan y Pwyllgor.

4. YMCHWIL CRAFFU

Mae cyfleuster ymchwil craffu ar gael yn Uned Busnes y Cyngor i gynorthwyo Aelodau â'u cyfrifoldebau craffu a'u rolau'n Aelodau Etholedig. Mae ymchwil o'r fath yn cryfhau rhaglenni gwaith y Pwyllgorau er mwyn sicrhau bod pynciau sy'n seiliedig ar ganlyniadau yn cael eu nodi. Am unrhyw ofynion ymchwil craffu, cysylltwch â: Craffu@rctcbc.gov.uk

5. CONSORTIWM CANOLBARTH Y DE - FFRAMWAITH DRAFFT NEWYDD AR GYFER GWERTHUSO, GWELLA AC ATEBOLRWYDD**ADRODDIAD CYFARWYDDWR Y GWASANAETHAU I BLANT****6. GWASANAETH IECHYD MEDDWL I BLANT A PHOBL IFAINC (CAMHS)**

15 - 22

ADRODDIAD Y CYFARWYDDWR ADDYSG**7. YMGYNGHORIAD - CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG**

23 - 154

8. Y NEWYDDION DIWEDDARAF AM GYMORTH Y GWASANAETHAU ADDYSG A CHYNHWYSIANT I YSGOLION AC UNEDAU ATGYFEIRIO DISGYBLION MEWN YMATEB I COVID-19

155 - 166

9. YMGYNGHORIAD AR GYNLLUN STRATEGOL DRAFFT - ADDYSG A GWASANAETHAU CYNHWYSIANT AR GYFER 2021-2024

167 - 198

10. ADOLYGIAD Y CADEIRYDD A DOD Â'R CYFARFOD I BEN

Myfyrio ar y cyfarfod a'r camau gweithredu i'w dwyn ymlaen.

11. MATERION BRYD

Trafod unrhyw faterion sydd, yn ôl doethineb y Cadeirydd, yn faterion bryd yng ngoleuni amgylchiadau arbennig.

Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu

Cylchreliad:-

(Y Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol Y Cynghorydd S. Rees-Owen a
Y Cynghorydd J Edwards – Cadeirydd ac Is-gadeirydd, yn y drefn honno)

Y Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol:

Y Cynghorydd J Brencher, Y Cynghorydd A Calvert, Y Cynghorydd S.Evans,
Y Cynghorydd A Fox, Y Cynghorydd E Griffiths, Y Cynghorydd S Morgans,
Y Cynghorydd S Powell, Y Cynghorydd M Powell, Y Cynghorydd G Stacey,
Y Cynghorydd S Trask, Y Cynghorydd D Williams and Y Cynghorydd J Barton

Aelodau Cyfetholedig:

Mr J Fish, Cynrychiolydd Rhiant-Lywodraethwr wedi'i ethol
Mrs R Nicholls, Cynrychiolydd Rhiant-Lywodraethwr wedi'i ethol
Mr L Patterson, Cynrychiolydd Rhiant-Lywodraethwr wedi'i ethol
Mr M Cleverley, Cynrychiolydd Cymdeithas Genedlaethol yr Ysgolfeistri ac Undeb yr
Athrawesau a'r Panel Athrawon
Ms A Jones, Cynrychiolydd UNITE
Mr C Jones, Cynrychiolydd GMB
Mrs C Jones, Cynrychiolydd Undeb Cenedlaethol yr Athrawon a'r Panel Athrawon
Mr D Price, Cynrychiolydd UNSAIN/UNISON
Mr A Ricketts, Cynrychiolydd Awdurdodau Esgobaethol â'r hawl i bleidlais

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNCIL CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE
Minutes of the meeting of the Children and Young People Scrutiny Committee meeting held virtually
on Wednesday, 22 September 2021 at 5.00 pm

County Borough Councillors - Children and Young People Scrutiny Committee Members in attendance:-

Councillor S. Rees-Owen (Chair)

Councillor J Edwards	Councillor J Brencher
Councillor S Evans	Councillor A Fox
Councillor E Griffiths	Councillor D Owen-Jones
Councillor S Morgans	Councillor S Powell
Councillor M Powell	Councillor G Stacey
Councillor S Trask	Councillor D Williams

Co-Opted Members in attendance:-

Mr L Patterson

Officers in attendance:-

Mr C Hanagan, Service Director of Democratic Services & Communication
Mr P Nicholls, Service Director, Legal Services
Mr P Mee, Group Director Community & Children's Services
Ms A Lloyd, Service Director, Children's Services
Ms G Davies, Director of Education and Inclusion Services
Ms A Richards, Service Director 21st Century Schools and Transformation
Ms C Williams, Service Manager Disabled Children
Mr A Cope, Regional Development Manager
Ms L Peake, Chief Executive Kinship
Ms K Owen, Gatsby Project Manager
Ms S Woolson, Employment, Education and Training Team Manager
Mrs S Daniel, Senior Scrutiny Services Officer

11 Declaration of Interest

Cllr S Trask declared a prejudicial interest in agenda item 7 (Kinship Care Notice of Motion) and withdrew from the meeting during the discussion of this item

Cllr S Evans declared a personal interest in Agenda item 5 (Gatsby Project report) due to her work at the University of South Wales.

Cllr M Powell declared a personal interest in Agenda item 7 as his wife works in children's services

12 Minutes

It was **RESOLVED** to approve the minutes of the 21st July 2021 as an accurate reflection of the meeting.

13 Consultation Links

Members were provided with information to consultations which may be of interest to them

14 Scrutiny Research

The Senior Scrutiny Officer reminded members of the Scrutiny research facility that was available to them and advised that members should email the scrutiny mailbox with any requests.

15 Gatsby Project Report

The Chairperson welcomed the officers to the meeting and invited them to present the report.

The Gatsby Project Manager supported her report with a presentation to members, which gave an overview of the Gatsby Benchmark Good Career Pilot. She explained that the pilot gives a commitment to each and every child within the RCTCBC area between the ages of 11-18, to receive the highest quality career experiences to provide them with the opportunity and confidence to achieve success and fulfilment in their working lives.

The Gatsby Project Manager advised members that the benchmarks had been devised, arising from research from the Gatsby Foundation and they were:

- A stable careers programme
- Learning from career and labour market information
- Addressing the needs of each pupil
- Linking curriculum learning to careers
- Encounters with employers and employees
- Experiences of workplaces
- Encounters with further and higher education
- Personal guidance

Upon conclusion of the presentation, the Chairperson invited members of the Committee to ask questions of the Gatsby Project Manager.

A member applauded the efforts of the Project Manager for her work on the pilot. He added that the Committee should also recognise the accolade of Hayley Jacobs, Career Leader at Bryn Celynnog Comprehensive who had been shortlisted twice for the prestigious UK wide Career Development Institute Career Leader of the Year award and winning the title in 2021. He recommended that a personal letter of congratulations from the Committee be sent to Hayley Jacobs and also Bryn Celynnog Comprehensive School who had featured in the BBC Teach programme.

Another member congratulated the Gatsby Project Manager on the work in the pilot and felt it captured many of the concerns and challenges that young people faced. She asked for more information on the availability of good quality work placements for young people to support them in their aspirations. She asked also if school staff were still able to provide a mentoring process to students due to the COVID-19 pandemic.

The Gatsby Project Manager responded that the role of the career leader can be

described as the career conductor of the school. They work alongside herself to create a career plan that is individual and bespoke to each school and considering individuals that need to look outside of their own community for opportunities. She added that the Gatsby Benchmark plan ensured that the governing body and the senior leadership team at each of the schools involved were updated on the progress of the Gatsby profile on a termly basis. She further added that the Employment, Education and Training team were also involved and had developed some bespoke mentoring for individuals.

In terms of work experience placements, she informed members that they worked very closely with schools to offer and identify high-level placements for the young people in RCT, particularly throughout the pandemic where a number of virtual work experience placements were successfully delivered. She added that whilst the country were going through the global pandemic, they didn't feel it was fair that the class of 2020 were to miss out on what they consider vital placements and opportunities.

A Member asked what the intention was on reporting the outcomes of the pilot and the impact for learners and how success was measured. The member also asked for more information on the engagement and involvement with universities and other higher education settings.

The Gatsby Project Manager responded that they had undertaken three full audits on the programme to measure outcomes and impacts. They have now put in place a tracking model to look at the interactions of schools, career interventions and other key markers that had been identified, to look at attainment markers that can measure the impacts in the schools. She added she felt the pandemic had delayed the process somewhat.

In response to the interactions with universities and higher education she advised that further work was needed to develop this area and would be happy to work with the member and also update at a later meeting with more information on the outcomes and impacts of the Gatsby Project.

A Member referred to the Gatsby+ trial that has provided bespoke and intensive career planning and work experience support aimed at pupils who are not reaching their academic potential that has initially supported five students. She asked how this ties in to the strapline every one, every person and what were the interventions used for these students.

The Officer responded that one of the key focus areas in benchmark two focussed on the needs of the individual child. She added that they were working on making the benchmarks as effective as possible for the schools in RCT. A small group of pupils were selected with high attainment, that move further away from their potential through years 9-11 and through to KS5 and she felt focussing the Gatsby Project on those pupils from an early age could positively affect their attainment. She concluded that this was in the early pilot stages and was happy to report back on the Gatsby+ progress at a later meeting. This was welcomed by the member

In response to a query from a member, the Gatsby Project Manager responded that the Curriculum Benchmark 4 was a focus at the moment and that careers being taught through the curriculum and not being a separate entity were an integral part of curriculum. She added that over the Summer term four working parties (Science, English, Humanities and PE) met on a weekly basis for four weeks to plan how those faculties can plan career interventions in those curriculum areas. She added that the working groups were an ongoing piece of work.

The Director of Education added that going forward she was hopeful of being able to share some meaningful data which would demonstrate the impact of learner outcomes and destinations but there were current restrictions on reporting on key performance indicators.

A Member asked if officers felt the Authority had the partnerships in place for careers training with schools and businesses.

The Gatsby Project Manager advised that relations with businesses could be stronger and more work needs to be undertaken in that area. She added that there was a career leader within the Employment and Education team who was helping to develop work in that area.

A Member asked if the Authority uses data from business intelligence around growth sectors to ensure the future proofing of the objectives. The Officer responded that they are continually updating schools on labour market information to ensure their offer to schools is clear and follows the market trend. She added in her opinion it is an area that they can improve on.

A Member referred to the emergency measure for Covid-19 Benchmarks that were set out in the report and asked if these were still being used and when they would be reviewed.

In response, the Project Manager advised that Covid-19 Benchmarks were put in place to support schools. She stated that they are led by the leadership of the Local Authority on how to progress in the future and this would not be a decision she would make without their advice.

A member asked when officers expected to see face-to-face work experience return.

The Gatsby Project Manager responded that they have been flexible and adapted depending on the Covid-19 restrictions and circumstances. Schools had been given the options of virtual or face-to-face placements. She acknowledged that face-to-face placements were certainly more powerful and whilst they were keen to return to face-to-face work experience the Health and Safety guidance had to be followed.

A Member asked how the five pupils and schools were selected to take part in the Gatsby+ programme.

The Gatsby Project Manager replied that the Gatsby+ is a pilot to understand if the additional support has an impact. She stated that it was very resource heavy as support was delivered on a 1-2-1 basis. The schools were chosen due to the strong working relationships established with them, which, when undertaking a pilot is vital that they will deliver results so the results can be shared with other schools. The Schools selected also have a strong career leader so were in a good position to try something new. She added that the schools selected the pupils, with specific criteria set for those who were not achieving their academic potential.

A Member thanked the officers for the report and asked if this could be revisited in the spring when the two years had been completed and outcomes from the project could be demonstrated to the Committee. He asked if the schools receive extra funding to carry out their duties or if this carried out using the existing schools budget, and is the school curriculum fit for purpose to achieve the benchmarks set out in the report. He also asked, when considering Brexit and labour market information should we be teaching modern foreign languages

in primary and secondary schools as they may not have an opportunity to utilise these skills in the future.

The Gatsby Project Manager responded that schools don't receive additional funding and we need to ensure a sustainable model ensure success of the Gatsby benchmarks. She advised the schools that were having the greatest success with the benchmark profiles were the schools that already had many of the priorities that feature in the self-evaluation plans for developing their curriculum. In terms of the curriculum, she added that we were in a great position in developing the new curriculum and we were ensuring that benchmark four (linking curriculum learning to careers) is interwoven and interlinked and works in partnership with schools in RCT, colleges and careers wales to ensure pupils have a clear transition.

The Director of Education advised that it is important that children are prepared for the best pathway that reflects their skills – whether this is training, employment, apprenticeships or further education it was important it is right for them and they feel supported to make the right choices in the future. She added that learners need to be prepared for the world of work and for jobs that don't exist yet. Schools are supported to offer more bespoke pathways for learners who don't engage with the more traditional curriculum offer.

A Member asked if the outcomes were broken down into gender demographics. Will these be presented to members.

The Gatsby Project Manager responded that they are measured and when this item is reported back we can include this in the report.

RECOMMENDATIONS:

- Item to be reported back to Committee in the Autumn of 2022 to include detailed information on outcomes, included gender demographics.
- A letter of congratulations to be sent to Hayley Jacobs and Bryn Celynnog

16 Care Inspectorate Wales (CIW) Report

The Service Director Children's Services presented the report to members to update them in relation to progress with action plans associated with Inspection of the Disabled Children's Service and Focused Activity in the 16+ Service.

The Service Director also referred members to the appendices in the report which provided members with a "RAG" Status against the action plan that detailed areas that were doing well and areas that needed development, which the service area were committed to seeing through

A Member referred to the ALN programme and asked what the integration provision for disabled children and what schools provide looks like, particularly for those children that are disabled that may attend a mainstream school.

The Service Manager Disabled Children responded that social workers within the disabled children's service worked closely alongside education colleagues in both special and mainstream schools. Moving forward with new act, the same officers are undertaking training and working alongside colleagues to take up the implementation of the IDPs and have already been part of some pilot programmes.

The Service Manager Disabled Children added that some pilot programmes had

also been undertaken in a special school in Ysgol Hen Felin to look how officers and social workers were also involved in the implementation. She advised members that the Authority are not taking the disabled children's service up to age 25, this was based on research from IPC and was also in line with the Additional Learning Needs act. She added however, that they were working much more closely with 18-25 year olds who are looked after, in partnership with adult services to build on the transition protocol.

A Member referred to the improvement plan where the RAG status for managers was indicating a red status in relation to considering reviewing capacity allocation and team development that had been halted due to vacancies. She asked if members could be provided an update on that.

The Service Director Children's Services replied that recruitment had taken place and the service continued to manage throughout the very difficult pandemic period. Now that staff had been inducted and settled into their roles the development workshop will take place in November 2021 as they considered it important that new staff had the opportunity to take part.

A Member asked what provisional care/ support is given in the Borough for young people up to the age of 25 who develop a disability in later childhood, and in particular from blindness. He asked if there was any specific support in RCT for them. He asked this as there was a child in his ward who could not access braille books from their local library but instead got them from the RNIB

The Service Manager Disabled Services advised that a family member or a professional can make a referral to the Disabled Children's Service team at any point and through that process a comprehensive assessment is undertaken to ascertain any additional needs and what specific support can be offered by the disabled children's service. She added that there is also a sensory team that operates that can support with specific issues. She advised the member that she would clarify about the specific availability of braille and would send him the information requested including detailed information of the sensory team.

A Member referred to the areas that had been identified in the report, specifically "increased focus on family strength and the identification of personal outcomes" and asked what improvement methods had been identified. And also she asked how the service ensures that the voice of the child is heard and acted upon.

The Service Manager Disabled Children replied that the voice of the child can never be complete as an action as this would continually be developed by improving the communication skills of their staff. She added that they also picked up that advocacy wasn't routinely offered but this has now been addressed and the service can demonstrate that this is now offered to all children and young people that are referred to their service.

In addition Members were informed that an extensive Makaton programme had been rolled out and pictorial software had been invested in to translate any information into a visual language for young people. She added that the enablement team now started in a position with visuals, such as plans, assessments and practices for their families, which empowers and enables our children and young people to be more independent.

A Member referred to housing associations and recent discussions whereby housing would be built with disabled families and their specific needs in mind and asked if this was an area where the disabled children's service could work with the housing associations to provide them with advice on what considerations should be made when building these properties.

The Service Manager Disabled Children stated that there is a paediatric occupational therapy team that work closely with housing colleagues and Trivallis that advise on specific needs of their families. She added that early discussions were also undertaken when there was an opportunity for any new build properties as there were a number of families on the waiting list for specialist housing with specific needs. She confirmed that any specialist advice that was required, the occupational therapists could advise.

A Member asked if it was usual practice that new staff receive training on children's rights and disability rights.

The Service Manager Children's Services replied that training on children's rights are in the training calendar for all children services staff. She added that they have also held training on disability rights and safeguarding disabled children though these were not in the rolling annual calendar.

A Member referred to Post 16 on the Improvement Plan and asked what support they are provided as some children will move from a mainstream school into a special school setting. She added she would be interested to hear what support was also in place for children with hidden disabilities such as poor mental health, anxiety and autism.

The Service Director Children's Services advised that they had recently reviewed and updated the transition policy. She advised that they had increased their work around housing to increase the availability of support in supported accommodation and they were also working closely with colleagues in the Health Board around Mental Health and Wellbeing. She added that other areas of development around Looked After Young People was now in place and they have commissioned an emotional wellbeing and therapeutic services team to support them through their journey.

The Service Manager Disabled Children added that children are ideally brought into transition process from the age of 14 to give plenty of time to work with the family and partners to ensure a long and smooth transition period. She further added that children with complex needs were supported with additional planning to support them at their own pace.

The Director of Education added that for learners with transitional period is an integral part of preparing them for their next phase in education. In some of the Special Schools, there is provision on college sites to enable the young people to become acclimatised in a new environment. She reassured members that even if learners do not meet the requirements to access the services in the disabled children's team, there are still requirements on the schools to work in partnership with the Authority to mitigate all risks and still ensure there is a robust transition plan in place for that learner.

RECOMMENDATIONS:

Members noted the contents of the report and recommended that all members receive further information from the sensory team on their availability of services.

17 Kinship Care (Notice of Motion)

The Chairperson welcomed Lucy Peake, the Chief Executive of Kinship to the meeting who accepted the invitation to attend to support officers and contribute to the item.

The Service Director Children's Services presented the report to Members which was in response to a Notice of Motion from Council on the 13th January 2021. The report detailed information received from a consultation exercise with connected person (kinship) foster carers to find out their thoughts and feelings in relation to the assessment and support provide by the service and to identify where improvements could be made.

The report also detailed the work of the Authority in collaboration with Kinship, formally called Grandparents Plus.

The Chairperson asked for more information on the working relationship with Kinship colleagues and asked if this was being developed.

The Director for Children's Services advised that after the Committee previously considered this item, she asked her teams to develop those pathways with Kinship colleagues to ensure carers can access support that is available to them. She added that she was really pleased that a number of carers had praised the support that was available to them.

The Regional Development Manager advised that the response from the survey was positive with nearly 60% of Kinship carers responding to the survey. The survey respondents gave some good, honest feedback which will be used to develop the service, he added that most of the responses were positive.

The Chief Executive of Kinship commented that the Development Manager at Kinship for South Wales has advised of positive working relationships with various teams in RCT such as therapeutic family services, Looked After Children's Service, schools and Educational Psychologists which, in turn gives Kinship carers trust in Kinship as a charity. She added that as an organisation they could see the commitment from RCT in supporting Kinship carers. She concluded that the outcomes for children were improved for children due to the continuity of carers and being able to stay within their family network, than they would be if they stayed within the foster care system, she hoped that they can continue to work together to build on the positive outcomes.

The Chairperson thanked the officers for their contributions and for Lucy Peake, Chief Executive of Kinship for attending the meeting.

RECOMMENDATIONS:

The Committee then considered their formal response to the Notice of Motion and recommended to Cabinet the following:

To endorse the three steps set out in the report to the Children and Young People Scrutiny Committee in February 2021 which were:

- To continue to develop and improve the support services available to Kinship foster carers
- To continue to implement the Code of Practice for special guardians and improve the support available
- To continue to collaborate with organisations to improve support to friends and family carers across RCTCBC

Members also recommended to Cabinet the following areas for development which were set out in the report to members which were:

- A 'rushed' Assessment process
- Staff turnover and absence

- Timely information sharing
- A potentially 'intimidating' Panel experience
- Peer Support
- Specific Support Groups

18 Information Reports

Members were advised of the reports that were for reported for information and were reminded if they had any queries in relation to them that they should contact the Scrutiny mailbox.

19 Chair's Review and Close

The Chairperson thanked all for attending the meeting and looked forward to the Committee being able to meet on a hybrid basis in the future.

20 Urgent Business

None

**CLLR S REES-OWEN
CHAIR.**

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

MUNICIPAL YEAR 2021/22

CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE

REPORT OF THE GROUP DIRECTOR, COMMUNITY AND CHILDREN'S SERVICES

CHILD AND ADOLESCENT MENTAL HEALTH SERVICES

13 OCTOBER 2021

Author: Annabel Lloyd, Director, Children's Services.

1. PURPOSE OF REPORT

- 1.1 The purpose of this report is to provide Scrutiny Members with information in relation to Children's Services interaction with the Child and Adolescent Mental Health Service (CAMHS) in the context of two prior presentations by CAMHS at Scrutiny Meeting in March and Council in June 2021.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that Members:

- 2.1 Acknowledge the information contained within the report.
- 2.2 Scrutinise and comment on the information provided.

3. BACKGROUND

- 3.1 In March 2020, Scrutiny Committee received a presentation in relation to the progress with improvements and new developments at CAMHS. It was well received with Scrutiny Committee, and later in June Council also received and welcomed the presentation, looking forward to the impact of new developments for RCT families.
- 3.2 This report highlights some of the areas where children's services continue to experience barriers or challenges in accessing the right services for young people.

4. CAMHS

4.1 New initiatives are welcomed and University Health Board officers involved in leading those inspire confidence. These include the;

- Single Point of Access
- Publication of CAMHS duties and services (see Appendix 1)
- Framework on embedding a whole-school approach to emotional and mental well-being.

4.2 Also since June, the Regional Partnership Board (RPB) has commenced its implementation of Nyth/Nest. This has been co-produced by the Together for Children and Young People (T4CYP2) network and a wide range of stakeholders. More information can be found at: <https://collaborative.nhs.wales/networks/wales-mental-health-network/together-for-children-and-young-people-2/the-nest-framework/>. It is early days with this development which has the ambition to change services. The Bird's eye view document accompanying the initiative says that has been established because:

'Lots of children, young people, parents and carers and the people who work with them, felt that services needed to improve. The important thing was to make sure early help and the right help was available at the right time'

4.3 It is founded upon the following principles of:

- Nurture - taken care of and cherished.
- Empowering - feeling strong and listened to.
- Safety- feeling protected and able to be yourself.
- Trust, reliable and there for you.

4.4 Nyth / Nest is a future development that Children's Services will contribute to and look forward to seeing the benefit for RCT families. The RPB has until 31.3.22 to develop its plan under Nyth / Nest.

4.5 Scrutiny Committee Members will be aware that as a matter of good practice, and to ensure that families, young people and staff can access the right services at the right time, the following services and pathways have been developed. These are children's services funded provisions with preventative intention and results:

- Service delivery pathways between Resilient Families Service and the Neurodevelopmental Team and similar with CAMHS is underway
- Access to therapeutic professionals within Resilient Families Service
- YEPS re-structure included Mental Health and Wellbeing Officers

- Development of Disabled Children's Service to include the provision of specialist Enablement Team support that can be accessed by families whilst waiting for neuro-development assessments
- Therapeutic Families' Service a multidisciplinary team, which offers consultation, therapeutic assessments and interventions to children and families
- Implemented trauma informed practice in the children's homes including access to psychology for enhance case management
- CAMHS and Psychologist provision currently being negotiated between Health and YOS to assist development of Enhanced Case Management (ECM) and trauma informed practice
- Commission of therapeutic service for looked after and adopted young people (MAPPS)
- Commission of specialist therapeutic intervention for young people involved in sexually harmful behaviour

4.6 The subsequent content of this report focuses upon the remaining challenge, and our plans to address that.

4.7 It is recognised that pandemic impact, staffing challenges and increasing demand in both children's services and CAMHS are taking their toll. However, despite the developing services in both Children's Services, and CAMHS, there are continuing challenges for families and young people in accessing the right services at the right time at the highest spectrum of need. This is experienced in the following ways.

- Long –standing (pre-pandemic) waiting lists for neuro developmental assessment that extend long beyond the expected standard of 26 weeks leaving families and children in an intensely difficult period of waiting and uncertainty. This includes some examples of looked after young people who are waiting
- In developing RCT Children's Services' Next Steps Strategy for the safe reduction of looked after numbers, the UHB was encouraged to contribute by representation on the steering group. Unfortunately, this did not come to fruition as the CAMHS colleague wasn't able to join the steering group meetings or identify a colleague who could assist.
- We continue to experience challenges in accessing CAMHS consultation, treatment and therapies for children on the edge of care and who are looked after. Often these children's needs are viewed by CAMHS professionals as associated with trauma, or a need for stability alongside better placement arrangements, and therefore not suitable for CAMHS service provision
- Challenges in accessing in-patient treatment. We very much want to avoid hospital admission and wrongly medicalising Children's problems. However, from time to time it becomes necessary for a child to be admitted to hospital due to mental illness. These occasions are few and far between, and have seen challenge between professionals where young people and families most need us to work jointly. On one such occasion, this involved an expectation that the Authority make a child looked after whose family felt he should have in patient treatment, the young person was later sectioned once he became an adult. In

- another case a young person waited 5 months for a decision about a hospital place, his situation deteriorating meanwhile
- CAMHS consultation time agreed for YOS has been sporadic since 2018. This is being monitored by Cwm Taf Offender Management Board

Continuing Care

- 4.8 In all our work, children's services invite a partnership approach to developing services and working alongside families. The Welsh Government Guidance in the area introduces its document in the following way:

This guidance assists Local Health Boards (LHBs), Local Authorities (LAs) and their partners (for example Children's Hospice, Action for Children, Barnardo's, specialist educational provision) to plan and support children and young people's continuing care needs. (<https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-03/the-children-and-young-peoples-continuing-care-guidance.pdf>)

- 4.9 A joint approach was very much in mind when the Regional Partnership Board (RPB) developed its review of the collaborative arrangements between local authorities and the local health board in Cwm Taf Morgannwg for meeting the needs of children and young people with complex needs. The aim was to develop new arrangements which partners were confident are fair, transparent, streamlined, timely, robust and effective in promoting better outcomes. However some months after the RPB work had commenced, the Local Health Board presented its own policy and framework for assessing and meeting the needs of children with complex needs which falls short of the aspirations of the RPB work. RCT Children's Services will continue to work with UHB officers on a proposed multi-agency approach to delivering the work under the UHB policy.
- 4.10 The above challenges highlight the need for a more integrated approach to planning and service development and delivery for children with complex needs between the Council and the UHB, based on a shared responsibility and the desire to act in the best interests of the child irrespective of organisational differences or statutory responsibilities. The Council has and will continue to make representation directly to the UHB and through strategic partnership arrangements such as the Regional Partnership Board (RPB) to achieve this.

5. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS

- 5.1 This is an information report.
- 5.2 An Equality Impact Assessment will be undertaken as part of the implementation process.

6. CONSULTATION

- 6.1 This is an information report.

6.2 Further consultation will however be undertaken as part of the implementation process.

7. FINANCIAL IMPLICATION(S)

7.1 There are no new direct financial implications aligned to this report.

8. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

8.1 The legal requirements for children and young people are set down within the Social Services and Well-being (Wales) Act 2014.

9. LINKS TO THE COUNCIL'S CORPORATE PLAN / OTHER CORPORATE PRIORITIES/ SIP

9.1 This consultation links to the corporate priority of promoting independence and positive lives for everyone by ensuring that the Council listens to the people it provides for.

9.2 It also contributes to the following well-being goals:

- A prosperous Wales
- A resilient Wales.
- A healthier Wales.
- A more equal Wales
- A Wales of cohesive communities
- A globally responsible Wales

10. CONCLUSION

10.1 All of the new developments aimed at preventing young people from needing to access specialist mental health services are welcomed. Children's Services have, over time, developed a number of its own therapeutic provisions aimed at preventing escalation of need.

10.2 However, there remains a desire for a more joined up and shared approach to assessing and meeting need for those with the most complex needs, and some distance to go in achieving an integrated approach that is solely focused on good outcomes from children. A shift in culture is required from one that is characterised by differences such as differing legislative duties, to a position that singularly puts children first is required.

Single Point of Access Team (SPOA):

- All referrals into the service go to a team of 2 x Band 7 experienced staff members. Staff will triage referrals for appropriateness on a daily basis. The referrals will be delegated to the relevant team with as much information as needed to make a decision on assessment.
- The single point of access team will address all duty calls entering the service providing advice, consultation and information.
- Single Point of Access staff will seek out further information and liaise with referrers to collate and collaborate in order to provide timely appropriate care and assessment.
- Adhere to the referral criteria in accepting referrals from health care and local authority providers.
- Provide information to the referrer on best course of action in dealing with the referral content and signposting of referrals not suitable for CAMHS.

Community Intensive Therapy Team:

The Core functions of the CAMHS Community Intensive Therapy Team include:

- Offering specialist mental health assessments to children and young people who suffer with severe mental illness, complex needs and associated high risk behaviours
- offering bespoke intensive therapeutic input in the community to deliver evidence based interventions following a bio-psycho-social model
- providing liaison, consultation and specialist training in the care of children and young people with mental health problems to health colleagues and partner agencies.

Crisis Liaison Team:

The Core functions of the CAMHS Crisis Liaison Team include:

- A rapid response in offering specialist mental health assessments within 48 hours ,to children and young people who are in crisis ,who present with an imminent risk of harm to self or others; severe mood disorder; acute psychotic disorder; severe eating disorder.
- Offering follow up appointments, when appropriate, to provide a brief therapeutic intervention.
- Providing liaison, consultation and specialist training in the care of children and young people with mental health problems, to health colleagues and partner agencies.

Generic Core CAMHS Team:

The teams sit within Tier 2 CAMHS covering the Cwm Taf Morgannwg locality.
The Core functions of the Secondary CAMHS teams in normal circumstance include:

- Employing a Choice and Partnership Approach model and providing mental health assessments to children and young people who are experiencing moderate to severe mental health issues within a clinic setting.
- Offering assessments and follow up appointments, when appropriate, to deliver medication monitoring and therapeutic intervention.
- Providing liaison, consultation and specialist training in the care of children and young people with mental health problems, to health colleagues and partner agencies.

Tier 3 Child and Adolescent Learning Disabilities Team:

Core functions of the Tertiary Tier 3 CAMHS LD Team:

CAIDS focuses on providing advice, support, assessment and treatment for children and young people with a moderate to severe intellectual disability AND complex mental health issues, including challenging behaviour. However, specific Autistic Spectrum Disorder (ASD) assessment for children and young people with intellectual disability is not commissioned and will not be undertaken by CAIDS.

Whilst a diagnosis of Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) and prescribing initiated, ongoing support including prescribing and reviewing will remain the responsibility of the local lead for the case.

Prior to referral to this service the child or young person must have had an assessment by local secondary mental health or paediatric services. For those who do not meet the eligibility criteria, further team consultation and signposting may be offered to the referrer.

Young Persons' Drug and Alcohol Service:

This service offers Tier 3 specialist Intervention to young people who present with complex drug or alcohol use and associated high risk behaviour that may or may not be in conjunction with mental health needs.

This includes Young People who present with;

- Intra-venous drug use
- Dependent drug or alcohol use
- Poly-drug use
- Chaotic drug use
- Safeguarding concerns linked to drug use
- Concerns regarding dual diagnosis (drug use and mental health needs)
- Recreational drug overdose
- Pregnant drug users.

The young people we work with may be using one or several substances at a harmful or dependent level.

CAMHS offer treatment for a variety of conditions such as: ADHD, Anxiety, Depression, Psychosis, Anorexia Nervosa, Bulimia, Bipolar Disorder, Borderline Personality Disorder, Schizophrenia, Tourettes, Drug and Alcohol Addiction, Obsessive Compulsive Disorder, Phobias, Post Traumatic Stress Disorder, Suicide and Self Harm, Stress, Trauma, Trichotillomania, Mutism.

What is Ordinarily Available with CAMHS:

Assessment, Advice, Consultation, Medication Monitoring, Physical Observation Monitoring (height, weight, BP), Family Therapy, Anxiety Management, Depression Management, Dietetic Input, Cognitive Behavioural Therapy, Crisis Intervention, Habit Reversal Therapy, Psychodynamic Therapy, Drug and Alcohol Counselling, Psychotherapy and Psychoeducation.

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE

13TH OCTOBER 2021

CONSULTATION – DRAFT WELSH IN EDUCATION STRATEGIC PLAN

REPORT OF THE DIRECTOR OF EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

Report author: Grace Zecca-Hanagan, 21st Century Schools

1. PURPOSE OF THE REPORT

- 1.1 To provide the Children and Young People Scrutiny Committee with an overview of the Council's draft Welsh in Education Strategic Plan (WESP) which was presented to the Cabinet meeting on the [20th July 2021](#).
- 1.2 To give Members of the Children and Young People Scrutiny Committee the opportunity to contribute to the consultation process in respect of the draft WESP.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that members:

- 2.1 Scrutinise the information provided in respect of the Council's draft WESP.
- 2.2 Contribute to Council's draft WESP statutory consultation process.

3. REASONS FOR RECOMMENDATIONS

- 3.1 To provide Members of the Children and Young People Scrutiny Committee with an update on the draft WESP and to reflect Members comments as part of the statutory consultation process.

4. BACKGROUND

- 4.1 Members are aware that the Council has set an ambitious target to increase the percentage of year one learners in Welsh medium education. The draft WESP, attached as [Appendix 1](#) sets out the actions

the Council will take over the forthcoming ten years, up to and including 2032, to make progress towards the achievement of this target.

- 4.2 In order to meet this target by 2032, the Council, along with officers from a number of external groups and organisations who form the WESP Strategic Group need to work collectively. The Council, therefore, welcomes the opportunity to consult and engage with a wide range of stakeholders to seek their views on the achievement of this ambitious target.
- 4.3 The draft WESP statutory consultation process provides opportunities for the Council's stakeholders to give their feedback. In addition, Members of the Children and Young People Scrutiny Committee, is considered as consultee as part of the Council's overall consultation arrangements.
- 4.4 Members of the Children and Young People Scrutiny Committee can access the statutory consultation via the following [link](#) and a hard copy of the statutory consultation is also provided as [Appendix 2](#) to this report.
- 4.5 The feedback provided via the statutory consultation process will be incorporated into a Cabinet Report and be considered by Cabinet as part of its consideration of the Council's draft WESP.
- 4.6 It is proposed that prior to formal consideration by the Cabinet (as outlined in 4.5 above), the Children and Young People Scrutiny Committee undertakes pre-scrutiny on the draft WESP. These comments and observations will be presented to Cabinet when it considers this matter.

5. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS / SOCIO-ECONOMIC DUTY

- 5.1 An Equality Impact Assessment (with Social-Economic Duty) for the draft WESP is attached as [Appendix 3](#) to the Cabinet Report.

6. WELSH LANGUAGE IMPLICATIONS

- 6.1 A Welsh Language Impact Assessment for the draft WESP is attached as [Appendix 4](#) to the Cabinet Report

7. CONSULTATION / INVOLVEMENT

- 7.1 The draft WESP is subject to a comprehensive public statutory consultation with a range of stakeholders for no less than an eight week period. In addition, it has been presented to the Welsh Language Cabinet Steering Group for consideration.

7.2 Current circumstances will inevitably limit the opportunity for face to face engagement, however, the Council will make best use of the variety of social media, remote meetings and digital tools to engage with stakeholders.

8. FINANCIAL IMPLICATION(S)

8.1 There are no financial implications aligned to this report.

9. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

9.1 The following legislation / regulations are aligned to this report:

1. Section 84 of The School Standards and Organisation (Wales) Act 2013.
2. The WESP (Wales) Regulations 2019.
3. The WESP (Wales) (Amendment) (Coronavirus) Regulations 2020.

10. LINKS TO THE CORPORATE AND NATIONAL PRIORITIES AND THE WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS ACT.

10.1 The draft WESP links to the Council's Corporate Plan for the period between 2020 to 2024, specifically the priority:

- Prosperity – Creating the opportunity for people and businesses to be innovative, entrepreneurial and fulfil their potential and prosper:
 - Ensuring we have good schools, so all children have access to a great education.

10.3 The delivery of the WESP will contribute to all seven well-being goals within the Future Generation (Wales) Act. In addition, due regard has been made to the Five Ways of Working, as contained within the Wellbeing of Future Generations (Wales) Act 2015.

11. CONCLUSION

11.1 The Council remains committed to ensuring the availability of Welsh medium education, from the initial early years through to primary and secondary education before progressing through to higher and further education, so that all learners whatever their learning needs are able to access Welsh medium provision. This is in line with Welsh Government's vision for one million Welsh speakers in Wales by 2050 as set out in Cymraeg 2050.

11.2 Members of the Children and Young People Scrutiny Committee are asked to provide feedback as part of the Council's overall statutory consultation process.

LOCAL GOVERNMENT ACT 1972

AS AMENDED BY

THE LOCAL GOVERNMENT (ACCESS TO INFORMATION) ACT 1985

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE

13TH OCTOBER 2021

DRAFT WELSH IN EDUCATION STRATEGIC PLAN

REPORT OF THE DIRECTOR OF EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

Contact Officer: Grace Zecca-Hanagan.

Background Papers

1. Draft WESP.
2. Statutory Consultation.
3. Equality Impact Assessment (with Social-Economic Duty).
4. Welsh Language Impact Assessment.

Officer to Contact:

Grace Zecca-Hanagan

Tudalen wag

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

Cynllun Strategol 2022 i 2032

Cymraeg mewn **Addysg**

DRAFFT

RHONDDA CYNON TAF

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG 2022 – 2032

Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yma wedi'i baratoi o dan Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013¹ ac yn cydymffurfio â Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg ac Asesu'r Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg (Cymru) 2013² a Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg ac Asesu'r Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020³. Wrth osod targedau, mae sylw dyledus wedi'i roi i'r canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru.

Gaynor Davies

(Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant)

¹ [Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion \(Cymru\) 2013](#)

² [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) 2019](#)

³ [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) \(Diwygio\) \(Y Coronafeirws\) 2020](#)

TUDALEN GYNNWYS

CYNNWYS	RHIF DUDALEN:	Y
Ein Gweledigaeth	4	
Deilliant 1: Mwy o ddysgwyr Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg	6	
Deilliant 2: Mwy o ddysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg	16	
Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall	20	
Deilliant 4: Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg	24	
Deilliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol	29	
Deilliant 6: Cynnydd yn narpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr ag ADY (yn unol â'r dyletswyddau wedi'u pennu gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018)	33	
Deilliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg (y pwnc) ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg	36	
Marchnata	41	
Cyflawni ein Gweledigaeth	41	
Atodiad Un: Methodoleg ar gyfer Gosod Targedau	43	
Atodiad Dau: Proffil Ieithyddol y Fwrdeistref Sirol	45	
Atodiad Tri: Data Llinell Sylfaen	47	
Rhestr Termau	56	

EIN GWELEDIGAETH

Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus ag sy'n bosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd blaenoriaeth allweddol.

Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:

Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.

Bydd gweledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn dangos arweinyddiaeth gref ac ymrwymiad clir, ac i'r perwyl hyn, ein nod yw:

Cynyddu canran y dysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yma ('y Cynllun Strategol'). Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rwyng 720 ac 825 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae'r targed yma wedi'i osod yn unol â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 ('Rheoliadau 2019') a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020. Wrth osod y targed yma, mae sylw dyledus wedi'i roi i Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013. Mae'r targed yma'n seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yng nghynllun Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr⁴ (Cymraeg 2050). Mae esboniad manylach o'r fethodoleg a gafodd ei defnyddio i osod y targed yma ar gael yn [Atodiad Un - Methodoleg ar gyfer Gosod Targedau](#).

Gan fod cyfraddau geni'n gostwng, bydd cyflawni'r targed yma'n her ac yn gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.

⁴ [Cymraeg 2050 – Miliwn o Siaradwyr](#)

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i godi ansawdd a chynyddu argaeledd lleoliadau cyfrwng Cymraeg y blynyddoedd cynnar, wedi'u cydleoeli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae hyn wedi'i gyflawni trwy fuddsoddi'n sylweddol mewn nifer o estyniadau i leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar sy'n bodoli eisoes, a sefydlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar newydd ar gyfer y Rhaglen Dechrau'n Deg a lleoliadau gofal plant sy'n codi tâl.

Ar hyn o bryd, mae gyda'r mwyafrif o ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg leoedd dros ben. Serch hynny, mae yna ychydig o ysgolion cynradd ac uwchradd lle mae'r galw yn uchel a lle mae angen rhagor o leoedd arnyn nhw. Yn yr ysgolion cynradd ac uwchradd yma, mae camau'n cael eu cymryd – neu maen nhw wedi cael eu cymryd – i fynd i'r afael â'r materion yma. Yn ogystal â hyn, mae Band B rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cynnwys ystod o brosiectau gwerth cyfanswm o £160 miliwn. Mae nifer o'r prosiectau'n cynnig cynyddu a gwella nifer y lleoedd a chyfleusterau cymunedol ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn sylweddol.

Mae'r Cyngor yn parhau i ddarparu a chefnogi ei raglen fuddsoddi strategol hirdymor i greu amgylcheddau ysgolion sy'n diwallu anghenion cymunedau ac yn rhoi'r ddarpariaeth ddysgu a'r canlyniadau gorau ar gyfer plant, pobl ifainc a'r gymuned ehangach. Mae nifer o brosiectau ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi'u cynnwys yn rhan o Raglen Gyfalaf y Cyngor am y tair blynedd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/20. Yn ogystal â hyn, yn ystod yr un cyfnod, mae'r Cyngor wedi gwario tua £4.7 miliwn ar waith cyfalaf rhaglenni wedi'u cynllunio mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Mae data'r Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) yn dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol cynradd ac uwchradd sy'n mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg ar gyfer y tair blynedd academaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/2020. Yn ogystal â hyn, o edrych ar y data, mae'n ymddangos nad yw'r broses bontio i ddisgyblion, na chwaith eu cadw, rhwng Cyfnodau Allweddol yn broblem sylweddol.

Ar hyn o bryd, mae dysgwyr cyfrwng Cymraeg ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), sy'n profi anawsterau mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd ac sydd angen cefnogaeth fwy arbenigol arnyn nhw, yn cael eu cefnogi gan garfan beripatetig arbenigol, sef Carfan Anghenion Cymhleth y Gymraeg - mae'r Garfan yma'n darparu cefnogaeth trwy fodel cyflenwi cynhwysol, lle mae dysgwyr yn cael cefnogaeth arbenigol yn eu hysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd. Yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20, cefnogodd y Garfan nifer o ddysgwyr. O ddadansoddi'r data, yr awgrym yw'r oedd cynnydd dysgwyr a oedd yn cael eu cefnogi gan y Garfan yn debyg i gynnydd eu cyfoedion mewn lleoliadau ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Saesneg cyfatebol. Mae dadansoddiad pellach yn awgrymu bod y model cynhwysol yma a gafodd ei fabwysiadu mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Er mwyn creu mwy o siaradwyr Cymraeg, mae ein system addysg yn ddibynnol ar ei gweithlu. Rhaid i ni weithio gyda Llywodraeth Cymru yn genedlaethol a Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De ('y Consortiwm') yn rhanbarthol i sicrhau

ein bod ni'n cyfrannu tuag at greu gweithlu gyda sgiliau ieithyddol cadarn sy'n gallu ysbrydoli'r rheiny sy'n dysgu Cymraeg a dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gynllunio gweithlu addysg cyfrwng Cymraeg ac ar gyfer addysgu'r Gymraeg ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd a bydd yn parhau i weithio ar y cyd ag Awdurdodau Lleol eraill, y Consortiwm a Llywodraeth Cymru er mwyn hwyluso'r broses o greu mwy o siaradwyr Cymraeg.

Ochr yn ochr â hyn, rhaid i ni weithio i sicrhau bod manteision addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid a dangos ei bod hi byth yn rhy hwyr i dderbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae modd gwneud hyn trwy ddefnyddio dosbarthiadau trochi ar gyfer y Gymraeg i gefnogi'r dysgwyr hynny sy'n hwyrdyfodiaid i'r iaith.

Gan gydnabod pwysigrwydd Cymraeg 2050, a pha mor hanfodol yw'r system addysg i gyflawni'r weledigaeth, mae'r Cynllun Strategol yma'n nodi cynllun deng mlynedd y Cyngor ar gyfer cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, yn ogystal â gwella cynllunio'r ddarpariaeth honno. Mae'n defnyddio'r Cynllun Strategol blaenorol⁵ yn sail iddo, gan greu cynllun gwaith sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni ei weledigaeth deng mlynedd.

Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.

DEILLIANT 1: MWY O DDYSGWYR MEITHRIN / TAIR OED YN DERBYN EU HADDYSG TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Mor gynnar â'r cyfnod cyn-geini mae modd sefydlu dull trochi yn y Gymraeg a chefnogaeth i rieni/gwarcheidwaid er mwyn i'w plentyn barhau'n ddi-dor â'u taith addysg statudol i addysg cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau llwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol. Mae cynllun Cymraeg i Blant, sy'n gweithio ochr yn ochr â Charfan Bydwreigiaeth ac Ymwelwyr Iechyd Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, yn sicrhau bod rhieni/gwarcheidwaid yn derbyn negeseuon cynnar allweddol ynghylch y Gymraeg yn ystod y cyfnod cyn-geini. Yn ystod y cyfnod ôl-enedigol, rhwng 0 a 2 oed, gall rhieni/gwarcheidwaid fynychu sesiynau 'Cylch Ti a Fi' a 'Cymraeg i Blant' iddyn nhw a'u plant bach, ac yna grwpiau Cylch Meithrin, wedi'u trefnu gan Mudiad Meithrin, ar gyfer plant rhwng 2 a 4 oed. Gallan nhw fynd ymlaen wedyn i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg o 3 oed. Mae ystod o gynlluniau, gan gynnwys Rhaglenni Dechrau'n Deg a Chynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru yn ategu a chefnogi'r grwpiau a'r ysgolion yma. Bydd pob plentyn sy'n mynychu'r grwpiau a'r ysgolion yma'n sgwrsio trwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal â hyn, caiff rhieni/gwarcheidwaid eu hannog i gofrestru

⁵ [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon – Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – 2017 i 2020](#)

ar gwrs Clwb Cwtsh, sef cwrs wyth wythnos yn rhad ac am ddim sy'n rhoi blas ar y Gymraeg iddyn nhw fel eu bod yn gallu defnyddio'r Gymraeg gyda'u plant.

Er mwyn rhoi gwybodaeth i rieni/gwarcheidwaid am fanteision magu plant gan ddefnyddio'r Gymraeg o oedran ifanc, mae'r Cyngor wedi diweddarau ei lyfryn 'Bod yn Ddwieithog'. Nod y llyfryn yma yw rhoi gwybodaeth am fanteision bod yn ddwyeithog, rhoi syniad am y llwybr i addysg cyfrwng Cymraeg ac ateb cwestiynau cyffredin ynghylch dewis addysg cyfrwng Cymraeg. Mae Carfan Bydwreigiaeth ac Ymwelwyr Iechyd Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, lleoliadau gofal plant Dechrau'n Deg a lleoliadau'r blynyddoedd cynnar yn y gymuned yn dosbarthu'r llyfryn.

Yn ogystal â hyn, mae model newydd ar gyfer Ymwelwyr Iechyd wedi'i gyflwyno yn rhan o gynllun pilot. Cafodd Rhaglen Iechyd y Gwasanaeth Lles a Chydnerthedd ei lansio ym mis Hydref 2020 i ddarparu gwell gwasanaethau ym maes Ymwelwyr Iechyd. Yn sail i ddarparu'r Rhaglen yma mae'r Gwasanaeth Teuluoedd Cydnerth. Dyma'r model integredig unigol sy'n darparu cymorth i deuluoedd. Bydd y Rhaglen yma'n disodli hen fodel Ymwelwyr Iechyd Rhaglen Dechrau'n Deg a oedd ar gael i deuluoedd cymwys yn unig. Mae'n Rhaglen gyffredinol sy'n cynnwys dau ymweliad ychwanegol gan Ymwelydd Iechyd o'i gymharu â phatrwm Ymwelwyr Iechyd Plant Iach Cymru, ymweliad cynenedigol ac ymweliad ychwanegol ar ôl 20 mis i gynnal asesiad Rhestr Sgiliau Tyfu. Dydy hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg ddim yn rhan o'r Rhaglen, ond byddai modd ei gynnwys.

Caiff gwybodaeth am ddewis lleoliad gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg ei rhannu gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd y Cyngor. Caiff hyn ei wneud trwy wefan a sianeli cyfryngau cymdeithasol y Cyngor a thrwy sgysiau ar lafar. Yn yr un modd, mae Carfan Gofal Plant y Cyngor hefyd yn rhannu gwybodaeth gyda rhieni/gwarcheidwaid ac yn cefnogi lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar i gynnig gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd ar gael i rieni/gwarcheidwaid yn rhan o waith Carfan Gofal Plant y Cyngor.

Mae Llyfryn 'Dechrau'r Ysgol' y Cyngor hefyd yn darparu ystod o wybodaeth i rieni/gwarcheidwaid, gan gynnwys cyngor ar ddewis ysgol, cyfeirlyfr o ysgolion a gwybodaeth am ddarpariaeth cludiant o'r cartref i'r ysgol. Yn ogystal â hyn, mae gwefan newydd Teuluoedd Rhondda Cynon Taf (RhCT) ar fin cael ei lansio. Bydd yn adnodd gwerthfawr i hyrwyddo rhannu gwybodaeth rhwng yr holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a byddai modd ei defnyddio i hyrwyddo'r Gymraeg ac addysg cyfrwng Cymraeg. Mae rhieni/gwarcheidwaid hefyd yn cael eu cyfeirio at wybodaeth sydd wedi'i darparu gan grwpiau a sefydliadau perthnasol, gan gynnwys Welsh4Parents/Cymraeg i Rien, sef cyfeiriadur sy'n cynnwys dolenni i ystod eang o adnoddau Cymraeg eu hiaith sydd ar gael ar ystod o blatfformau digidol.

Er mwyn sicrhau bod lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar yn cael eu cefnogi a'u hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid, mae'r Cyngor hefyd yn gweithio ar y cyd â Mudiad Meithrin a darparwyr a sefydliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg eraill. Er mwyn hwyluso hyn, mae Grŵp Partneriaeth y Blynyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae – sy'n dod â swyddogion y Cyngor a darparwyr a sefydliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg eraill ynghyd – wedi'i ailsefydlu yn ddiweddar.

Mae 18 o Gylchoedd Ti a Fi ac 20 o Gylchoedd Meithrin ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae'r data'n nodi bod nifer y Cylchoedd Meithrin wedi gostwng yn ystod y pum mlynedd academaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/20. Mae hyn yn ei dro wedi cael effaith negyddol ar nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin yn ystod y blynyddoedd yma, gyda nifer y plant rhwng 2 a 4 oed sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin yn gostwng hefyd.

Mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/20. Yn ystod yr un cyfnod, mae nifer y dysgwyr Meithrin/tair oed sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg wedi parhau'n sefydlog.

O dan Ddeddf Gofal Plant 2006⁶ (Deddf 2006), mae dyletswydd ar bob Awdurdod Lleol i sicrhau, hyd y bo hynny'n rhesymol ymarferol, bod digon o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar i ddiwallu anghenion rhieni/gwarcheidwaid sydd angen gwasanaeth gofal plant er mwyn gweithio, ymgymryd â hyfforddiant neu addysg, neu baratoi i weithio. Mae gydag Awdurdodau Lleol y prif gyfrifoldeb dros hwyluso'r farchnad gofal plant i sicrhau eu bod yn diwallu anghenion rhieni/gwarcheidwaid, yn enwedig y rheiny sydd ag incwm isel, y rheiny sydd â phlant ag ADY, neu'r rheiny sydd am i'w plant fynychu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg.

Mae Deddf 2006 yn gofyn i Awdurdodau Lleol Iunio Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant er mwyn meithrin dealltwriaeth o'r lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar yn eu hardal ac anghenion rhieni/gwarcheidwaid, yn ogystal â llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw ddiffygion sydd wedi'u nodi. Cafodd hyn ei diweddarau ym mis Ebrill 2016 pan ddaeth Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016⁷ i rym.

Roedd Asesiadau'r Cyngor am y cyfnod rhwng 2017 a 2022⁸ wedi craffu ar ystod o ddata a gwybodaeth er mwyn deall yn well y lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a oedd ar gael, ochr yn ochr ag anghenion rhieni/gwarcheidwaid. Yn ôl y data, roedd 195 o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg a Saesneg cofrestredig a oedd yn cynnig 775 o leoedd. Roedd 15 o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg a Saesneg anghofrestredig a oedd yn cynnig 16 o leoedd. Yn fwy penodol, yn ôl y data, roedd 26 o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg cofrestredig a oedd yn cynnig 771 o leoedd a 5 lleoliad gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg anghofrestredig a oedd yn cynnig 80 o leoedd.

Gan ddefnyddio'r data a'r wybodaeth yma, cafodd cynllun gweithredu ei lunio er mwyn nodi lle, pryd a pha fath o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar y dylid eu datblygu neu'u cefnogi. Nododd y cynllun gweithredu gyfanswm o 24 o flaenoriaethau,

⁶ [Deddf Gofal Plant 2006 - Adran 22](#)

⁷ [Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 \(Asesiadau Awdurdodau Lleol\) \(Cymru\) 2016](#)

⁸ [Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Rhondda Cynon Taf - 2017-2022](#)

ac roedd y canlynol yn ymwneud â lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg:

- Ceisio recriwtio gwarchodwyr plant cyfrwng Cymraeg ychwanegol yn ardaloedd cynllun peilot cychwynnol Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru
- Ceisio recriwtio rhagor o warchodwyr plant cyfrwng Cymraeg yn ardal ddeheuol Taf-elái
- Archwilio'r galw am leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg ychwanegol yn ardaloedd Cwm Rhondda Fawr a Chwm Cynon Uchaf
- Gwella sgiliau staff ysgolion er mwyn iddyn nhw fod â'r cymwysterau perthnasol i weithio mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar, yn enwedig staff ysgolion cyfrwng Cymraeg

Cafodd diweddariad blynyddol cyntaf Cynllun Gweithredu Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant y Cyngor ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2019⁹. Roedd yn amlinellu nifer o gryfderau a gwendidau, ynghyd â blaenoriaethau a'r cynnydd a wnaed. Cafodd diweddariad blynyddol arall ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2020¹⁰. Roedd yn amlinellu cyflawniad cynnydd sylweddol. Yn 2021, roedd y diweddariad blynyddol a gafodd ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2021¹¹ yn nodi, er gwaethaf heriau pandemig Covid-19, roedd y Cyngor mewn sefyllfa dda o ran ei ddarpariaeth gofal plant bresennol i ddiwallu anghenion cyfredol y mwyafrif o rieni/gwarcheidwaid sy'n gweithio, gyda gwaith datblygu yn parhau er mwyn ymateb i'r galw gan rieni/gwarcheidwaid ac mewn ardaloedd lle mae angen wedi'i nodi.

Arweiniodd dadansoddiad pellach o'r data a'r wybodaeth yma at gyflwyno cynigion cyllid cyfalaf i Lywodraeth Cymru. Roedd y cynigion trwy Gynllun Grant Cyfalaf¹² y Cynnig Gofal Plant a'r Cynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg ar gyfer cefnogi datblygiad lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg. Roedd y Cyngor yn llwyddiannus, gan dderbyn arian ar gyfer nifer o brosiectau. Mae'r holl brosiectau'n cefnogi gwaith cyfalaf sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'r cyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i ddarparu gofal plant i deuluoedd sy'n gymwys ar gyfer Rhaglen Dechrau'n Deg¹³ Llywodraeth Cymru. Mae gofal plant yn un o bedair elfen allweddol Rhaglen Dechrau'n Deg. Mae'n darparu gofal plant yn rhad ac am ddim i deuluoedd cymwys sydd â phlant rhwng 2 a 3 oed am ddwy awr a hanner y dydd, bum niwrnod yr wythnos am dri deg naw wythnos o'r flwyddyn. Mae elfen o ofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg yn cael ei darparu gan leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar dan reolaeth y Cyngor, gyda'r mwyafrif helaeth yn cael ei ddarparu gan leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar sydd wedi'u comisiynu. Ar hyn o bryd,

⁹ [Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - 2017 - 2022, Cynllun Gweithredu - Mawrth 2019 : Diweddariad Blynyddol](#)

¹⁰ [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - Cofnod o Benderfyniad Brys y Cabinet - Diweddariad Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant - 24 Mawrth 2020](#)

¹¹ [Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf : Diweddariad 2021 - 25 Mawrth 2021](#)

¹² [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – Cabinet – Cais am Gyllid Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant – 8 Mai 2019](#)

¹³ [Llywodraeth Cymru – Rhaglen Dechrau'n Deg](#)

mae tua 25% o ofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg sydd wedi'i gomisiynu yn cael ei ddarparu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfanswm o 686 o leoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu o 32 o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar. At ei gilydd, mae 77.3% (530) o leoedd gofal plant Dechrau'n Deg cyfrwng Saesneg wedi'u comisiynu trwy 23 o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar. Mae 22.7% (156) o leoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg wedi'u comisiynu trwy 9 lleoliad gofal plant a'r blynyddoedd cynnar. Cafodd ymarfer tendro diwethaf Rhaglen Dechrau'n Deg ei gynnal yn 2018. Erbyn mis Tachwedd 2020, roedd 34 o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg ychwanegol Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u prynu trwy leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cymeradwy. Roedd 12 o leoedd gofal plant cyfrwng Saesneg ychwanegol Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u prynu trwy leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cymeradwy, gan gynyddu cyfanswm nifer y lleoedd gofal plant wedi'u prynu i 732. Mae hyn oherwydd dewis rhiant/gwarcheidwad neu ddiffyg lle ar gael mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar lleol.

O'r cyfanswm hwnnw o leoedd gofal plant wedi'u comisiynu, dim ond 90% (659) a oedd wedi'u cymryd. O gyfanswm y 156 o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg a gafodd eu comisiynu'n wreiddiol, dim ond 58.9% (92) a oedd wedi'u cymryd. Mae hyn yn awgrymu'r oedd y lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg wedi'u comisiynu yn yr ardaloedd anghywir. Oherwydd hyn, roedd rhaid prynu 34 o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg ychwanegol Rhaglen Dechrau'n Deg (gan gynyddu cyfanswm y lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg wedi'u comisiynu i 190). Mae cyfanswm o 19.1% (126) o blant sy'n mynychu lleoliad gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg yn mynychu lleoliad gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg.

Roedd y Cyngor yn falch o gael ei ddewis yn un o'r sefydliadau cyntaf i roi Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru ar waith¹⁴. Mae Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru, sydd bellach ar gael trwy Gymru gyfan, yn cynnig hyd at dri deg awr yr wythnos o addysg Meithrin y Cyfnod Sylfaen wedi'i chyfuno â gofal plant wedi'i ariannu ychwanegol ar gyfer plant cymwys rhwng 3 a 4 oed. Nod y polisi blaenllaw yma yw helpu rhieni/gwarcheidwaid i ddechrau gweithio a lleihau'r effaith niweidiol y mae tlodi'n ei chael arnyn nhw a'u plant.

Er mwyn cefnogi lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a staff ysgolion cyfrwng Cymraeg i ddefnyddio technegau sy'n galluogi plant i ddefnyddio'r Gymraeg yn haws, mae'r Cyngor wedi manteisio ar raglen Croesi'r Bont yn ddiweddar, a hynny trwy Mudiad Meithrin. Ar hyn o bryd, mae rhaglen Croesi'r Bont wedi'i sefydlu mewn hanner yr holl leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sy'n Ddarparwyr Addysg Cofrestredig a bydd yn cael ei sefydlu yn yr hanner arall cyn gynted â phosibl. Yn ogystal â hyn, mae'r Cyngor yn gweithredu rhaglen 'Clebran' i gefnogi defnyddio'r Gymraeg mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Saesneg sy'n Ddarparwyr Addysg Cofrestredig. Mae'r rhaglen yma'n cefnogi'r lleoliadau yma i ymgorffori'r Gymraeg gan ddefnyddio gweithdai ac adnoddau ar-lein. Mae Carfan Gofal Plant y Cyngor hefyd yn hyrwyddo cyrsiau hyfforddi yn y Gymraeg i leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac yn gweithio ar y cyd â nhw i ddatblygu hyfforddiant cyfrwng Cymraeg lle bo hynny'n bosibl.

¹⁴ [Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru](#)

Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008¹⁵ (y Mesur) yn gosod dyletswydd statudol ar bob Awdurdod Lleol i ddarparu cludiant am ddim i ddysgwyr i'w hysgol addas agosaf os ydyn nhw'n byw y tu hwnt i bellter cerdded diogel i'r ysgol honno. Mae'r term 'ysgol addas' yn cyfeirio at ddalgyrch ysgol cyfrwng Cymraeg, cyfrwng Saesneg, ysgol cyfrwng Cymraeg a Saesneg, ysgol prif ffrwd wirfoddol gymorthedig (yr Eglwysi), ysgol/dosbarth arbennig neu Uned Atgyfeirio Disgyblion fel y bo'n briodol. Mae'r gyfraith yn diffinio 'pellter cerdded' diogel yn ddwy filltir i ddysgwyr o oedran addysg gorfodol sy'n cael addysg gynradd, a thair milltir i ddysgwyr o oedran addysg gorfodol sy'n cael addysg uwchradd.

Mae'r Cyngor wedi defnyddio'r disgrisiwn sydd wedi'i roi iddo gan y Mesur, a chynnig darpariaeth fwy hael i ddysgwyr, fel a ganlyn:

- Mae'r maen prawf ar gyfer pellter cerdded i ddysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd orfodol yn eu hysgol addas agosaf wedi'i osod ar 1½ milltir, yn hytrach na 2 filltir
- Mae cludiant am ddim i'w hysgol addas agosaf, lle bo lleoedd ar gael, wedi'i ddarparu ar gyfer dysgwyr sy'n bodloni meini prawf 1½ milltir ar ddechrau'r Cyfnod Sylfaen (tymor yr ysgol sy'n dilyn pen-blwydd y plentyn yn 3 oed), yn hytrach nag ar ddechrau addysg orfodol (y tymor nesaf yn dilyn pen-blwydd y plentyn yn 5 oed)
- Mae'r maen prawf ar gyfer pellter cerdded i ddysgwyr sy'n cael addysg uwchradd orfodol yn eu hysgol addas agosaf wedi cael ei osod ar 2 filltir, yn hytrach na 3 milltir
- Mae cludiant am ddim yn cael ei ddarparu ar gyfer dysgwyr ôl-16 oed sy'n bodloni'r maen prawf 2 filltir am ddwy flynedd ar ôl diwedd addysg orfodol, yn hytrach na hyd ddiwedd addysg orfodol (y dydd Gwener olaf ym mis Mehefin yn y flwyddyn ysgol y mae dysgwr yn cael ei ben-blwydd yn 16 oed). Mae'r ddarpariaeth yma'n berthnasol i ddysgwyr amser llawn sy'n mynychu'r ysgol neu'r coleg agosaf i'w cartrefi sy'n darparu'r cwrs cymeradwy maen nhw am ei astudio
- Mae cludiant am ddim i'w hysgol addas agosaf yn cael ei ddarparu ar gyfer dysgwyr (fel sydd wedi'i nodi uchod) yn unol â'u henwad crefyddol o ddewis

Mae Polisi, Gwybodaeth a Threfniadau Teithio gan Ddysgwyr y Cyngor¹⁶ yn cynnwys gwybodaeth i rieni/gwarcheidwaid a dysgwyr am sut y caiff y polisi ei roi ar waith yn ymarferol a sut mae'r Cyngor yn sicrhau bod y polisi'n cael ei gymhwyso'n gyson ledled y Fwrdeistref Sirol.

Mae polisi cyfredol y Cyngor yn nodi bod dysgwyr sy'n mynychu'r ysgolion cyfrwng Cymraeg neu ddwy iaith agosaf yn cael gwasanaeth cludiant am ddim yn unol â pholisi'r Cyngor ynghylch pellter cerdded a llwybrau diogel.

Dydy elfennau dewisol polisi'r Cyngor ddim yn destun adolygiad ar hyn o bryd, fodd bynnag, os ydyn nhw'n cael eu hadolygu yn y dyfodol, mae yna ddealltwriaeth y gall unrhyw newid i ddarpariaeth ddewisol gael effaith andwyol ar addysg cyfrwng Cymraeg. Byddai unrhyw newidiadau arfaethedig yn destun ymgynghori â

¹⁵ [Mesur Teithio gan Ddysgwyr \(Cymru\) 2008](#)

¹⁶ [Polisi, Gwybodaeth a Threfniadau Teithio gan Ddysgwyr](#)

rhieni/gwarcheidwaid a dysgwyr ac, pe bai cytuno ar y newidiadau, byddai'r newidiadau fel arfer yn dod i rym ar ddechrau blwyddyn ysgol ac yn bodloni gofynion y ddogfen Darpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol – Teithio gan Ddysgwyr – Mehefin 2014.¹⁷

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

- Dydy hi ddim yn bosibl cael amcangyfrif arfaethedig o nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin. Serch hynny, mae'r data ar gyfer y pedair blynedd academaidd flaenorol yn dangos bod nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin wedi gostwng
- Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng dysgwyr a allai fynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y pum mlynedd academaidd sydd i ddod
- Yn seiliedig ar ragolygon dros dro mis Tachwedd 2020, rydyn ni'n rhagweld y bydd nifer y dysgwyr Meithrin / tair oed a fydd yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n cynyddu

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, rhaid i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n rhan o Grŵp Strategol y Cynllun fynd ati i weithio gyda'i gilydd i gynyddu'r amcangyfrif arfaethedig yma ymhellach.

Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda grwpiau a sefydliadau allanol i gynorthwyo rhieni/gwarcheidwaid i drochi eu plant yn y Gymraeg o oedran ifanc, gan amlinellu llwybr parhaus y dilynant ieithyddol sydd ar gael. Bydd y Cyngor yn gweithio ar y cyd â Mudiad Meithrin i sicrhau bod lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ac yn hawdd eu cyrchu. Yn ogystal â hyn, bydd Mudiad Meithrin yn parhau i annog rhieni/gwarcheidwaid i gofrestru ar gwrs Clwb Cwtsh a chynyddu'r niferoedd sy'n mynychu.

Bydd gwybodaeth am fanteision magu plant trwy ddefnyddio'r Gymraeg o oedran ifanc yn cael ei darparu o hyd i rieni/gwarcheidwaid trwy nifer o strategaethau, gan gynnwys defnyddio'r llyfryn 'Bod yn Ddwyieithog'. Bydd Carfan Gofal Plant y Cyngor yn parhau i hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o'r lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd ar gael i rieni/gwarcheidwaid.

Bydd y Cyngor yn gweithio o hyd ar y prosiectau sy'n weddill sydd wedi'u hariannu trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a Chynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru, ac yn eu cyflenwi. Mae'r prosiectau yma'n cefnogi gwaith cyfalaf sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg, gyda chyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae'r prosiectau a gafodd eu cwblhau'n ddiweddar neu sydd i fod i gael eu cwblhau yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n cynnwys:

¹⁷ [Teithio gan Ddysgwyr - Darpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol - Mehefin 2014](#)

- Ysgol Gynradd y Dolau (gan gynnwys yr Uned Gymraeg)
- Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr
- Ysgol Llanhari
- Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James
- Ysgol Gynradd Gymraeg Ynys-wen
- Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon
- Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant

Pan fyddan nhw wedi'u cwblhau, rydyn ni'n rhagweld y bydd cynnydd o 65% yn nifer y lleoedd a fydd ar gael i ddysgwyr Meithrin / tair oed dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg o ganlyniad i'r prosiectau yma.

Byddwn ni'n cynnal ymarfer mapio holl leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd ar gael er mwyn i ni gael darlun mwy manwl ohonyn nhw. O edrych ar y canfyddiadau, bydd dadansoddiad o'r diffygion yn cael ei lunio. Bydd meysydd i'w gwella'n cael eu nodi, ynghyd â strategaethau arfaethedig er mwyn cyflawni gwelliannau.

Ar hyn o bryd, bydd pob rhiant/gwarcheidwad sy'n gofyn am le gofal plant cyfrwng Cymraeg ar Raglen Dechrau'n Deg yn cael cynnig hynny - naill ai mewn lleoliad gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg neu lleoliad y blynyddoedd cynnar dan reolaeth y Cyngor neu drwy leoliad gofal plant wedi'i gomisiynu. Er gwaethaf y cynnig yma, mae rhieni/gwarcheidwaid yn aml yn gwrthod y cynnig gofal plant oherwydd bod lleoliad gofal plant cyfrwng Saesneg yn agosach at eu cartref. Mae'r ardal felly – yn hytrach na'u dewis iaith wreiddiol – yn llywio'u penderfyniad. Nod Carfan Hyblygrwydd Rhaglenni'r Cyngor yw ail-gomisiynu lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg Rhaglen Dechrau'n Deg i sicrhau bod digon o gyfle i rieni/gwarcheidwaid gyrchu'r lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar yma yn eu hardal. Caiff hyn ei gyflawni trwy gomisiynu nifer fach o leoliadau mewn nifer fwy o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar i sicrhau gwasgariad daearyddol digonol ledled y Fwrdeistref Sirol. Nod y Cyngor yw darparu o leiaf 25% o holl leoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg trwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn ogystal â hyn, er mwyn annog rhieni/gwarcheidwaid i ystyried lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg Rhaglen Dechrau'n Deg, bydd ymgyrchoedd a dulliau marchnata gwell yn cael eu defnyddio.

Bydd y Cyngor yn parhau i sicrhau bod y Cynnig Gofal Plant yn cael ei farchnata a'i weinyddu'n effeithiol ac yn parhau i ateb y galw lleol, gan ganiatáu i rieni/gwarcheidwaid gyrchu addysg Meithrin y Cyfnod Sylfaen a gofal plant wedi'i ariannu ychwanegol mewn un lleoliad cyfleus.

Bydd lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a staff ysgolion cyfrwng Cymraeg yn cael eu hannog i ddefnyddio technegau sy'n galluogi plant i ddefnyddio'r Gymraeg yn haws trwy'r rhaglen Croesi'r Bont (Mudiad Meithrin) mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sy'n Ddarparwyr Addysg wedi'u Cofrestru. Bydd rhaglen Clebran yn cael ei defnyddio i gefnogi defnyddio'r Gymraeg mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg sy'n Ddarparwyr Addysg wedi'u Cofrestru. Yn ogystal â hyn, bydd Carfan Gofal Plant y Cyngor yn parhau i hyrwyddo cyrsiau hyfforddi yn y

Gymraeg i leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac yn gweithio ar y cyd â nhw i ddatblygu hyfforddiant cyfrwng Cymraeg lle bo hynny'n bosibl.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Er mwyn cyrraedd y targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, byddai modd rhoi pwyslais ar annog rhieni/gwarcheidwaid i ddewis lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg ar gyfer eu plant. Gallai hyn sicrhau bod plant yn cael eu trochi yn y Gymraeg o oedran ifanc. Mae Cymraeg 2050 yn amlinellu mai addysg cyfrwng Cymraeg yw'r prif ddull er mwyn sicrhau bod Cymraeg y plant yma'n datblygu ac er mwyn creu siaradwyr Cymraeg newydd. Mae'n tynnu sylw at bwysigrwydd lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg i gynyddu'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae buddsoddiad mewn nifer o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a'r Cynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg wedi darparu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr Meithrin / tair oed dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd Cynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a'r Cynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg wedi'u cwblhau, gan gyflawni gwaith cyfalaf sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg. Bydd cyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Bydd cynnydd o 65% yn y lleoedd i ddysgwyr Meithrin / tair oed dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg o ganlyniad i'r prosiectau yma.

Yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, rydyn ni'n rhagweld y bydd cyllid ychwanegol ar gael i fuddsoddi ymhellach mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg. Pan fydd cyllid ychwanegol ar gael, bydd y Cyngor yn uchelgeisiol gyda'i gynigion i fuddsoddi mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg er mwyn cyrraedd y targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032.

Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor wedi cael darlun mwy manwl o'r holl leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg, a hynny trwy gwblhau ymarfer mapio ohonyn nhw. O ddadansoddi'r canfyddiadau yma, bydd y Cyngor wedi nodi meysydd i'w gwella ac wedi nodi strategaethau a'u rhoi ar waith er mwyn cyflawni gwelliannau.

Nod y Cyngor yw darparu o leiaf 25% o holl leoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg Rhaglen Dechrau'n Deg yn cael eu marchnata'n well er mwyn annog rhieni/gwarcheidwaid i'w hystyried yn ddewis i'w plentyn.

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod datblygu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn holl bwysig er mwyn cyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Mae'r buddsoddiad yma'n cefnogi rhieni/gwarcheidwaid i barhau'n ddi-dor â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau llwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol. Bydd y Cyngor yn parhau i weithio ar y cyd â Mudiad Meithrin i gefnogi rhieni/gwarcheidwaid plant sy'n mynychu

Cylchoedd Meithrin i barhau â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg.

Bydd y Cyngor yn parhau i sicrhau bod y Cynnig Gofal Plant yn cael ei farchnata a'i weinyddu'n effeithiol ac yn parhau i ateb y galw lleol, gan ganiatáu i rieni/gwarcheidwaid gyrchu addysg Meithrin y Cyfnod Sylfaen a gofal plant wedi'i ariannu ychwanegol mewn un lleoliad cyfleus.

Bydd lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a staff ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn cael eu hannog i ddefnyddio technegau sy'n galluogi plant i ddefnyddio'r Gymraeg yn haws trwy raglen Croesi'r Bont (Mudiad Meithrin) a'r rhaglen Clebran. Bydd hyrwyddo cyrsiau hyfforddi yn y Gymraeg i leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar yn parhau, ynghyd â gweithio ar y cyd â nhw i ddatblygu hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg.

DATA ALLWEDDOL

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Meithrin / tair oed a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (ar sail rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020), o'i gymharu ag amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Meithrin / tair oed a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma.

Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Meithrin / tair oed sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod oes y Cynllun Strategol yma				
Blwyddyn Academaidd	Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Meithrin / tair oed a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (Ar sail rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020)		Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Meithrin / tair oed a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032	
	Nifer	%	Nifer	%
2022 / 2023	481	20.6%	481	20.6%
2023 / 2024	460	18.7%	509	20.7%
2024 / 2025	471	19.3%	537	22.1%
2025 / 2026	476	19.5%	568	23.3%
2026 / 2027	485	19.9%	601	24.7%
2027 / 2028	485	19.9%	636	26.1%
2028 / 2029	485	19.9%	672	27.6%
2029 / 2030	485	19.9%	711	29.2%
2030 / 2031	485	19.9%	750	29.6%
2031 / 2032	485	19.9%	750	29.6%

DEILLIANT 2: MWY O DDYSGWYR DOSBARTH DERBYN / PUM OED YN DERBYN EU HADDYSG TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer plant 3 i 19 oed, tair ysgol gynradd dwy iaith ar gyfer plant 3 i 11 oed a 12 o ysgolion cynradd ar gyfer plant 3 i 11 oed.

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd Cymraeg a Saesneg yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/20. Yn ystod yr un cyfnod, mae nifer y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg wedi cynyddu.

Mae nifer y lleoedd sydd ar gael ym mhob ysgol yn cael ei adolygu'n flynyddol gan Gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant y Cyngor. Maen nhw'n defnyddio data'r CYBLD, rhagolygon ysgol, ceisiadau derbyn blynyddol a gwybodaeth genedigaeithau byw Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. Mae unrhyw gynnydd mewn poblogaethau dysgwyr, yn enwedig o fewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn cael ei fonitro'n ofalus. Os yw'r cynnydd yn glir ac yn cael ei gynnal o fewn dalgylch ysgol benodol, mae cynyddu nifer y lleoedd angenrheidiol yn cael ei ystyried yn y ffordd sydd fwyaf priodol ac sydd fwyaf addas i'r ysgol benodol honno. Yn flynyddol, mae'n ofynnol i'r Cyngor gyflwyno Gwybodaeth Cynllunio Lleoedd Ysgol i Lywodraeth Cymru. Mae'n manylu ar nifer y lleoedd ym mhob ysgol, nifer y dysgwyr ar y gofrestr ac amcangyfrif arfaethedig nifer y dysgwyr. Caiff gwaith blaengynllunio manwl ei gynnal trwy gymharu nifer y lleoedd ym mhob ysgol ac amcangyfrif arfaethedig nifer y dysgwyr.

Ar hyn o bryd mae lleoedd dros ben yn y mwyafrif o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Yn seiliedig ar ddata CYBLD 2019/20, roedd 19.6% o leoedd dros ben mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Serch hynny, mae yna nifer o ysgolion cynradd ble mae angen rhagor o leoedd, felly mae camau gweithredu ar waith i fynd i'r afael â'r materion yma, neu mae'r camau eisoes ar waith. Mae gweithredu o'r fath yn cynnwys:

- Creu'r Ysgol Garth Olwg newydd i ddysgwyr 3 i 19 oed, a hynny trwy gau'r hen ysgol gynradd, Ysgol Gynradd Gymraeg Garth Olwg, a'r hen ysgol uwchradd, Ysgol Gyfun Garth Olwg. Roedd hyn wedi galluogi'r hen ysgol gynradd i ehangu i'r lleoedd dros ben a oedd ar gael yn yr hen ysgol uwchradd
- Ehangu Ysgol Gynradd Gymraeg Llwynceilyn i hen adeilad Ysgol Babanod Llwynceilyn (yn dilyn agor Ysgol Gymuned y Porth)
- Ehangu Ysgol Gynradd Gymraeg Tonyrefail i hen adeilad Ysgol Gynradd Tonyrefail (yn dilyn agor Ysgol Gymuned Tonyrefail)

Mae'r Cyngor yn parhau i ddarparu a chefnogi ei raglen fuddsoddi strategol hirdymor i greu amgylcheddau ysgolion sy'n bodloni anghenion ein cymunedau ac yn rhoi'r ddarpariaeth ddysgu a'r canlyniadau gorau ar gyfer plant a phobl ifainc a'r gymuned ehangach. Caiff y rhaglen fuddsoddi strategol hirdymor yma'i chefnogi gan gyllid y Cyngor a Llywodraeth Cymru, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

- Band B Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif
- Grant Gofal Plant
- Grant Hybiau Cymunedol
- Grant Ardoll Seilwaith Cymunedol
- Grant Cyfalaf y Blynyddoedd Cynnar
- Grant Cyfalaf Lleihau Meintiau Dosbarthiadau Babanod
- Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg

Bydd Band B Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif Llywodraeth Cymru'n buddsoddi £2.3 biliwn mewn seilwaith ysgolion a cholegau ledled Cymru. Un o amcanion buddsoddi allweddol y Rhaglen yma yw darparu seilwaith addysg effeithlon ac effeithiol a fydd yn bodloni'r galw ar hyn o bryd ac yn y dyfodol am leoedd i ddysgwyr erbyn 2024. Yn fwy penodol, i ddarparu'r nifer cywir o leoedd i ddysgwyr er mwyn cyflenwi addysg cyfrwng Cymraeg a Saesneg. Mae Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cynnwys ystod o brosiectau gwerth cyfanswm o £160 miliwn, gan gynnwys nifer o brosiectau sy'n cynnig cynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

Mae buddsoddiad pellach wedi bod mewn nifer o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd flaenorol, hyd at a chan gynnwys y blynyddoedd 2019/20. Mae hyn wedi darparu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ac wedi creu gwell adeiladau a dosbarthiadau i ddysgwyr. Cafodd hyn ei gyflawni trwy Raglen Gyfalaf y Cyngor sy'n cynnwys cyfuniad o waith adnewyddu, ailfodelu, dymchwel ac adeiladu adeiladau newydd. Yn ystod yr un cyfnod, mae Rhaglen Gwaith Cyfalaf Mân wedi'i Gynllunio'r Cyngor, sy'n cynnwys rhaglen barhaus o fuddsoddi mewn ysgolion, wedi buddsoddi tua £1.2 miliwn mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

- Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd o ran y gymhareb rhwng dysgwyr a allai fynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y pum mlynedd academaidd sydd i ddod
- Yn ôl yr amcangyfrifon arfaethedig, mae'r lleoedd dros ben mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn debygol o gynyddu i 28.1% yn ystod y pum mlynedd academaidd sydd i ddod
- Yn seiliedig ar ragolygon dros dro mis Tachwedd 2020, rydyn ni'n rhagweld y bydd nifer y dysgwyr yn y dosbarth Derbyn / pum oed a fydd yn cael eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n gostwng

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, mae angen i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n ffurfio Grŵp Strategol, weithio ar y cyd i newid cyfeiriad y rhagolwg yma.

Er mwyn cael darlun mwy manwl o ble mae lleoedd dros ben, bydd ymarfer mapio o bob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnal. O edrych ar y canfyddiadau, bydd dadansoddiad o'r diffygion yn cael ei lunio. Bydd meysydd i'w gwella'n cael eu nodi, ynghyd â strategaethau arfaethedig er mwyn cyflawni gwelliannau.

Mae yna ychydig o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg lle mae'r galw yn uchel ac o'r herwydd mae angen rhagor o leoedd. Yn yr ysgolion yma, mae camau'n cael eu cymryd ar hyn o bryd, neu eisoes wedi'u cymryd, i fynd i'r afael â'r materion yma. Mae Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cynnwys ystod o brosiectau gwerth cyfanswm o £160 miliwn, gan gynnwys nifer o brosiectau sy'n cynnig cynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Yn ystod pum mlynedd gyntaf y Cynllun Strategol yma, bydd y Rhaglen yma wedi ei chwblhau. Bydd hyn, ochr yn ochr â chyllid sy'n dod yn uniongyrchol gan y Cyngor, yn:

- Diwygio cyfrwng iaith Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn o ysgol gynradd dwy iaith i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg (yn dilyn agor Ysgol Gynradd Hirwaun). Bydd dalgylch Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn hefyd yn cael ei hystyngiadau.
- Darparu estyniad pedair ystafell ddosbarth i Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr
- Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg Llyn-y-Forwyn
- Darparu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd ar safle presennol Ysgol Gynradd Heol-y-Celyn, ar gyfer dysgwyr sy'n mynychu Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Sion Norton ar hyn o bryd a'r dysgwyr cyfrwng Cymraeg hynny sy'n mynychu'r ysgol ddwy iaith Ysgol Gynradd Heol-y-Celyn
- Darparu ysgol gynradd ddwy iaith newydd, yn y lle cyntaf, sy'n estyniad i ysgol gynradd ddwy iaith Dolau, a hynny'n rhan o ddatblygiad tai sylweddol

Bydd y prosiectau yma'n creu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr, gan gynyddu nifer y lleoedd a fydd ar gael mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

Rhaid i ni hefyd ddangos i rieni/gwarcheidwaid ei bod hi byth yn rhy hwyr i dderbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae modd gwneud hyn trwy ddefnyddio dosbarthiadau trochi ar gyfer y Gymraeg i gefnogi'r dysgwyr hynny sy'n hwyrdyfyddiaid i'r iaith. Mae'r Cyngor yn cydnabod pwysigrwydd trochi yn y Gymraeg i ddysgwyr sy'n dymuno pontio o addysg cyfrwng Saesneg i'r Gymraeg, er mwyn annog unigolion i dderbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Er nad oes dosbarthiadau trochi yn y Gymraeg yn ysgolion y Cyngor ar hyn o bryd ar gyfer y rheiny sy'n hwyrdyfyddiaid, caiff ysgolion sydd angen y gefnogaeth a'r adnodd yma gyllid er mwyn helpu dysgwyr i gaffael sgiliau iaith yn ôl yr angen. Mae cyllid yn cael ei roi i ysgolion cyfrwng Cymraeg yn uniongyrchol i sicrhau bod unrhyw hwyrdyfyddiaid i addysg cyfrwng Cymraeg yn cael y cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i ffynnu yn eu hysgolion.

Rydyn ni'n ystyried bod hyn yn gweithio'n effeithiol. Serch hynny, o gofio bod llawer o Awdurdodau Lleol yn gweithredu modelau amrywiol o ddosbarthiadau trochi yn y Gymraeg i gefnogi dysgwyr sy'n hwyrdyfyddiaid i addysg cyfrwng Cymraeg, gallai gweithio gyda Llywodraeth Cymru, y Consortiwm a chonsortia addysg rhanbarthol eraill fod yn fuddiol. Gall hyn ein helpu ni i ddeall pa gyfleoedd ar gyfer gweithio ar y cyd sydd ar gael i sicrhau bod dysgwyr dan sylw yn cael cefnogaeth ddigonol. Bydd y

Cyngor yn ystyried creu dosbarth trochi yn y Gymraeg ar gyfer y rheiny sy'n hwyrdyfodiaid, ochr yn ochr â datblygu ei Raglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Mae'r buddsoddiad mewn nifer o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd flaenorol, hyd at a chan gynnwys y blynyddoedd 2019/20 trwy Raglen Gyfalaf y Cyngor wedi darparu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr ysgolion cynradd ac wedi creu gwell amgylchedd ddysgu iddyn nhw trwy Raglen Gwaith Cyfalaf Mân wedi'i Gynllunio'r Cyngor. Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd y buddsoddiad yma wedi cynyddu ymhellach. Yn ogystal â hyn, bydd Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor, ynghyd â chyllid sydd wedi dod yn uniongyrchol gan y Cyngor, wedi'i chwblhau, gan ddarparu estyniad pedair ystafell ddosbarth i ysgol gynradd sy'n bodoli eisoes a dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd. Bydd y prosiectau yma wedi creu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr, gan gynyddu nifer y lleoedd a fydd ar gael mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

Yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, rydyn ni'n rhagweld y bydd cyllid ychwanegol ar gael i fuddsoddi ymhellach mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg. Pan fydd cyllid ychwanegol ar gael, bydd y Cyngor yn uchelgeisiol gyda'i gynigion i fuddsoddi mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg er mwyn cyrraedd y targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032.

Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor wedi cael darlun mwy manwl o ble mae lleoedd dros ben, a hynny trwy gwblhau ymarfer mapio o bob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg. O ddadansoddi'r canfyddiadau yma, bydd y Cyngor wedi nodi meysydd i'w gwella ac wedi nodi strategaethau a'u rhoi ar waith er mwyn cyflawni gwelliannau.

Yn ogystal â hyn, byddai'r gwaith arfaethedig wedi'i gwblhau gyda Llywodraeth Cymru, y Consortiwm a chonsortia addysg ranbarthol eraill i ganfod pa gyfleoedd ar gyfer gweithio ar y cyd fyddai ar gael i sicrhau bod dysgwyr sy'n hwyrdyfodiad i addysg cyfrwng Cymraeg yn cael cefnogaeth ddigonol. Bydd y Cyngor wedi creu dosbarth trochi yn y Gymraeg ar gyfer hwyrdyfodiaid, ochr yn ochr â datblygu Band B ei Raglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.

DATA ALLWEDDOL

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (ar sail rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020), o'i gymharu ag Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma.

Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod oes y Cynllun Strategol yma		
Blwyddyn Academaidd	Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr dosbarth	Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr dosbarth

	Derbyn / pum oed a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (Ar sail Rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020)		Derbyn / pum oed a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032	
	Nifer	%	Nifer	%
2022 / 2023	513	21.5%	513	21.5%
2023 / 2024	489	21.5%	533	23.4%
2024 / 2025	468	21.7%	554	25.6%
2025 / 2026	480	21.5%	575	25.8%
2026 / 2027	487	21.6%	598	26.2%
2027 / 2028	488	21.6%	621	27.5%
2028 / 2029	488	20.9%	645	28.6%
2029 / 2030	488	20.6%	671	29.7%
2030 / 2031	488	20.3%	697	30.9%
2031 / 2032	488	21.6%	724	32.0%

DEILLIANT 3: MWY O BLANT YN PARHAU I WELLA EU SGILIAU IAITH GYMRAEG WRTH BONTIO O UN CYFNOD O'U HADDYSG STATUDOL I UN ARALL

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Yn ystod blwyddyn academaidd 2015/16, mae'r data'n dangos bod yr holl blant a adawodd Cylchoedd Meithrin wedi pontio i ysgolion cynradd. Pontiodd 57.3% (284) o blant i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Cynyddodd y ganran yma i 67.9% (343) o blant yn pontio i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20.

Mae'n ymddangos nad yw'r cyfraddau pontio ar gyfer dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn destun pryder. Mae'r twf sydd i'w weld yng nghanran y dysgwyr sy'n pontio rhwng Cyfnod Allweddol Dau a Thri (ysgol gynradd i ysgol uwchradd) o ganlyniad i ddysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n byw y tu hwnt i'n Bwrdeistref Sirol yn mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yma.

Er enghraifft, Ysgol Gyfun Rhydywaun yn ardal Cwm Cynon yw'r unig opsiwn ar gyfer dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n byw ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ac sy'n dymuno derbyn addysg uwchradd trwy gyfrwng y Gymraeg, oherwydd does dim ysgol o'r fath yn eu Bwrdeistref Sirol nhw. Felly mae'r dysgwyr hynny'n mynychu Ysgol Gyfun Rhydywaun. Wrth lunio'u Cynllun Datblygu Lleol newydd, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi ymrwmo i barhau i asesu'r galw am ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn eu Bwrdeistref Sirol.

Mae'r Cyngor wedi cynnal gwaith cynllunio trawsffiniol gyda'n holl Awdurdodau Lleol cyfagos er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, a bydd yn parhau â'r gwaith yma.

Yn yr un modd, Ysgol Llanhari yn ardal De Cwm Taf yw'r opsiwn agosaf i rai dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n byw ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ac sy'n dymuno derbyn addysg uwchradd trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn oherwydd bod yr unig ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ym Maesteg. Yn hynny o beth, mae rhai dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n byw ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn mynychu Ysgol Llanhari.

Yn yr un modd, yn ôl y data, mae'n ymddangos nad yw'r cyfraddau cadw dysgwyr wrth bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn destun pryder, hyd nes pontio rhwng Cyfnod Allweddol Pedwar a Phump (Blynyddoedd 10 ac 11 i'r Chweched Dosbarth).

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

- Dydy hi ddim yn bosibl cael amcangyfrif arfaethedig o nifer y plant sy'n gadael Cylchoedd Meithrin i fynd i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Serch hynny, mae'r data ar gyfer y pedair blynedd academaidd flaenorol yn dangos bod canran y plant sy'n gadael Cylchoedd Meithrin i fynd i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn cynyddu
- Mae'n ymddangos nad yw amcangyfrif arfaethedig y cyfraddau pontio ar gyfer dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn destun pryder
- Dydy hi ddim yn bosibl cael data sy'n rhoi amcangyfrif arfaethedig y rhagolygon o gyfraddau cadw dysgwyr wrth iddyn nhw bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg. Serch hynny, mae data ar gyfer y tair blynedd academaidd flaenorol yn dangos nad yw'r cyfraddau cadw dysgwyr wrth iddyn nhw bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn destun pryder

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, rhaid i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n ffurfio Grŵp Strategol y Cynllun Strategol weithio ar y cyd.

Er bod canran y plant sy'n gadael Cylchoedd Meithrin sy'n pontio i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn cynyddu, mae canran fawr o blant yn mynychu Cylchoedd Meithrin o hyd sydd ddim yn pontio i ysgolion cynradd Cymraeg. Gall hyn fod oherwydd nifer o ffactorau, gan gynnwys lleoliad y Cylchoedd Meithrin a pha mor agos maen nhw i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae hyn yn pwysleisio'r ffaith y bydd angen sicrhau bod lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, a hynny er mwyn hyrwyddo mynediad ehangach i addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod datblygu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn holl bwysig er mwyn cyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Trwy fuddsoddi mewn lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, mae'r Cyngor yn cefnogi rhieni/gwarcheidwaid i barhau â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg yn ddi-dor, gan sicrhau eu bod ar

llwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol. Bydd y Cyngor yn parhau i weithio ar y cyd â Mudiad Meithrin i gefnogi rhieni/gwarcheidwaid plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin i barhau â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg.

Bydd ymarfer mapio cyfraddau pontio a chadw dysgwyr wrth bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnal, er nad yw'n ymddangos bod hyn yn destun pryder. O ddadansoddi'r canfyddiadau yma, bydd y Cyngor yn nodi meysydd i'w gwella a strategaethau datblygu arfaethedig er mwyn cyflawni gwelliannau.

Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro cyfraddau pontio a chadw dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Yn ogystal â hyn, bydd y Cyngor yn parhau i ddarparu mentrau i gefnogi cyfraddau pontio a chadw dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg. Ymhlith y rhain, mae:

- Dysgwyr ym Mlwyddyn 6 yn treulio amser yn eu hysgol uwchradd newydd cyn dechrau eu tymor cyntaf yno
- Athrawon o ysgolion uwchradd yn mynychu ysgolion cynradd i ddarparu sesiynau gweithgareddau
- Urdd Gobaith Cymru (yr Urdd) yn cynorthwyo ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg i drefnu teithiau preswyl i Langrannog yn eu clwstwr ysgolion uwchradd

Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor yn gweithio gyda rhieni/gwarcheidwaid i hyrwyddo llwybr parhaus dilyniant ieithyddol eu plentyn er mwyn sicrhau eu bod nhw i gyd yn cael eu cefnogi yn y cyfnod pontio rhwng pob Cyfnod Allweddol a bod dysgwyr yn parhau â'u haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y Cyngor hefyd yn gweithio i sicrhau bod yr holl staff sy'n debygol o ddod i gysylltiad â rhieni/gwarcheidwaid yn effro i'r negeseuon allweddol ynghylch addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg a llwybr parhaus o ran dilyniant ieithyddol fel bod modd iddyn nhw ateb unrhyw gwestiynau a allai godi.

Gan ddefnyddio'r Model Pensaernïaeth Dewis¹⁸, bydd y Cyngor yn cynnal adolygiad o'i broses derbyn ysgolion ar-lein. Mae'r Model Pensaernïaeth Dewis yn fersiwn symlach o'r Model Mindspace¹⁹ a gafodd ei gomisiynu gan Swyddfa Cabinet y DU yn 2009 i ddeall sut y gallai theori ymddygiad helpu i sicrhau canlyniadau gwell. Mewn perthynas ag annog pobl i ddewis addysg cyfrwng Cymraeg, byddai modd defnyddio'r Model Pensaernïaeth Dewis i sicrhau bod y dewisiadau i rieni/gwarcheidwaid wrth gwblhau cais derbyn i ysgolion ar-lein ar gyfer plentyn yn hawdd, yn ddeniadol, yn gymdeithasol ac yn amserol.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd buddsoddiad yng ngwaith datblygu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion

¹⁸ [Llywodraeth Cymru – Canllawiau ar Gynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg 2021](#)

¹⁹ [Swyddfa'r Cabinet, Llywodraeth y Deyrnas Unedig – Model Mindspace - 2009](#)

cynradd cyfrwng Cymraeg, a hynny trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a'r Cynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg, wedi'u cwblhau. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod datblygu lleoliadau gofal a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn holl bwysig er mwyn cyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Mae'r buddsoddiad yma'n cefnogi rhieni/gwarcheidwaid i barhau'n ddi-dor â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau eu bod ar lwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol. Bydd y Cyngor yn parhau i weithio ar y cyd â Mudiad Meithrin i gefnogi rhieni/gwarcheidwaid plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin i barhau â thaith addysg statudol eu plentyn trwy addysg cyfrwng Cymraeg.

Ochr yn ochr â hyn, bydd ymarfer mapio cyfraddau pontio a chadw dysgwyr wrth bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi rhoi darlun mwy manwl o'r mater yma i'r Cyngor. O ddadansoddi'r canfyddiadau yma, bydd y Cyngor wedi nodi meysydd i'w gwella ac wedi nodi strategaethau a'u rhoi ar waith er mwyn cyflawni gwelliannau.

Bydd y Cyngor yn parhau i ddarparu mentrau i gefnogi cyfraddau pontio a chadw dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg. Bydd y Cyngor hefyd yn parhau i fynd ati'n weithredol i weithio ar y cyd â rhieni/gwarcheidwaid i hyrwyddo llwybr parhaus dilyniant ieithyddol i'w plentyn er mwyn sicrhau eu bod nhw i gyd yn cael eu cefnogi yn y cyfnod pontio rhwng pob Cyfnod Allweddol a bod dysgwyr yn parhau â'u haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal â hyn, bydd y Cyngor hefyd yn sicrhau bod yr holl staff sy'n debygol o ddod i gysylltiad â rhieni/gwarcheidwaid yn effro i'r negeseuon allweddol ynghylch addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg a llwybr parhaus dilyniant ieithyddol fel bod modd iddyn nhw ateb unrhyw gwestiynau a allai godi.

Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd y Cyngor wedi adolygu'i broses derbyn i ysgolion ar-lein, ac wedi'i rhoi ar waith, gan ddefnyddio'r Model Pensaerniaeth Dewis er mwyn helpu i annog pobl i ddewis addysg cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau bod y dewisiadau i rieni/gwarcheidwaid wrth gwblhau cais derbyn i ysgolion ar-lein ar gyfer plentyn yn hawdd, yn ddeniadol, yn gymdeithasol ac yn amserol.

DATA ALLWEDDOL

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu amcangyfrif arfaethedig canran y dysgwyr a allai bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn ystod oes y Cynllun Strategol yma. Mae'n seiliedig ar ragolygon dros dro mis Tachwedd 2020.

Amcangyfrif arfaethedig canran y dysgwyr a allai bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg				
Blwyddyn Academaidd	Pontio			
	Y Cyfnod Sylfaen i Cyfnod Allweddol Dau	Cyfnod Allweddol Dau i Cyfnod Allweddol Tri	Cyfnod Allweddol Tri i Cyfnod Allweddol Pedwar	Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump
	%	%	%	%

2022 / 2023	96.1%	111.3%	98.3%	54.8%
2023 / 2024	97.1%	113.9%	98.3%	55.1%
2024 / 2025	97.4%	116.4%	98.3%	54.5%
2025 / 2026	97.5%	116.9%	98.3%	54.6%
2026 / 2027	97.6%	111.9%	98.3%	54.1%
2027 / 2028	97.2%	111.9%	98.4%	54%
2028 / 2029	97.2%	112%	98.3%	54.1%
2029 / 2030	97.2%	111.9%	98.4%	54.2%
2030 / 2031	97.2%	111.9%	98.4%	54.2%
2031 / 2032	97.2%	111.9%	98.4 %	54.2%

DEILLIANT 4: MWY O DDYSGWYR YN ASTUDIO AR GYFER CYMWYSTERAU WEDI'U HASESU YN Y GYMRAEG (Y PWNC) A PHYNCIAU TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Mae pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer dysgwyr 3 i 19 oed a dwy ysgol uwchradd ar gyfer dysgwyr 11 i 19 oed.

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2019/20. Yn ystod yr un cyfnod, mae nifer y dysgwyr Blwyddyn 10 sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi cynyddu.

Mae nifer y lleoedd sydd ar gael ym mhob ysgol yn cael ei adolygu'n flynyddol gan Gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant y Cyngor. Maen nhw'n defnyddio data'r CYBLD, rhagolygon ysgol, ceisiadau derbyn blynyddol a gwybodaeth genedigaethau byw Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. Mae unrhyw gynnydd mewn poblogaethau dysgwyr, yn enwedig o fewn addysg cyfrwng Cymraeg, yn cael ei fonitro'n ofalus. Os yw'r cynnydd yn glir ac yn cael ei gynnal o fewn dalgylch ysgol benodol, mae cynyddu nifer y lleoedd angenrheidiol yn cael ei ystyried yn y ffordd sydd fwyaf priodol ac sydd fwyaf addas i'r ysgol benodol honno. Yn flynyddol, mae'n ofynnol i'r Cyngor gyflwyno Gwybodaeth Cynllunio Lleoedd Ysgol i Lywodraeth Cymru. Mae'n manylu ar nifer y lleoedd ym mhob ysgol, nifer y dysgwyr ar y gofrestr ac amcangyfrif arfaethedig nifer y dysgwyr. Caiff gwaith blaengynllunio manwl ei gynnal trwy gymharu nifer y lleoedd ym mhob ysgol ac amcangyfrif arfaethedig nifer y dysgwyr.

Ar hyn o bryd mae lleoedd dros ben yn y mwyafrif o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Yn seiliedig ar ddata CYBLD 2019/20, roedd 23.1% o leoedd dros ben mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Serch hynny, mae yna ychydig o ysgolion uwchradd lle mae angen rhagor o leoedd, felly mae camau gweithredu ar waith i fynd i'r afael â'r materion yma.

Mae'r Cyngor yn parhau i ddarparu a chefnogi ei raglen fuddsoddi strategol hirdymor i greu amgylcheddau ysgolion sy'n bodloni anghenion ein cymunedau ac yn rhoi'r ddarpariaeth ddysgu a'r canlyniadau gorau ar gyfer plant a phobl ifainc a'r gymuned

ehangach. Mae'r rhaglen fuddsoddi strategol hirdymor yma wedi'i chefnogi gan gyllid y Cyngor a Llywodraeth Cymru gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

- Grant Cyfalaf Band B Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif
- Grant Hybiau Cymunedol
- Grant Ardoll Seilwaith Cymunedol
- Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg

Bydd Band B Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif Llywodraeth Cymru'n buddsoddi £2.3 biliwn mewn seilwaith ysgolion a cholegau ledled Cymru. Un o amcanion buddsoddi allweddol Band B Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif Llywodraeth Cymru yw darparu seilwaith addysg effeithlon ac effeithiol a fydd yn bodloni'r galw ar hyn o bryd ac yn y dyfodol am leoedd i ddysgwyr erbyn 2024. Yn fwy penodol, i ddarparu'r nifer cywir o leoedd i ddysgwyr er mwyn cyflenwi addysg cyfrwng Cymraeg a Saesneg. Mae Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cynnwys ystod o brosiectau gwerth cyfanswm o £160 miliwn, gan gynnwys nifer o brosiectau sy'n cynnig cynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Mae buddsoddiad pellach wedi bod mewn nifer o ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg dros y tair blynedd flaenorol, hyd at a chan gynnwys y blynyddoedd 2019/20. Mae hyn wedi darparu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg ac wedi creu gwell adeiladau a dosbarthiadau i ddysgwyr. Cafodd hyn ei gyflawni trwy Raglen Gyfalaf y Cyngor sy'n cynnwys cyfuniad o waith adnewyddu, ailfodelu, dymchwel ac adeiladu adeiladau newydd. Yn ystod yr un cyfnod, mae Rhaglen Gwaith Cyfalaf Mân wedi'i Gynllunio'r Cyngor, sy'n cynnwys rhaglen barhaus o fuddsoddi mewn ysgolion, wedi buddsoddi tua £1.2 miliwn mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu nifer a chanran y dysgwyr oedran ysgol uwchradd a gafodd eu hasesu ar gyfer cymhwyster TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a ThGAU Cymraeg (Ail laith) yn ystod y flwyddyn academaidd 2019/20.

Nifer a chanran y dysgwyr oedran ysgol uwchradd a gafodd eu hasesu ar gyfer cymhwyster TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a ThGAU Cymraeg (Ail laith) yn ystod y flwyddyn academaidd 2019/20				
Blwyddyn Academaidd	TGAU Cymraeg (laith Gyntaf)		TGAU Cymraeg (Ail laith)	
	Nifer	%	Nifer	%
2019 / 2020	482	18.6%	1,641	63.3%

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu nifer a chanran y dysgwyr oedran ysgol uwchradd a gafodd eu hasesu ar gyfer cymhwyster Uwch Gyfrannol a Safon Uwch Cymraeg laith Gyntaf ac Ail laith yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20.

Nifer a chanran y dysgwyr oedran ysgol uwchradd a gafodd eu hasesu ar gyfer cymhwyster Uwch Gyfrannol a Safon Uwch Cymraeg laith Gyntaf ac Ail laith yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20				
Blwyddyn Academaidd	Uwch Gyfrannol a Safon Uwch: Cymraeg laith Gyntaf		Uwch Gyfrannol a Safon Uwch: Cymraeg Ail laith	
	Nifer	%	Nifer	%

2019 / 2020	15	1.7%	29	3.2%
-------------	----	------	----	------

Mae pob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio ar y cyd, yn ogystal â gyda darparwyr eraill, gan gynnwys Coleg Y Cymoedd, i ddarparu addysg ar gyfer cymwysterau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch. Serch hynny, mae'n anodd gwneud hyn oherwydd ble maen nhw yn ddaearyddol.

Yn ystod haf 2018, cymeradwyodd Llywodraeth Cymru gyllid i gynnal cynllun peilot Rhaglen Meincnodau Gyrfaedd Da Gatsby mewn ysgolion uwchradd. Mae'r Rhaglen yn cefnogi ysgolion uwchradd i ddatblygu ystod ehangach o lwybrau dysgu ar gyfer dysgwyr 14 i 19 oed wrth baratoi ar gyfer y byd gwaith, hyfforddiant ac addysg bellach ac mae wedi'i seilio ar wyth Meincnod Gyrfaedd Da Gatsby. Cymerodd pob ysgol uwchradd ran yn y cynllun ac yn y broses o werthuso'r²⁰ cynllun peilot, cafodd effeithiau cadarnhaol eu cydnabod a chafodd nifer o argymhellion eu datblygu'n gynllun gweithredu. Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i barhau â'r gwaith am ddwy flynedd arall er mwyn datblygu Meincnodau Gyrfaedd Da Gatsby ymhellach ym mhob ysgol uwchradd.

Gan adeiladu ar effeithiau cadarnhaol y Rhaglen, mae'r Cyngor wedi datblygu Model Mentora Gatsby a Mwy ymhellach. Mae Model Mentora Gatsby a Mwy yn estyniad o Raglen Meincnodau Gyrfaedd Da Gatsby sy'n gweithio gydag ysgolion uwchradd i gefnogi dysgwyr sy'n tangyflawni neu sy'n wynebu risg o beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant.

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

- Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng dysgwyr a allai fynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg yn ystod y pum mlynedd academaidd sydd i ddod
- Yn ôl y rhagolygon, mae'r lleoedd dros ben mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn debygol o gynyddu i 24.1% yn ystod y pum mlynedd academaidd sydd i ddod
- Yn seiliedig ar ragolygon dros dro mis Tachwedd 2020, rydyn ni'n rhagweld y bydd nifer y dysgwyr ym Mlwyddyn Deg a fydd yn cael eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n gostwng

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, rhaid i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n rhan o Grŵp Strategol y Cynllun fynd ati i newid cyfeiriad y rhagolwg yma.

Er mwyn cael darlun mwy manwl o ble mae lleoedd dros ben, bydd ymarfer mapio o bob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnal. O edrych ar y canfyddiadau, bydd dadansoddiad o'r diffygion yn cael ei lunio. Bydd meysydd i'w gwella'n cael eu nodi, ynghyd â strategaethau arfaethedig er mwyn cyflawni gwelliannau.

²⁰ [Cynllun Peilot Meincnodau Gatsby: Gwerthusiad Dros Dro - Ionawr 2021](#)

Mae yna ychydig o ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg lle mae'r galw yn uchel ac o'r herwydd mae angen rhagor o leoedd. Yn yr ysgolion uwchradd yma, mae camau gweithredu ar waith i fynd i'r afael â'r materion hyn, neu mae'r camau eisoes ar waith. Mae Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cynnwys ystod o brosiectau gwerth cyfanswm o £160 miliwn, gan gynnwys nifer o brosiectau sy'n cynnig cynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Yn ystod pum mlynedd gyntaf y Cynllun Strategol yma, bydd y Rhaglen yma wedi'i chwblhau. Bydd hyn, ochr yn ochr â chyllid sy'n dod yn uniongyrchol gan y Cyngor, yn cyflawni:

- Ysgol Gyfun Rhydywaun – Bydd y buddsoddiad yma'n creu ystafelloedd dosbarth ychwanegol, gwell ac estynedig ynghyd â chyfleuster chwaraeon newydd i ategu'r cae chwaraeon 3G a gafodd ei gwblhau'n ddiweddar. Bydd hefyd yn darparu 187 o leoedd i ddysgwyr ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Mae disgwyl cwblhau'r gwaith ym mis Medi 2022. Bydd yr ychwanegiadau yma'n darparu cyfleusterau o'r radd flaenaf i Ysgol Gyfun Rhydywaun a'r gymuned leol, gan gynyddu cyfleoedd i'r gymuned ehangach gymryd rhan mewn gweithgareddau yno
- Ysgol Gyfun Cwm Rhondda – Oherwydd cyfyngiadau ar y safle presennol, ar 9 Ebrill 2019, cymeradwyodd Cabinet y Cyngor²¹ gynnig i i gynnal astudiaeth ddichonoldeb i fuddsoddi mewn naill ai adnewyddu'r Ysgol Gyfun Cwm Rhondda bresennol neu i adleoli'r ysgol i fod yn Ysgol yr 21^{ain} Ganrif newydd, i'w hadeiladu yng Nghwm Rhondda. Aeth y Cabinet ati ymhellach i ymrywmo i'r astudiaeth ddichonoldeb yma ar 28 Ionawr 2021²²

Bydd y prosiectau yma'n creu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr, gan gynyddu nifer y lleoedd a fydd ar gael mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Mae pob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio ar y cyd, yn ogystal â gyda darparwyr eraill, gan gynnwys Coleg Y Cymoedd, i ddarparu addysg ar gyfer cymwysterau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch. Serch hynny, mae'n anodd gwneud hyn oherwydd ble maen nhw yn ddaearyddol. Mae angen archwilio ymhellach opsiynau i gynnal ac ehangu darpariaeth addysg TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch. Gallai'r opsiynau i'w harchwilio gynnwys y cynllun E-sgol, a gafodd ei lansio gan Gyngor Sir Ceredigion yn 2018. Roedd y cynllun E-sgol yn rhan o Gynllun Gweithredu Addysg Wledig Llywodraeth Cymru – 2018²³, ac mae'n darparu ystod ehangach o bynciau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch i ddysgwyr trwy ddulliau dysgu ar-lein, a hynny trwy Hwb ar Microsoft Teams.

Trwy raglen Meincnodau Gyrfaoedd Da Gatsby a Model Mentora Gatsby a Mwy, bydd y Cyngor yn cefnogi ysgolion uwchradd i ddatblygu ystod ehangach o lwybrau dysgu ar gyfer dysgwyr 14 i 19 oed wrth eu paratoi ar gyfer y byd gwaith, hyfforddiant ac addysg bellach. Bydd gwaith pellach yn cael ei gynnal i greu system sy'n cefnogi a hyfforddi Arweinwyr Gyrfaoedd mewn ysgolion uwchradd i hwyluso ymgorffori

²¹ [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - Cabinet - Cynllunio ar gyfer Lleoedd Addysg Cyfrwng Cymraeg - 9 Ebrill 2019](#)

²² [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - Cabinet - Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg - Diweddariad Blyneddol 2020 - 28 Ionawr 2021](#)

²³ [Llywodraeth Cymru - Cynllun Gweithredu Addysg Wledig - 2018](#)

Meincnod Pedwar – Cysylltu Dysgu'r Cwricwlwm â Gyrfaoedd yng Nghwricwlwm i Gymru – 2022.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Mae'r buddsoddiad mewn nifer o ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg dros y tair blynedd flaenorol, hyd at a chan gynnwys y blynyddoedd 2019/20 trwy Raglen Gyfalaf y Cyngor wedi darparu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg ac ynghyd â Rhaglen Gwaith Cyfalaf Mân wedi'i Gynllunio'r Cyngor, wedi creu gwell ystafelloedd dosbarth i ddysgwyr. Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd y buddsoddiad yma wedi cynyddu ymhellach. Yn ogystal â hyn, bydd Band B Rhaglen uchelgeisiol Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor, ynghyd â chyllid sydd wedi dod yn uniongyrchol gan y Cyngor, wedi'i chwblhau. Bydd hyn wedi darparu ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg well ac estynedig a bydd un ysgol uwchradd arall naill ai wedi'i hadnewyddu neu wedi'i hadleoli i fod yn Ysgol yr 21^{ain} Ganrif. Bydd y prosiectau yma wedi creu lleoedd ychwanegol i ddysgwyr, gan gynyddu nifer y lleoedd mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg.

Yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, rydyn ni'n rhagweld y bydd cyllid ychwanegol ar gael i fuddsoddi ymhellach mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Pan fydd cyllid ychwanegol ar gael, bydd y Cyngor yn uchelgeisiol gyda'i gynigion i fuddsoddi mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg er mwyn cyrraedd y targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032.

Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor wedi cael darlun mwy manwl o ble mae lleoedd dros ben, a hynny trwy gwblhau ymarfer mapio o bob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg. O ddadansoddi'r canfyddiadau yma, bydd y Cyngor wedi nodi meysydd i'w gwella ac wedi nodi strategaethau a'u rhoi ar waith er mwyn cyflawni gwelliannau.

Mae pob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio ar y cyd, yn ogystal â gyda darparwyr eraill, gan gynnwys Coleg Y Cymoedd, i ddarparu addysg ar gyfer cymwysterau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch. Yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, mae'r Cyngor yn obeithiol y bydd y trefniadau gweithio ar y cyd yma'n parhau ac yn cael eu hehangu gydag opsiynau fel E-sgol yn cael eu harchwilio ymhellach i gynnal ac ehangu darpariaeth TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch.

Yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, mae'r Cyngor yn obeithiol y bydd rhaglen Meincnodau Gyrfaoedd Da Gatsby a Model Mentora Gatsby a Mwy wedi datblygu ystod eang o lwybrau dysgu ar gyfer dysgwyr 14 i 19 oed wrth eu paratoi ar gyfer y byd gwaith, hyfforddiant ac ymhellach addysg.

DATA ALLWEDDOL

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Blwyddyn Deg a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (ar sail rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020), o'i gymharu ag amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Blwyddyn Deg a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma. Er y byddai'n cymryd deng mlynedd i effaith cynnydd yn nifer y dysgwyr Blwyddyn Un gael

effaith ar nifer y dysgwyr Blwyddyn Deg, mae'r data yma wedi'i gynnwys er mwyn cymharu.

Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Blwyddyn Deg sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod oes y Cynllun Strategol yma				
Blwyddyn Academaidd	Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Blwyddyn Deg a allai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg (ar sail rhagolygon dros dro mis Tachwedd 2020)		Amcangyfrif arfaethedig nifer a chanran y dysgwyr Blwyddyn Deg a ddylai dderbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032	
	Nifer	%	Nifer	%
2022 / 2023	557	19.4%	577	20.1%
2023 / 2024	545	18.6%	595	20.3%
2024 / 2025	517	17.9%	615	21.3%
2025 / 2026	538	17.6%	630	20.6%
2026 / 2027	521	17.8%	640	21.9%
2027 / 2028	519	18.2%	660	23.1%
2028 / 2029	487	17.4%	675	24.1%
2029 / 2030	524	18.7%	690	24.6%
2030 / 2031	502	18.2%	705	25.6%
2031 / 2032	518	20.3%	720	28.2%

DEILLIANT 5: MWY O GYFLEOEDD I DDYSGWYR DDEFNYDDIO'R GYMRAEG MEWN GWAHANOL GYD-DESTUNAU YN YR YSGOL

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Mae amgylchedd yr ysgol yn rhoi cyfle i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Mae diffyg cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg yn arwain at ddiffyg hyder ac yn erydu sgiliau iaith. O'r herwydd, dylid cefnogi ac annog dysgwyr, ynghyd â rhieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu hysgol gynradd ac uwchradd er mwyn gwella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae cefnogaeth wedi'i rhoi i hyrwyddo a chynyddu defnydd dysgwyr o'r Gymraeg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd ac mewn cyd-destunau cymdeithasol. Cafodd hyn ei wneud trwy'r Siarter Iaith, a gafodd ei datblygu gan Gyngor Gwynedd, ac amryw o brosiectau eraill, ar y cyd â'r Consortiwm a'r Urdd. Ymhlith y rhain, mae:

- Gweithredu'r Siarter Iaith ym mhob ysgol gynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg er mwyn datblygu defnydd dysgwyr o'r Gymraeg
- Gweithredu rhaglen 'Cymraeg Campus' mewn nifer o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg a'i threalu mewn dwy ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg

- Cyhoeddi pecyn cymorth i ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg ei ddefnyddio i wreiddio defnydd dysgwyr o'r Gymraeg
- Cefnogi ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg i ddatblygu gweithgareddau i annog defnydd anffurfiol o'r Gymraeg
- Cefnogi ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg i ddarparu cyfleoedd anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg a chyfleoedd dysgu Cymraeg dwys trwy brosiect Cymraeg Bob Dydd yr Urdd

Ymgorffori arferion ac agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg trwy gynllunio pwrpasol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd a hyrwyddo defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymhlith dysgwyr yn yr ysgol a'r tu hwnt. Hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, ar draws y cwricwlwm ac mewn cyd-destunau ehangach mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, i sicrhau bod dysgwyr ar lwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol a bod hyn yn eu helpu wrth bontio rhwng Cyfnodau Allweddol. Mae hyn yn cynnig cyfle i bob dysgwr ddod yn gwbl ddwyieithog ac mae'n alinio â Chwricwlwm i Gymru 2022.

Hyd yma, mae pob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg wedi derbyn gwobr efydd y Siarter Iaith. Mae wyth ysgol gynradd Gymraeg wedi derbyn y wobwr arian, ac mae 18 o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg wedi derbyn gwobr efydd 'Cymraeg Campus'. Hyd yma, mae pob un o'r pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio tuag at ennill gwobr efydd y Siarter Iaith, ac mae dwy ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg yn rhan o raglen beilot 'Cymraeg Campus'.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011²⁴ yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gyhoeddi strategaeth bum mlynedd i hwyluso a hyrwyddo'r Gymraeg. Cafodd y strategaeth bum mlynedd gyntaf, Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT²⁵, ei chymeradwyo yn 2016. Roedd yn amlinellu nifer o feysydd polisi allweddol er mwyn cynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn ystod ei hoes, a'i gynyddu. Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, rydyn ni wedi cymryd Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT i ystyriaeth er mwyn annog a hwyluso twf tymor hir mewn addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun Strategol wedi'i alinio â'r Strategaeth, a bydd yn parhau i wneud hynny.

Caiff dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg eu hannog i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn gwella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg.

Mae Carfan Gwasanaethau Diwylliannol y Cyngor yn cyflogi swyddogion y mae eu sgiliau, eu harbenigedd a'u gwybodaeth yn cefnogi datblygiad cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Caiff dysgwyr ystod o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol mewn lleoliadau yn y gymuned, gan gynnwys:

- Cyflwyniad dramatig yn un o theatrau'r Cyngor ar gyfer dysgwyr Cyfnod Allweddol Un a Dau

²⁴ [Mesur y Gymraeg \(Cymru\) 2011](#)

²⁵ [Strategaeth Hybu'r Gymraeg RhCT 2016](#)

- Cymryd rhan mewn gweithdai'r celfyddydau perfformio yng Nghanolfan Dysgu Gydol Oes Ysgol Garth Olwg ar gyfer dysgwyr Cyfnod Allweddol Dau, Tri a Phedwar
- Cyd-gynhyrchu a chyflwyno cyflwyniad dramatig yn un o theatrau'r Cyngor ar gyfer dysgwyr Cyfnod Allweddol Tri a Phedwar

Gan fod Carfan Gwasanaethau Diwylliannol y Cyngor yn gleient Portffolio Celfyddydol Cymru ac yn derbyn cyllid refeniw gan Gyngor Celfyddydau Cymru, mae'n ofynnol iddyn nhw fod â'u Cynllun Iaith Gymraeg eu hunain sy'n cefnogi cyflwyno Strategaeth Hybu'r Iaith RhCT.

Mae Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid y Cyngor yn cyflogi Swyddogion Ymgysylltu ag Ieuenctid sy'n siarad Cymraeg. Mae un ym mhob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg, a'u rôl yw darparu ystod o weithgareddau i ddysgwyr trwy gyfrwng y Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Mae hyn yn normaleiddio'r Gymraeg ac yn annog ei defnyddio y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Mae'r Swyddogion Ymgysylltu ag Ieuenctid yn darparu cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn fwy anffurfiol mewn lleoliadau cymunedol, fel:

- Cynnig 'gweithgareddau cadarnhaol' bum niwrnod yr wythnos, ar ôl i'r diwrnod ysgol ddod i ben, trwy gyfrwng y Gymraeg
- Cynnig 'darpariaeth estynedig' 2 noson yr wythnos trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ddarpariaeth estynedig yn cwmpasu'r pedwar maes canlynol:
 - Cyflogaeth, addysg a hyfforddiant
 - Cyngor ac arweiniad
 - Cyfranogi ac ymgynghori
 - Cyfleoedd hamdden, chwaraeon a diwylliant

Yn ogystal â hyn, mae gyda Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid y Cyngor Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Menter Iaith i arwain ar ddatblygu Fforymau Ieuenctid y Gymraeg ym mhob ysgol uwchradd. Mae disgwyl i'r Fforymau yma fwydo'u mewnbyn i Fforwm Ieuenctid y Sir i sicrhau bod digon o gynrychiolaeth o ran y Gymraeg.

Mae'r Urdd yn darparu ystod o gyfleoedd i bobl ifainc dros 17 oed ennill cyflogaeth, profiad ymarferol a chymwysterau proffesiynol, gan weithio ochr yn ochr â rhanddeiliaid i ddatblygu prentisiaethau cyfrwng Cymraeg. Mae prentisiaethau ar gael yn rhan o'r gwasanaethau gweithgareddau awyr agored, chwaraeon, ieuenctid a chymunedol. Mae prentisiaid yn cael cyfle i ddysgu gan staff profiadol ac arwain gweithgareddau o ansawdd uchel ar gyfer plant a phobl ifainc, gan ennill cymwysterau achrededig. Bydd y Cyngor yn cryfhau cysylltiadau â'r Urdd er mwyn darparu ystod eang o weithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu hysgolion cynradd ac uwchradd.

Mae rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg i wella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg. Mae Cymunedau am Waith yn Rhaglen Bartneriaeth gan Lywodraeth Cymru rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Adran Gwaith a Phensiynau. Mae'n cael cymorth gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop i ddarparu gwasanaethau cymorth cyflogaeth ym mhob un o'r 52 o glystyrau Cymunedau yn Gyntaf yng Nghymru. Mae Carfannau Prosiect Cymunedau am Waith pwrpasol ar

waith i ddarparu cefnogaeth i unigolion gael mynediad at gyflogaeth. Mae Cymunedau am Waith yn cynnig gweithgareddau cyn-gyflogaeth sy'n cyflwyno Cymraeg sgysiol i rieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach a chwrs 'Ilwybr i gyflogaeth' sy'n cynnwys sgiliau sylfaenol y Gymraeg a all arwain at gwrs Cymraeg i Oedolion.

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

Er mwyn ymgorffori arferion ac agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg ymhellach mewn ysgolion cynradd ac uwchradd ac i hyrwyddo defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymhlith dysgwyr yn yr ysgolion cynradd ac uwchradd a'r tu hwnt, mae'r Cyngor yn bwriadu cynyddu cyfanswm yr ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg sy'n derbyn gwobrau'r Siarter Iaith Gymraeg a 'Cymraeg Campus' yn ystod pum mlynedd gyntaf y Cynllun Strategol yma.

Rydyn ni'n rhagweld y bydd cefnogi a hyrwyddo dysgwyr i gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd ac mewn cyd-destunau cymdeithasol yn helpu'r Cyngor i gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Bydd Carfan Gwasanaethau Diwylliannol y Cyngor a'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yn parhau i ddatblygu a darparu cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau.

Mae Carfan Gwasanaethau Diwylliannol y Cyngor yn bwriadu sefydlu perthynas strategol ag ysgolion cynradd ac uwchradd y Fwrdeistref Sirol. Bydd hyn yn eu helpu i gyflenwi addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg trwy ddarpariaeth ddiwylliannol.

Bydd Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid y Cyngor yn parhau i gynnig dewis iaith, hynny yw Cymraeg neu Saesneg, i ddysgwyr. Bydd Swyddog Ymgysylltu ag Ieuenctid sy'n siarad Cymraeg ym mhob ysgol uwchradd Gymraeg o hyd, yn ogystal â mewn rhai ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg hefyd. Yn ogystal â hyn, bydd Swyddogion Ymgysylltu Ieuenctid y Cyngor yn parhau i gynnig gweithgareddau ychwanegol i ddysgwyr. Bydd y Gwasanaeth yn dod o hyd i ddarparwr cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg lle bynnag y bo modd, gyda'r nod o gynyddu nifer y darparwyr allanol sy'n gallu cyflwyno gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal â hyn, bydd Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid y Cyngor, Menter Iaith a'r Urdd yn parhau i gwrdd yn rheolaidd i greu ar y cyd ystod o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae'n anrhydedd i'r Fwrdeistref Sirol gael ei chadarnhau'n gartref Eisteddfod Genedlaethol Cymru 2024. Mae hyn yn dangos ymrwymiad y Cyngor i gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050 yn glir. Wrth wneud hyn, bydd cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg ac i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol a'r tu hwnt.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Un o nodau Rhaglen Waith Cymraeg 2050 yw ymgorffori defnydd cadarnhaol o'r Gymraeg, wedi'i ategu gan gyfleoedd ffurfiol ac anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol. Er mwyn cyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, mae angen cynyddu nifer y cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Dylid cefnogi ac annog dysgwyr i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu hysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn gwella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg.

Erbyn diwedd oes y Cynllun Strategol yma, mae'r Cyngor yn disgwyl i bob ysgol gynradd ac uwchradd fod wedi cyflawni nodau'r Siarter Iaith a rhaglen 'Cymraeg Campus'. Yn ogystal â hyn, mae disgwyl y byddan nhw wedi cynyddu'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol, a hynny trwy waith Carfan Gwasanaethau Diwylliannol a Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad leuenctid y Cyngor erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma.

DATA ALLWEDDOL

Er mwyn ymgorffori arferion ac agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg ymhellach mewn ysgolion cynradd ac uwchradd ac i hyrwyddo'r defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymhlith dysgwyr yn yr ysgolion cynradd ac uwchradd a'r tu hwnt, mae'r Cyngor yn bwriadu cynyddu nifer y cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma.

DEILLIANT 6: CYNNYDD YN NARPARIAETH ADDYSG CYFRWNG CYMRAEG AR GYFER DYSGWYR AG ADY (YN UNOL Â'R DYLETSWYDDAU WEDI'U PENNU GAN DDEDDF ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL A'R TRIBIWNLYS ADDYSG (CYMRU) 2018)

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Mae newidiadau sylweddol ar y gweill mewn perthynas â'r ddarpariaeth statudol sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY). Cafodd Deddf Tribiwnlys Anghenion Dysgu ac Addysg Ychwanegol (Cymru) 2018²⁶ ei chyflwyno ym mis Ionawr 2018 a bydd yn cael ei rhoi ar waith ym mis Medi 2021. O dan y Ddeddf yma, mae'n ofynnol bod Awdurdodau Lleol yn parhau i adolygu trefniadau cynnal disgyblion ag ADY ac i ystyried a ydyn nhw'n ddigonol. Mae hyn yn cynnwys gofyniad statudol i gymryd pob cam rhesymol i greu system sy'n cynnal disgyblion ag ADY yn y Gymraeg ac yn ddwyieithog. Mae'r Ddeddf yn cael ei chefnogi gan reoliadau newydd, gan gynnwys is-deddfwriaeth a Chod ADY statudol newydd²⁷.

Mae angen darpariaethau arbenigol ar gyfer dysgwyr ag ADY sylweddol sy'n cael anawsterau wrth ymdopi mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd. Mae yna ystod o ddarpariaethau arbenigol, sy'n cynnwys:

- 44 o Ddosbarthiadau Cynnal Dysgu
- 2 Uned Atgyfeirio Disgyblion

²⁶ [Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg \(Cymru\)](#)

²⁷ [Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru 2021](#)

- 4 Ysgol Arbennig

Yn ogystal â hyn, mae tua £3.4 miliwn o Gyllid Anghenion Ychwanegol ar gael i ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd er mwyn sicrhau darpariaeth gadarn a chynhwysol i ddysgwyr sy'n mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd sydd ag ADY difrifol a pharhaus.

Mae dysgwyr Cymraeg eu hiaith ag ADY sy'n profi anawsterau mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd ac sydd angen mwy o gefnogaeth arbenigol yn cael eu cefnogi gan garfan beripatetig arbenigol, sef Carfan Anghenion Cymhleth Cymru. Mae'r Garfan, sy'n cynnwys athro arbenigol Cymraeg ei iaith a dau Gynorthwy-ydd Cynnal Dysgu, yn darparu cefnogaeth trwy fodel cyflwyno cynhwysol ble mae dysgwyr yn cael cymorth arbenigol yn eu hysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd. Yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20, cefnogodd y Garfan nifer o ddysgwyr. O ddadansoddi'r data, mae'n awgrymu'r oedd cynnydd y dysgwyr a oedd yn cael eu cefnogi gan y Garfan yn debyg i gynnydd eu cyfoedion mewn lleoliadau ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Saesneg cyfatebol. Mae dadansoddiad pellach yn awgrymu bod y model cynhwysol yma a gafodd ei fabwysiadu mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Mae ystod ragorol o Ddosbarthiadau Cynnal Dysgu'n cael eu darparu gan y Cyngor. Serch hynny, yng ngoleuni gofynion y Ddeddf, pryderon ynghylch cynnydd yn nifer y gwaharddiadau a chynnydd yn nifer y ceisiadau am leoliadau Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol, cafodd ei ystyried ei fod yn angenrheidiol i wella'r ddarpariaeth Dosbarthiadau Cynnal Dysgu. Yn ôl y data, roedd:

- Darpariaeth Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol annigonol yn y sector uwchradd
- Dim darpariaeth arbenigol gyfrinachol ar gyfer dysgwyr Cymraeg eu hiaith ag ADY

Yn hynny o beth, roedd adroddiad a gafodd ei gymeradwyo gan Gabinet y Cyngor ar 17 Rhagfyr 2019²⁸ yn amlinellu cynigion ar gyfer newid a oedd yn ceisio:

- Gwella llwybr parhaus y dilyniant ieithyddol a oedd yn mynd i'r afael yn effeithiol â'r angen am ddarpariaeth arbenigol ar gyfer disgyblion ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol yng Nghyfnod Allweddol Tri a Phedwar
- Creu Dosbarthiadau Cynnal Dysgu arbenigol ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg Cyfnod Allweddol Tri a Phedwar ag ADY sylweddol
- Cyhoeddi ymgynghoriad ar gynigion i wella darpariaeth Dosbarthiadau Cynnal Dysgu ar gyfer dysgwyr cyfrwng Cymraeg Cyfnod Allweddol Tri a Phedwar ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol trwy sefydlu Dosbarthiadau Cynnal Dysgu yn Ysgol Garth Olwg

²⁸ [Adroddiad y Cabinet - 17 Rhagfyr 2019 - Adolygiad o Ddarpariaeth Dosbarthiadau Cynnal Dysgu i ddisgyblion ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol ac Anghenion Dysgu Ychwanegol Sylweddol](#)

Oherwydd effaith pandemig Covid-19, aeth y cynigion uchod ddim pellach ac, o'r herwydd, ar 25 Mehefin 2020, cytunodd Cabinet²⁹ y Cyngor i symud ymlaen gyda chynnig diwygiedig i ymestyn rhaglen beilot gynharach i ariannu ysgolion uwchradd prif ffrwd i sefydlu eu cwricwlwm amgen eu hunain ar gyfer dysgwyr ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol. O ganlyniad i hyn, ym mis Medi 2020, cafodd cyllid ei ddarparu i sefydlu darpariaeth amgen fewnol mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg i ddiwallu anghenion dysgwyr ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol yn yr ysgolion hynny.

Roedd datblygu darpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg yn rhan o Gynllun Trawsnewid ADY Rhanbarthol 2020/21. Ar gyfer y blynyddoedd 2020/21, roedd y llif gwaith yng nghategori Blaenoriaeth Un, sef:

- Sicrhau bod pob Awdurdod Lleol yn datblygu arferion cyson ac yn cydweithredu'n effeithiol â phartneriaid allweddol i baratoi ar gyfer y ffyrdd newydd o weithio

Roedd Blaenoriaeth Un yn canolbwyntio ar dri phrif faes:

- Cyflwyno Cynllun Cyflenwi Rhanbarthol ADY cyfrwng Cymraeg
- Datblygu adnoddau cyfrwng Cymraeg
- Datblygu prawf darllen cyfrwng Cymraeg safonol

Roedd camau gweithredu yng Nghynllun Trawsnewid ALN Rhanbarthol 2020/2021 yn ymwneud â pharhau i ddatblygu dull rhanbarthol i gefnogi darpariaeth cyfrwng Cymraeg a chynyddu cysondeb a rhannu arferion gorau.

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i bob Awdurdod Lleol adolygu'r ddarpariaeth ADY. O'r herwydd, rhaid i bob Awdurdod Lleol:

1. Adolygu'r trefniadau yn ei ardal ar gyfer dysgwyr ag ADY.
2. Ystyried i ba raddau y mae'r trefniadau'n ddigonol i ddiwallu ADY y dysgwyr.
3. Ystyried a yw'r ddarpariaeth ADY trwy gyfrwng y Gymraeg yn ddigonol.
4. Ystyried maint a gallu'r gweithlu sydd ar gael.
5. Cymryd pob cam rhesymol i unioni unrhyw drefniadau annigonol.
6. Yn ôl yr angen, ymgynghori ag unigolion priodol.

Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r Ddeddf wedi'i hystyried. Bydd y Cyngor yn ymdrechu i gyflenwi darpariaeth ADY ddigonol i ddysgwyr sy'n gofyn amdani trwy gyfrwng y Gymraeg ynghyd â gweithlu digon o faint ac â gallu digonol.

²⁹ [Adroddiad y Cabinet – 25 Mehefin 2020 – Adolygiad o Ddarpariaeth Dosbarthiadau Cynnal Dysgu i ddisgyblion ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol ac Anghenion Dysgu Ychwanegol Sylweddol](#)

Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i bob Awdurdod Lleol ddefnyddio ystod eang o ddata meintiol a gwybodaeth ansoddol er mwyn adolygu darpariaeth ADY. Mae data a gwybodaeth o'r fath i'w defnyddio yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

- Nifer y dysgwyr Cymraeg eu hiaith ag ADY
- Gwahanol fathau'r ADY sydd gyda dysgwyr Cymraeg eu hiaith a pha mor ddifrifol yw'r anghenion
- Deilliannau dysgwyr Cymraeg eu hiaith ag ADY
- Archwiliadau arbenigol o'r gweithlu mewn perthynas â'r gallu i ddarparu cefnogaeth i ddysgwyr Cymraeg eu hiaith ag ADY
- Nifer y lleoedd mewn lleoliadau arbenigol
- Unrhyw ddangosyddion cyflawniad lleol, rhanbarthol a chenedlaethol sy'n ymwneud ag ADY
- Unrhyw setiau data wedi'u cytuno gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg a Sefydliadau Addysg Bellach

Mae'r Cyngor wedi parhau i weithio ar y cyd â'r Consortiwm i sicrhau darpariaeth ADY effeithiol o ansawdd uchel i bob dysgwr, a bydd yn parhau â'r gwaith yma. Bydd y Cyngor yn defnyddio prosesau sicrhau ansawdd wedi'u cytuno arnyn nhw i fonitro ansawdd darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd, ysgolion arbennig/dosbarthiadau.

Bydd gofynion y Ddeddf i Awdurdodau Lleol gymryd pob cam rhesymol i weithredu system ADY cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn sicrhau y bydd monitro ac adolygu parhaus darpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg yn rhan annatod o gynllunio camau gweithredu, monitro, gwerthuso ac adolygu Gwasanaeth Mynediad a Chynhwysiant y Cyngor. Lle bo modd, bydd y Cyngor yn alinio â'r Ddeddf.

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd gyda'r Cyngor brosesau cadarn ar waith i sicrhau bod pob cam rhesymol yn cael ei gymryd i sicrhau darpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg a dwyieithog a bydd yn ceisio cyflenwi darpariaeth ADY ddigonol i ddysgwyr sy'n gofyn amdani trwy gyfrwng y Gymraeg, ynghyd â gweithlu o faint a gallu digonol.

DEILLIANT 7: CYNYDDU NIFER Y STAFF ADDYSGU SY'N GALLU ADDYSGU'R GYMRAEG AC ADDYSGU TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Y SEFYLLFA AR HYN O BRYD

Wrth gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, mae'n holl bwysig sicrhau gweithlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion digon o faint ac â gallu digonol. Er mwyn creu mwy o siaradwyr Cymraeg, mae ein lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a'n system addysg yn ddibynnol ar ei gweithlu ysgolion. Rhaid i ni weithio ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol i sicrhau ein bod yn creu gweithlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion â sgiliau ieithyddol cadarn, sy'n gallu ysbrydoli ac ysgogi dysgwyr y Gymraeg a dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Mae lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar y Fwrdeistref Sirol yn elwa ar staff cymwys, medrus iawn. Mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo ers sawl blwyddyn i wella sgiliau'r gweithlu gofal plant a'r blynyddoedd cynnar. Mae newidiadau i ofynion cymwysterau y safonau gofynnol cenedlaethol hefyd wedi rhoi mwy o bwyslais ar sicrhau gweithlu â chymwysterau addas.

Yn 2020, cyflogodd y Cyngor 12,457 o bobl. Roedd 42.4% (5,290) ohonyn nhw'n gweithio mewn ysgolion. Mae'r data'n dangos bod gyda 917 (17.3%) o weithlu ysgolion sgiliau iaith Gymraeg rhugl neu weddol rugl (Sgiliau Cymraeg Lefel Tri, Pedwar a Phump).

Yn ddiweddar, cyflwynodd Llywodraeth Cymru Gyfrifiad Blynyddol Gweithlu Ysgolion³⁰ (CBGY) i gasglu data ynghyd mewn ffordd newydd. Mae Swyddog Cymraeg mewn Addysg y Consortiwm yn cefnogi ysgolion i gwblhau elfen Gymraeg y CYBLD a'r CBGY yn gywir. Mae'r CBGY wedi'i gyflwyno er mwyn darparu data cynhwysfawr ar:

- Maint y gweithlu
- Demograffeg staff
- Denu a chadw staff
- Defnyddio athrawon cyflenwi
- Absenoldebau
- Y gallu ar gyfer addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg ac addysgu pwnc-benodol
- Cost tâl athrawon

Bydd data'r CYBLD yn cael ei ddefnyddio i lywio polisi Llywodraeth Cymru yn y dyfodol. Bydd y data yn galluogi ysgolion, Awdurdodau Lleol, consortia addysg rhanbarthol a Llywodraeth Cymru i gael darlun mwy manwl o sgiliau iaith Gymraeg gweithlu ysgolion. Yn ystod y flwyddyn academaidd, mae data'n dangos bod gyda 39% (805) o'r gweithlu ysgolion (gan gynnwys penaethiaid, athrawon ysgol a gweithwyr cynnal dysgu ysgolion) sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor lefelau sgiliau'r iaith Gymraeg canolradd, uwch neu rugl.

Yn ystod yr un cyfnod o amser, mae'r data hefyd yn dangos bod 21.7% (448) o'r gweithlu ysgolion sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor yn addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg, tra bod 6.9% (143) o'r gweithlu ysgolion sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor yn gallu addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg ond doedden nhw ddim yn gwneud hynny yn eu swydd bresennol.

Wrth gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, rhaid i ni weithio i sicrhau ein bod yn creu gweithlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion sydd â sgiliau ieithyddol cadarn, sy'n gallu ysbrydoli ac ysgogi dysgwyr mewn addysg cyfrwng Gymraeg a'r rheiny sy'n dysgu Cymraeg. Bydd Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am y gwaith yma ar lefel genedlaethol. Ar hyn o bryd maen nhw'n gweithredu nifer o strategaethau gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

³⁰ [Cyfrifiad Blynyddol Gweithlu Ysgolion - 2019/20](#)

- Rhaglen o weithgareddau gyda'r nod o gynyddu nifer y dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n cael eu hasesu ar gyfer cymwysterau Cymraeg Iaith Gyntaf ac Ail Iaith Uwch Gyfrannol a Safon Uwch
- Hyrwyddo llwybr i addysgu'r Gymraeg
- Parhad rhaglen iaith Athrawon Yfory
- Datblygu llwybrau amgen i addysgu
- Dosbarthiad cyllid penodol i gonsortia addysg rhanbarthol
- Gweithredu ymgyrch farchnata ddigidol sy'n marchnata i grwpiau penodol o ddarpar athrawon
- Rhaglenni peilot ar gyfer cyrsiau pontio i athrawon â Statws Athro Cymwysedig i addysgu mewn ysgolion cynradd i dderbyn hyfforddiant a chefnogaeth ychwanegol i addysgu mewn ysgolion uwchradd
- Cynllun Sabothol y Gymraeg
- Gweithio'n agos gyda phartneriaethau Addysg Gychwynnol i Athrawon i ddarparu'u rhaglenni achrededig
- Gweithio'n agos gyda Chyngor y Gweithlu Addysg a darparwyr Addysg Gychwynnol i Athrawon i ategu a chefnogi recriwtio ledled Cymru

Mae Cynllun Sabothol y Gymraeg yn cynnig cyrsiau Cymraeg i'r gweithlu ysgolion cynradd ac uwchradd. Nod y Cynllun yma, sydd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru, yw cynyddu nifer y gweithlu ysgolion sy'n gallu addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog. Mae'r Cynllun yn cynnig cyfleoedd ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus arbenigol ac yn cael ei gynnig ar lefelau rhuglder iaith amrywiol mewn gwahanol leoliadau ledled Cymru.

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu nifer y rheiny sy'n rhan o'r gweithlu ysgolion sydd wedi'u cyflogi gan y Cyngor ac sydd wedi cymryd rhan mewn cwrs Cynllun Sabothol y Gymraeg a'i gwblhau yn ystod y pedair blynedd academiaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2020/21.

Nifer y rheiny sy'n rhan o'r gweithlu ysgolion sydd wedi'u cyflogi gan y Cyngor ac sydd wedi cymryd rhan mewn cwrs Cynllun Sabothol y Gymraeg a'i gwblhau yn ystod y pedair blynedd academiaidd flaenorol, hyd at a chan gynnwys 2020/21	
Blwyddyn Academiaidd	Nifer
2017 / 2018	1
2018 / 2019	3
2019 / 2020	5
2020 / 2021	3*

*Yn ogystal â'r nifer yma, cafodd lleoedd eu cynnig i ddau athro ysgol a chynorthwydd cynnal dysgu ond penderfynon nhw ohirio tan 2021/2022 oherwydd pandemig Covid-19.

Mae'r Consortiwn yn darparu dysgu proffesiynol parhaus, rhwydweithio a chyfleoedd i'r gweithlu ysgolion sydd wedi cwblhau cwrs Cynllun Sabothol y Gymraeg i rannu arferion gorau yn ysgolion y Bwrdeistrefi Sirol sy'n rhan o'r Consortiwm.

Mae dwy ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol, sef Ysgol Gyfun Garth Olwg ac Ysgol Gyfun Rhydywaun, wedi dod ynghyd ag Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd ac Ysgol Gyfun Gymraeg Plasmawr i fod yn rhan o bartneriaeth â Phrifysgol Metropolitan Caerdydd i gynnal rhaglen Addysg Gychwynnol i Athrawon.

Mae'n ofynnol i'r ysgolion yma ddarparu diwrnodau hyfforddi ar gyfer pob hyfforddai TAR sy'n astudio'r cwrs uwchradd trwy gyfrwng y Gymraeg. Rhaid i bob hyfforddai TAR gael ei leoli yn un o'r ysgolion yma ar gyfer un o'u lleoliadau. Er mwyn eu cynorthwyo a'u cefnogi, mae pob un o'r ysgolion yma'n darparu Hyrwyddwr Ymchwil, Cydlynnydd y Gymraeg, Mentor Pwnc ac Uwch Fentor. Yn ystod blwyddyn academaidd 2020/21, mae 15 o hyfforddeion TAR yn yr ysgolion yma.

Mae'r Urdd yn darparu ystod o gyfleoedd i bobl ifainc dros 17 oed ennill cyflogaeth, profiad ymarferol a chymwysterau proffesiynol, gan weithio ochr yn ochr â rhanddeiliaid i ddatblygu prentisiaethau cyfrwng Cymraeg. Mae prentisiaethau ar gael yn y gwasanaethau gweithgareddau awyr agored, chwaraeon ac ieuenctid a chymunedol. Mae prentisiaid yn cael cyfle i ddysgu gan staff profiadol ac arwain gweithgareddau o ansawdd uchel ar gyfer plant a phobl ifainc, gan ennill cymwysterau achrededig. Bydd y Cyngor yn gweithio i gryfhau cysylltiadau â'r Urdd, gan greu llwybrau amgen, ychwanegol i ddysgwyr.

Mae'r Cyngor a'r Consortiwm yn darparu nifer o gyfleoedd dysgu proffesiynol sy'n ystyried dilyniant iaith y gweithlu ysgolion sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor. Maen nhw'n cofnodi presenoldeb yn y cyrsiau yma.

BLE RYDYN NI'N GOBEITHIO BOD O FEWN PUM MLYNEDD GYNTAF Y CYNLLUN STRATEGOL YMA A SUT YDYN NI AM WNEUD HYNNY?

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, rhaid i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n rhan o Grŵp Strategol y Cynllun Strategol weithio ar y cyd.

Wrth gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, mae'n holl bwysig sicrhau gweithlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion digon o faint ac â gallu digonol. Er mwyn creu mwy o siaradwyr Cymraeg, mae ein lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar a'n system addysg yn ddibynnol ar y gweithlu. Rhaid i ni weithio ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol i sicrhau ein bod yn creu gweithlu ysgolion â sgiliau ieithyddol cadarn, sy'n gallu ysbrydoli ac ysgogi dysgywr Cymraeg a dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Os yw'r Cyngor am gyflawni ei darged o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032 yn ystod oes y Cynllun Strategol yma, gallai arwain at angen gweithlu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion mwy o faint. Mae trochi cynnar yn y Gymraeg a chefnogaeth i rieni/gwarcheidwaid er mwyn i'w plentyn barhau'n ddi-dor â'u taith addysg statudol i addysg cyfrwng Cymraeg yn bwysig er mwyn sicrhau llwybr parhaus o ran eu dilyniant ieithyddol. Mae angen i ni sicrhau bod gweithlu digonol ar gyfer lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar i gefnogi rhieni/gwarcheidwaid i fynychu sesiynau Ti a Fi, Cymraeg i Blant, ac yna grwpiau Cylch Meithrin. Ar hyn o bryd, mae amcangyfrifon arfaethedig yn dangos bod digon o leoedd dros ben yn y sectorau addysg cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg i ni gyrraedd ein targed. Serch hynny, mae angen i ni sicrhau bod gyda'r gweithlu gofal plant a'r blynyddoedd cynnar ac ysgolion sgiliau ieithyddol cadarn a'u bod yn gallu ysbrydoli ac ysgogi dysgwyr mewn addysg cyfrwng Cymraeg a'r rheiny sy'n dysgu Cymraeg.

Bydd y Cyngor yn gweithio ar y cyd â Mudiad Meithrin i sicrhau bod gweithlu gofal plant a'r blynyddoedd cynnar digonol i ddarparu rhaglen drochi gynnar yn y Gymraeg a chefnogaeth i rieni/gwarcheidwaid fel bod modd i'w plentyn barhau â'u taith addysg statudol i addysg cyfrwng Cymraeg yn ddi-dor.

Bydd y Cyngor a'r Consortiwm yn dadansoddi data'r CYBLD a'r CBGY i fonitro cymhwysedd ieithyddol a nodi anghenion dysgu proffesiynol y gweithlu ysgolion. Gan ddefnyddio rhaglenni hyfforddi lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, sy'n ystyried dilyniant iaith y gweithlu ysgolion sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor, gan gynnwys Cynllun Sabothol y Gymraeg, bydd y gweithlu ysgolion yn cael ei gefnogi trwy ddysgu proffesiynol parhaus, rhwydweithio a chyfleoedd i rannu arferion gorau o fewn ysgolion y Consortiwm.

Yn ogystal â hyn, bydd y Cyngor yn gweithio ar y cyd â'r Consortiwm i gynyddu gallu'r gweithlu ysgolion mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Saesneg i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Byddan nhw hefyd yn parhau i ddatblygu a chefnogi athrawon ysgolion uwchradd sydd ddim yn arbenigwyr pwnc i ddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Bydd y Cyngor a'r Consortiwm yn gweithio ar y cyd i gynyddu nifer y staff arweiniol ar bob lefel yn y sector cyfrwng Cymraeg, gan helpu unigolion i ddatblygu i fod yn brifathrawon. Mae'r Consortiwm yn darparu cyfleoedd amlwg i'r rheiny sydd am ddatblygu i fod yn staff arweiniol neu'n benaethiaid ar gyfer y sector cyfrwng Cymraeg trwy raglenni datblygu arweinyddiaeth ar wahanol lefelau, gan gynnwys y Rhaglen Darpar Benaethiaid. Dyma raglen ddatblygu flwyddyn o hyd ar gyfer staff arweiniol profiadol sy'n dymuno dod yn benaethiaid yn y dyfodol agos. Mae'r Rhaglen Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer Prifathrawiaeth ddilynol i benaethiaid hefyd ar gael. Ar hyn o bryd, mae 18 o athrawon ysgolion cynradd neu uwchradd cyfrwng Cymraeg sydd wedi'u cyflogi gan y Cyngor yn cymryd rhan yn y rhaglenni yma.

Heb anghofio'r gwaith dan ofal Llywodraeth Cymru ar lefel genedlaethol, mae yna nifer o strategaethau y byddai modd eu rhoi ar waith ar lefel ranbarthol a chenedlaethol. Ymhlith y rhain, mae:

- Archwilio sut y byddai modd defnyddio Rhaglen Brentisiaethau'r Cyngor i ddarparu cyfleoedd i brentisiaid yn rhan o'r gweithlu ysgolion mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg
- Gan weithio ar y cyd â'r Urdd, bydd y Cyngor yn gweithio i gryfhau cysylltiadau i greu llwybrau amgen, ychwanegol i ddysgwyr trwy ddatblygu prentisiaethau cyfrwng Cymraeg
- Defnyddio rhaglen Meincnodau Gyrfaoedd Da Gatsby, sy'n cefnogi ysgolion uwchradd i ddatblygu ystod ehangach o lwybrau dysgu ar gyfer dysgwyr 14 i 19 oed wrth eu paratoi ar gyfer y byd gwaith, gan sicrhau bod y llwybr dysgu proffesiynol yn cael ei hyrwyddo'n gynnar
- Ymchwilio i lwybrau dysgu proffesiynol amgen gyda Charfan Addysg Oedolion y Cyngor
- Parhau i gefnogi cyflwyno'r rhaglen Addysg Gychwynnol i Athrawon ar y cyd â'r ysgolion uwchradd sydd wedi creu partneriaeth â Phrifysgol Metropolitan Caerdydd

- Parhau i gefnogi dilyniant y gweithlu ysgolion presennol wrth iddyn nhw gwblhau eu rhaglen Addysg Gychwynol i Athrawon

BLE RYDYN NI'N DISGWYL BOD AR DDIWEDD EIN CYNLLUN STRATEGOL?

Er mwyn cyrraedd ein targed o 720 o ddysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2032, rhaid i'r Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n rhan o Grŵp Strategol y Cynllun Strategol weithio ar y cyd.

Wrth gyfrannu at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, mae'n holl bwysig sicrhau gweithlu ysgolion digon o faint ac â gallu digonol. Er mwyn creu mwy o siaradwyr Cymraeg, mae ein system addysg yn ddibynnol ar ei gweithlu ysgolion. Rhaid i ni weithio ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol i sicrhau ein bod yn creu gweithlu ysgolion â sgiliau ieithyddol cadarn, sy'n gallu ysbrydoli ac ysgogi dysgwyr Cymraeg a dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Bydd Llywodraeth Cymru'n gyfrifol am y gwaith yma ar lefel genedlaethol. Ar hyn o bryd maen nhw'n gweithredu nifer o strategaethau. Byddai modd i'r Cyngor a'r Consortiwm weithredu nifer o strategaethau ar lefel ranbarthol a chenedlaethol ochr yn ochr â'r rhain.

MARCHNATA

Bydd defnyddio strategaethau marchnata a hyrwyddo i ddenu pobl at addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg yn dod yn rhan annatod o'r cyfraniad at y nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Bydd y Cyngor yn defnyddio strategaethau marchnata a hyrwyddo cenedlaethol a ranbarthol, wedi'u datblygu a'u darparu gan Lywodraeth Cymru a'r Consortiwm, yn ogystal â strategaethau marchnata a hyrwyddo lleol wedi'u datblygu gan y Cyngor ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n ffurfio Grŵp Strategol y Cynllun Strategol.

Trwy'r amrywiol ymarferion mapio a fydd yn cael eu cynnal yn rhan o'r Cynllun Strategol Cymraeg yma, bydd y Cyngor wedi cael darlun mwy manwl o addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg fesul ysgol. O'r wybodaeth yma, lle bo angen, bydd y Cyngor yn gallu datblygu strategaethau marchnata a hyrwyddo pwrpasol i helpu i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg.

Yn ogystal â hyn, bydd y Cyngor yn parhau i godi ymwybyddiaeth o fanteision addysg cyfrwng Cymraeg a dysgu Cymraeg trwy ddefnyddio deunyddiau marchnata strategaethau marchnata a hyrwyddo sy'n bodoli eisoes, gan ddatblygu deunyddiau marchnata newydd hefyd.

I gefnogi hyn, bydd Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo yn cael ei sefydlu sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd Cylch Gorchwyl yn llywio'r Is-grŵp yma.

CYFLAWNI EIN GWELEDIGAETH

Yn unol â Rheoliadau 2019, bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu

at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Mae'r grwpiau a'r sefydliadau yma'n cynnwys, ond dydyn nhw ddim yn gyfyngedig i:

- Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De
- Coleg y Cymoedd
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg
- Menter Iaith
- Mudiad Meithrin
- RhAG
- Urdd Gobaith Cymru
- Prifysgol De Cymru
- Llywodraeth Cymru

Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen' sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.

O 2023 ymlaen, bydd y Cyngor yn gweithredu dau brif ddull o adrodd ar gynnydd y Cynllun Strategol yma:

1. Cynllun Gwaith Blynyddol.
2. Adroddiad Cynnydd Blynyddol.

Nod y Cynllun Gwaith Blynyddol yw bod yn ddogfen waith ymarferol i helpu i gadw golwg ar gynnydd yn y tymor byr. Bydd y Grŵp Strategol yn ei ddefnyddio i olrhain cynnydd y Cynllun Strategol.

Mae Rheoliadau 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol adolygu eu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a gosod Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad hwnnw, ger bron Llywodraeth Cymru erbyn 31 Gorffennaf bob blwyddyn. Nod yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi cyflawniadau allweddol y Cynllun Strategol.

Er mai'r Cyngor sydd â'r cyfrifoldeb statudol am y Cynllun Strategol, mae gydag ystod o grwpiau a sefydliadau allanol rôl allweddol wrth lunio, gweithredu a gwerthuso ei gynnydd yn rheolaidd trwy gydol ei oes.

ATODIAD UN: METHODOLEG AR GYFER GOSOD TARGEDAU

Mae Cymraeg 2050 yn nodi'r targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Er mwyn cyflawni'r nod yma, mae Cymraeg 2050 yn nodi trywydd tymor hir sy'n cynnwys targedau cerrig milltir. Mae'r rhain wedi'u nodi'n gamau fesul deng mlynedd. Mae targedau wedi'u gosod ar gyfer pob Awdurdod Lleol – wedi'u cyfrifo gan Lywodraeth Cymru – er mwyn sefydlu llwybr clir i gyrraedd y targed cenedlaethol.

Mae methodoleg Llywodraeth Cymru'n cynnwys defnyddio data llinell sylfaen CYBLD 2019, ac yn fwy penodol, nifer y dysgwyr Blwyddyn Un sy'n cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae data pob Awdurdod Lleol wedi'i gymharu ac ar sail hyn a ffactorau eraill, gan gynnwys modelau darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a natur ieithyddol yr Awdurdodau Lleol, maen nhw wedi'u rhoi mewn grwpiau gyda'i gilydd. Caiff ei ystyried bod y fethodoleg yma'n deg, gan ei bod yn cydnabod y gwahanol heriau sy'n wynebu pob Awdurdod Lleol.

Mae gyda phob grŵp o Awdurdodau Lleol darged penodol i gynyddu canran y dysgwyr Blwyddyn Un sy'n cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg gan ystod benodol o bwytiau canran. Mae'r Cyngor yng Ngrŵp Tri. Mae hyn wedi'i nodi yn y tabl isod:

Targedau Awdurdodau Lleol Grŵp Tri						
Awdurdod Lleol	Llinell Sylfaen 2019 (CYBLD 2019)		Targed 2032			
	Nifer	%	Ystod Is		Ystod Uwch	
			Nifer	%	Nifer	%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	359	17.9%	520	26%	600	30%
Cyngor Dinas Caerdydd	702	16.9%	1,035	25%	1,200	29%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	100	14%	155	22%	185	26%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	506	19.1%	720	27%	825	31%
Cyngor Abertawe	390	15.4%	590	23%	695	27%
Cyngor Bro Morgannwg	221	14.3%	345	22%	405	26%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	235	15%	360	23%	425	27%

Yn ôl data CYBLD 2019, cafodd rhwng 14% a 19.1% o ddysgwyr Blwyddyn Un yn yr Awdurdodau Lleol yma eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae wedi'i gynnig bod pob grŵp o Awdurdodau Lleol yn cyfrifo targed i gynyddu canran y dysgwyr Blwyddyn Un sy'n cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg gan ystod benodol o bwytiau canran, yn seiliedig ar y ddarpariaeth bresennol ym mhob Awdurdod Lleol. Yng Ngrŵp Tri, mae'r ystod pwyntiau canran rhwng 8% a 12%. Mae'r ystod wedi'i gosod ar gyfer pob grŵp o Awdurdodau Lleol fel bod y targed cenedlaethol o 30% o ddysgwyr Blwyddyn Un yn cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg yn cael ei gyflawni yn ystod oes y Cynllun Strategol yma.

DRAFFET

ATODIAD DAU: PROFFIL IEITHYDDOL Y FWRDEISTREF SIROL

Bob deng mlynedd mae'r DU yn neilltuo un diwrnod ar gyfer y Cyfrifiad, sy'n cyfri'r holl bobl ac aelwydydd yma. Mae'r Cyfrifiad yn ffynhonnell wybodaeth allweddol am nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg.

O'r 225,555 o drigolion sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol, nododd Cyfrifiad 2011³¹ fod 12.3% (27,779) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 87.7% (197,776) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg. Mae modd cymharu hyn â ffigurau Cymru gyfan. O'r 2,955,841 o drigolion sy'n byw yng Nghymru, roedd 19% (562,016) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 81% (2,393,825) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg.

Mae'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth³² yn casglu gwybodaeth ynghyd am allu'r rheiny sy'n ymateb i siarad Cymraeg ac yn cynnwys cwestiwn ar ba mor aml y mae pobl yn siarad Cymraeg. Mae'n cael ei ddiweddarau bob chwarter, felly mae'n ffynhonnell fwy cyfredol na'r Cyfrifiad. Nododd yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth ar gyfer y chwarter a ddaeth i ben ym mis Medi 2020 fod 19.3% o'r rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol wedi dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae hyn o'i gymharu â chanran Cymru gyfan o 28.8% o'r rheiny a ymatebodd. Mae modd dadansoddi hyn ymhellach trwy'r data yn y tabl isod.

Sgiliau Cymraeg Trigolion (%)		
	Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru
Yn gallu darllen Cymraeg	18.2%	25.8%
Yn gallu ysgrifennu Cymraeg	16.7%	23.5%
Yn gallu deall Cymraeg ar lafar	23.5%	33%

Mae'r data'n dangos bod canrannau Cymru gyfan ym mhob maes sgiliau'r Gymraeg yn sylweddol uwch na chanrannau'r Fwrdeistref Sirol. Serch hynny, mae'r data cyfredol yn dangos cynnydd yn nifer y trigolion sy'n gallu darllen, ysgrifennu a deall Cymraeg ar lafar ers y Cyfrifiad yn 2011.

Wrth eu holi am ba mor aml yr oedden nhw'n siarad Cymraeg, mae'r tabl isod yn dangos dadansoddiad o ymatebion y rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol o'u cymharu ag ymatebion Cymru gyfan.

Pa mor aml y mae trigolion yn siarad Cymraeg (%)		
	Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru
Yn siarad Cymraeg bob dydd	6.9%	16.2%
Yn siarad Cymraeg bob wythnos	5%	4.8%
Yn ei defnyddio'n llai aml	5.7%	6.2%

³¹ [Cyfrifiad 2011](#)

³² [Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth](#)

Mae'r data'n dangos bod canran y rheiny a ymatebodd sy'n siarad Cymraeg bob dydd yn llawer is ar gyfer y Fwrdeistref Sirol na chanran Cymru gyfan.

Mae'r Arolwg Defnydd Iaith³³ ar gyfer 2013 i 2015 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ruglder siaradwyr Cymraeg a'u defnydd o'r Gymraeg mewn ystod o leoliadau. Wrth edrych lle dysgodd y rheiny a ymatebodd sy'n byw yng Nghymru siarad Cymraeg, dysgodd y mwyafrif, sef 45%, siarad Cymraeg gartref. Dysgodd 6% siarad Cymraeg yn yr ysgol feithrin a'r ysgol gynradd rhwng 2 a 10 oed a dysgodd 14% siarad Cymraeg yn yr ysgol uwchradd yn 11 oed a hŷn. Dysgodd y 2% arall siarad Cymraeg mewn lleoliadau eraill, gan gynnwys ar gyrsiau Cymraeg i Oedolion.

³³ [Arolwg Defnydd Iaith 2013 i 2015](#)

ATODIAD TRI: DATA LLINELL SYLFAEN

DEILLIANT 1: MWY O DDYSGWYR MEITHRIN / TAIR OED YN DERBYN EU HADDYSG TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant y Cyngor am y cyfnod rhwng 2017 a 2022. Mae'n dangos cyfanswm nifer y lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg a Saesneg cofrestredig ac anghofrestredig ochr yn ochr â nifer y lleoedd sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol.

Cyfanswm nifer y lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg a Saesneg sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol					
Math o ofal plant		Cyfanswm y Lleoliadau Gofal Plant Cofrestredig	Cyfanswm y Lleoedd	Cyfanswm y Lleoliadau Gofal Anghofrestredig	Cyfanswm y Lleoedd
Gwarchodwr Plant		117	564	0	0
Gofal Oriau Dydd	Gofal Diwrnod Llawn	35	142	0	0
	Gofal sesiynol diwrnod llawn	29	47	5	6
	Crèches	0	0	0	0
	Gofal y tu allan i oriau'r ysgol	9	15	6	6
	Darpariaeth Gofal Chwarae Mynediad Agored	5	7	4	4
	Nani	0	0	0	0
Cyfanswm		195	775	15	16

Mae'r data yn y tabl isod, sy'n deillio eto o Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant y Cyngor am y cyfnod rhwng 2017 a 2022, yn dangos cyfanswm nifer y lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg cofrestredig ac anghofrestredig (cyfrwng Cymraeg a dwyieithog) ochr yn ochr â nifer y lleoedd sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol.

Cyfanswm nifer y lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol					
Math o ofal plant		Cyfanswm y Lleoliadau Gofal Plant Cofrestredig	Cyfanswm y Lleoedd	Cyfanswm y Lleoliadau Gofal Anghofrestredig	Cyfanswm y Lleoedd
Gwarchodwr Plant		1	9	0	0

Gofal Oriau Dydd	Gofal Diwrnod Llawn	7	282	0	0
	Gofal sesiynol diwrnod llawn	16	416	0	0
	Crèches	0	0	0	0
	Gofal y tu allan i oriau'r ysgol	2	64	5	80
Cyfanswm		26	771	5	80

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i darparu gan Garfan Rhaglen Dechrau'n Deg y Cyngor ac mae'n amlinellu'r lleoedd gofal plant y Rhaglen Dechrau'n Deg a gafodd eu comisiynu o leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar gan y Cyngor er mwyn darparu cynnig y Rhaglen Dechrau'n Deg i bob plentyn cymwys. Mae'n cynnwys gwybodaeth ers ymarfer tendro'r Rhaglen Dechrau'n Deg diwethaf yn 2018.

Lleoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu o leoliadau gofal plant			
Lleoedd gofal plant Rhaglen Dechrau'n Deg	Nifer y lleoliadau Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar wedi'u comisiynu	Nifer y lleoedd wedi'u comisiynu	%
Cyfanswm lleoedd gofal plant cyfrwng Saesneg y Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu	23	530	77.3%
Cyfanswm lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg y Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu	9	156	22.7%
Cyfanswm	32	686	100%

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i ddarparu gan Garfan Rhaglen Dechrau'n Deg y Cyngor ac mae'n dangos ym mis Tachwedd 2020, ledled y Fwrdeistref Sirol, roedd 34 o leoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg ychwanegol wedi'u prynu trwy leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cymeradwy. Roedd 12 o leoedd gofal plant cyfrwng Saesneg Dechrau'n Deg ychwanegol wedi'u prynu trwy leoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cymeradwy, gan gynyddu cyfanswm nifer y lleoedd gofal plant wedi'u prynu i 732. Mae hyn oherwydd dewis rhiant/gwarcheidwad neu ddiffyg lle ar gael mewn lleoliad gofal plant lleol.

Lleoedd Gofal Plant Ychwanegol y Rhaglen Dechrau'n Deg Wedi'u Comisiynu o Leoliadau Gofal Plant A'r Blynyddoedd Cynnar – Tachwedd 2020

Lleoedd gofal plant y Rhaglen Dechrau'n Deg	Nifer ychwanegol o leoedd wedi'u comisiynu a gafodd eu prynu	Cyfanswm newydd o leoedd wedi'u comisiynu
Cyfanswm lleoedd gofal plant cyfrwng Saesneg y Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu	12	542
Cyfanswm lleoedd gofal plant cyfrwng Cymraeg y Rhaglen Dechrau'n Deg wedi'u comisiynu	34	190
Cyfanswm	46	732

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i ddarparu gan Lywodraeth Cymru ac mae'n amlinellu cyfanswm nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin yn ystod y pum mlynedd academaidd flaenorol.

Cyfanswm nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin yn ystod y pum mlynedd academaidd flaenorol					
Lleoliadau	Blwyddyn Academaidd				
	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020
Nifer y Lleoliadau	22	24	25	23	19
Nifer y Cylchoedd Meithrin	25	27	25	25	20
Nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin	716	813	804	860	669

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac mae'n amlinellu nifer y dysgwyr cyn-feithrin (llawn amser a rhan amser) a meithrin (llawn amser a rhan amser) sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfanswm nifer y dysgwyr cyn-feithrin (llawn amser a rhan amser) a meithrin (llawn amser a rhan amser) sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol			
Grŵp Blwyddyn	Blwyddyn Academaidd		
	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020
Cyn-feithrin	73	24	27
Cyn-feithrin (rhan-amser)	0	19	29
Meithrin	519	421	406
Meithrin (rhan-amser)	0	140	130
Cyfanswm	592	604	592

DEILLIANT 2: MWY O DDYSGWYR DOSBARTH DERBYN / PUM OED YN DERBYN EU HADDYSG TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Mae'r data yn y tabl isod yn amlinellu cyfanswm nifer y dysgwyr oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg ledled y Fwrdeistref Sirol yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm nifer y dysgwyr oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017 / 2018		2018 / 2019		2019 / 2020	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Cyfanswm nifer y dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg	18,241	81%	18,153	81%	18,078	81%
Cyfanswm nifer y dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg	4,291	19%	4,269	19%	4,220	19%
Cyfanswm nifer y dysgwyr sy'n mynychu ysgolion cynradd	22,532		22,422		22,298	

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac yn amlinellu cyfanswm nifer y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfanswm nifer y dysgwyr dosbarth Derbyn / pum oed sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol			
Grŵp Blwyddyn	Blwyddyn Academaidd		
	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020
Dosbarth Derbyn	554	517	565
Dosbarth Derbyn (rhan-amser)	0	1	0
Cyfanswm	554	518	565

DEILLIANT 3: MWY O BLANT YN PARHAU I WELLA EU SGILIAU IAITH GYMRAEG WRTH BONTIO O UN CYFNOD O'U HADDYSG STATUDOL I UN ARALL

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i ddarparu gan Lywodraeth Cymru ac mae'n amlinellu cyfraddau pontio plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg am y pum mlynedd academaidd flaenorol.

Cyfraddau pontio plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg am y pum mlynedd academaidd flaenorol					
Lleoliadau	Blwyddyn Academaidd				
	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020

Nifer y plant sy'n mynychu Cylchoedd Meithrin		716	813	804	860	669
Nifer y plant sy'n gadael Cylchoedd Meithrin		495	492	550	602	505
Nifer y plant sy'n pontio i'r ysgol gynradd		495	492	550	602	505
Cyfrwng Cymraeg	Nifer	284	288	319	359	343
	%	57.3%	58.5%	58%	59.6%	67.9%
Cyfrwng Saesneg	Nifer	148	130	150	150	133
	%	52.1%	45.1%	47%	41.7%	38.7%
Arall	Nifer	63	74	81	93	29

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac mae'n amlinellu cyfraddau pontio dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfraddau pontio dysgwyr rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol			
Pontio	Blwyddyn Academaidd		
	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020
Y Cyfnod Sylfaen i Gyfnod Allweddol Dau	97.7%	98.2%	98.3%
Cyfnod Allweddol Dau i Gyfnod Allweddol Tri	111.7%	113.9%	110.1%
Cyfnod Allweddol Tri i Gyfnod Allweddol Pedwar	95.5%	98.4%	97.3%
Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump	62.2%	55.5%	59.6%

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac mae'n amlinellu cyfraddau cadw dysgwyr wrth bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfraddau cadw dysgwyr wrth bontio rhwng pob Cyfnod Allweddol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol			
Pontio	Blwyddyn Academaidd		
	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020
Y Cyfnod Sylfaen i Gyfnod Allweddol Dau	97.1%	97.6%	97.5%

Cyfnod Allweddol Dau i Gyfnod Allweddol Tri	93.7%	97.3%	94%
Cyfnod Allweddol Tri i Gyfnod Allweddol Pedwar	95.3%	98.8%	97.9%
Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump	60.8%	56.6%	56%

DEILLIANT 4: MWY O DDYSGWYR YN ASTUDIO AR GYFER CYMWYSTERAU WEDI'U HASESU YN Y GYMRAEG (Y PWNC) A PHYNCIAU TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac mae'n amlinellu cyfanswm nifer y dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfanswm nifer y dysgwyr oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg am y tair blynedd academaidd flaenorol						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017 / 2018		2018 / 2019		2019 / 2020	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg	12,550	80.7%	12,685	80.6%	12,868	80.4%
Cyfanswm y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	3,010	19.3%	3,058	19.4%	3,141	19.6%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd	15,560		15,743		16,009	

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CYBLD ac mae'n amlinellu cyfanswm nifer y dysgwyr Blwyddyn Deg sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol.

Cyfanswm nifer y dysgwyr Blwyddyn Deg sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg am y tair blynedd academaidd flaenorol			
Grŵp Blwyddyn	Blwyddyn Academaidd		
	2017 / 2018	2018 / 2019	2019 / 2020

Blwyddyn Deg	491	496	513
--------------	-----	-----	-----

DEILLIANT 5: MWY O GYFLEOEDD I DDYSGWYR DDEFNYDDIO'R GYMRAEG MEWN CYD-DESTUNAU GWAHANOL YN YR YSGOL

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i ddarparu gan y Consortiwm ac mae'n amlinellu cyfanswm nifer yr ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg sydd wedi cyflawni'r Siarter Iaith a 'Cymraeg Campus' hyd yma.

Cyfanswm nifer yr ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg sydd wedi Cyflawni'r Siarter Iaith a 'Cymraeg Campus' hyd yma.				
Lefel	Siarter Iaith		Cymraeg Campus	
	Ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg	Ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	Ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg	Ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg
Wedi cyflawni'r Wobr Efydd	17	Pob un o'r 4 ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio tuag at gyflawni'r wobwr efydd.	Dd/B	Dd/B
Wedi cyflawni'r Wobr Arian	8	Dd/B	18	Dd/B
Arall	Dd/B	Dd/B	Dd/B	Mae dwy ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg yn rhan o raglen beilot 'Cymraeg Campus'.

DEILLIANT 6: CYNNYDD YN NARPARIAETH ADDYSG CYFRWNG CYMRAEG AR GYFER DYSGWYR AG ADY (YN UNOL A'R DYLETSWYDDAU WEDI'U PENNU GAN DDEDDF ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL A'R TRIBIWNLYS ADDYSG (CYMRU) 2018)

DD/B

DEILLIANT 7: CYNYYDDU NIFER Y STAFF ADDYSGU SY'N GALLU ADDYSGU'R GYMRAEG AC ADDYSGU TRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Mae'r data yn y tabl isod wedi'i ddarparu gan Uned Gwasanaethau Cymraeg y Cyngor. Mae'n amlinellu cyfanswm nifer a chanran y staff sy'n dweud eu bod yn rhugl neu'n weddol rugl yn y Gymraeg. Roedd yr wybodaeth yma'n gywir ar Awst 2020:

Cyfanswm nifer y staff sy'n dweud eu bod yn rhugl neu'n weddol rugl yn y Gymraeg

Nifer y staff sydd â sgiliau iaith Gymraeg		Rhugl (Cymraeg Lefel Pedwar a Phump)		Gweddol (Cymraeg Tri)		Rugl Lefel (Cymraeg Tri, Pedwar a Phump)	
Categori	Cyfanswm nifer y staff	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Staff ysgolion	5,290	742	14%	175	3.3%	917	17.3%
Staff sy ddim wedi'u lleoli mewn ysgolion	7,167	575	8%	143	1.9%	718	10%
Cyfanswm	12,457	1,317	10.5%	318	2.5%	1,635	13.1%

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CBGY ac mae'n amlinellu gallu gweithlu ysgolion y Cyngor o ran y Gymraeg ar gyfer y flwyddyn academaidd 2019/20.

Gallu o ran y Gymraeg cyfanswm nifer yr athrawon (gan gynnwys penaethiaid, athrawon ysgol a cynorthwy-wyr cynnal dysgu ysgolion) sydd wedi'u cyflogi gan y Cyngor		
Lefel Sgiliau	Blwyddyn Academaidd	
	2019 / 2020	
	Nifer	%
Dim Sgiliau	457	22.1%
Lefel Mynediad	456	22.1%
Lefel Sylfaen	325	15.7%
Lefel Canolradd	166	8%
Lefel Uwch	128	6.2%
Lefel Rhugl	511	24.8%
Dim gwybodaeth ar hyn o bryd	21	1%
Cyfanswm	2,064	100%

Mae'r data yn y tabl isod yn deillio o'r CBGY ac mae'n amlinellu cyfanswm y gweithlu ysgolion (gan gynnwys penaethiaid, athrawon ysgol a chynorthwywyr cynnal dysgu ysgolion) sydd wedi'i gyflogi gan y Cyngor sy'n dysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer blwyddyn academaidd 2019/20.

Cyfanswm yr athrawon sydd wedi'u cyflogi gan y Cyngor sy'n addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg		
Categori	Blwyddyn Academaidd	
	2019 / 2020	
	Nifer	%
Addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu swydd bresennol	448	21.7%
Y gallu i addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg ond ddim yn gwneud hynny yn eu swydd bresennol	143	6.9%

Ddim yn gallu addysgu/gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg	838	40.6%
Addysgu'r Gymraeg (y pwnc) yn unig	635	30.7%
Cyfanswm	2,064	100%

DRAFFET

RHESTR TERMAU:

ADY – ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL

CBGY – CYFRIFIAD BLYNYDDOL GWEITHLU YSGOLION

CYBLD – CYFRIFIAD YSGOLION BLYNYDDOL AR LEFEL DISGYBLION

DRAFFET

At
sylw:

Gofynnwch am:
Please Ask For:
Rhif Ffôn:
Telephone N°:
Ffacs:
Fax:
E-bost:
E-mail:
Cylchlythyr:
Circular:

Fy nghyf:
My ref:

Eich Cyf:
Your Ref:

Dyddiad:
13.09.2021
Date:

Annwyl Ymgynghorai,

Parthed: Ymgynghoriad - Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 yn gosod dyletswydd ar bob Awdurdod Lleol yng Nghymru i lunio, adolygu ac ymgynghori ar gynlluniau sy'n darparu'r cyfeiriad strategol ar gyfer cynllunio a darparu addysg cyfrwng Cymraeg a'r Gymraeg yn ei ardal.

Ers i'r Cyngor lunio a chyflwyno ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg cyntaf ger bron Llywodraeth Cymru, mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y sector addysg cyfrwng Cymraeg ar lefel leol a chenedlaethol. Deddfwriaeth sydd wedi dylanwadu'n bennaf ar y newidiadau yma, yn enwedig y Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg - 2017 i 2021 newydd, ac hefyd gweithredu pellach Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif Yn ogystal â hyn, mae rheoliadau ynghylch y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'u diweddar. Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020 yn canolbwyntio ar bedwar cynnig allweddol, a'r ddau brif gynnig yw:

1. Ymestyn hyd cylch gweithredu'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg o'i dair blynedd gyfredol i ddeng mlynedd (2022 hyd at 2032).
2. Disodli'r ddyletswydd gyfredol ar Awdurdodau Lleol i gynllunio darpariaeth eu haddysg cyfrwng Cymraeg yn seiliedig ar alw ar yr amod bod Awdurdodau Lleol yn cyflawni targedau sydd wedi'u gosod gan Lywodraeth Cymru. Nod y targedau yma yw cynyddu canran y dysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod cyfnod y Cynllun Strategol yma.

Mae sicrhau ysgolion da yn ganolog i gyflawni'r nodau hyn fel bod gan bob plentyn a pherson ifanc yr un mynediad i addysg gyfrwng Gymraeg ac addysg Gymraeg gadarn. Bydd y Cyngor yn darparu hyn drwy sicrhau bod addysg Gymraeg ar gael i bawb waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch. Mae hyn yn cydfynd â'r weledigaeth o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn nogfen Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.

Tŷ Trevithick
Abercynon, Aberpennar, CF45 4UQ
Abercynon, Mountain Ash, CF45 4UQ

Ffôn/Tel: 01443 744000
Ffacs/Fax: 01443 744024

Gaynor Davies
Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant | Director of Education and Inclusion Services

Dewiswch iaith a diwyg eich dogfen | Available in alternative formats and languages

Croesawn ohebu yn Gymraeg a fydd gohebu yn y Gymraeg ddim yn arwain at oedi. Rhowch wybod inni beth yw'ch dewis iaith e.e Cymraeg neu'n ddwyieithog.
We welcome correspondence in Welsh and corresponding with us in Welsh will not lead to a delay. Let us know your language choice if Welsh or bilingual.

Er mai'r Cyngor sydd â'r cyfrifoldeb statudol am y Cynllun Strategol, mae gydag ystod o grwpiau a sefydliadau allanol rôl allweddol wrth lunio, gweithredu a gwerthuso ei gynnydd yn rheolaidd trwy gydol ei oes.

Targed y Cyngor yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8.0% a 12.0% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506* o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

****Mae'r targed yma'n seiliedig ar ddata CYBLD 2019/20.***

Bydd y targed yma'n cyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol sydd wedi'i nodi yn nogfen 'Cymraeg 2050 - Miliwn o Siaradwyr Cymraeg'. Caiff ei gyflawni drwy saith deilliant sydd wedi'u pennu gan Lywodraeth Cymru.

1. **Deilliant 1:** Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. **Deilliant 2:** Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
3. **Deilliant 3:** Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.
4. **Deilliant 4:** Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.
5. **Deilliant 5:** Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.
6. **Deilliant 6:** Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
7. **Deilliant 7:** Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Hoffen ni geisio'ch barn ar sut mae'r Cyngor a'i bartneriaid yn bwriadu cyflawni targed y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a phob un o'r saith deilliant. Mae'r ymgynghoriad yn dechrau ddydd Llun, 13 Medi ac yn gorffen am 5pm, ddydd Llun, 8 Tachwedd. Mae sawl ffordd i chi gael dweud eich dweud:

Ar-lein: www.rctcbc.gov.uk/CymrydRhan
E-bost: ymgynggori@rctcbc.gov.uk
Rhif ffôn: 01443 425014
Post: Rhadbost RSBU-HJUK-LSSS
 Carfan Materion Ymchwil ac Ymgynghori
 Cysylltiadau Cyhoeddus a Strategaeth
 Y Pafiliynau
 Parc Hen Lofa'r Cambrian
 Cwm Clydach
 Tonypandy
 CF40 2XX

Yn gywir

Gaynor Davies
Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant

Ymgynghoriad - Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Drafft

Ein targed yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8.0% a 12.0% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506* o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

**Mae'r targed yma'n seiliedig ar ddata CYBLD 2019/20.*

Mae'r targed yma'n seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr.

Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y dysgwyr Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deiliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg yn eu hardal. Y deilliannau, sydd wedi'u pennu gan Lywodraeth Cymru, yw:

1. **Deiliant 1:** Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. **Deiliant 2:** Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
3. **Deiliant 3:** Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.
4. **Deiliant 4:** Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.
5. **Deiliant 5:** Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.
6. **Deiliant 6:** Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
7. **Deiliant 7:** Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Hoffen ni geisio'ch barn ar sut mae'r Cyngor a'i bartneriaid yn bwriadu cyflawni targed y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a phob un o'r saith deiliant.

Deiliant	Rhowch eich barn:
1	

Deiliant	Rhowch eich barn:
2	
3	
4	
5	
6	
7	

O dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus, mae gan y Cyngor ddyletswydd gyfreithiol i ystyried sut mae ei benderfyniadau yn effeithio ar bobl oherwydd efallai bod nodweddion penodol gyda nhw.

Sut byddai'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn effeithio arnoch chi o safbwynt y canlynol?

Nodwedd	Sut byddai'r Cynllun Strategol yn effeithio arnoch chi?
Rhywedd	
Oed	
Ethnigrwydd	
Anabledd	
Rhywioldeb	
Crefydd neu Gred	
Hunaniaeth Rywedd	
Statws perthynas	
Beichiogrwydd	
Iaith o ddewis	

RHONDDA CYNON TAF

O ran Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r effaith y gallai ei gael, rhowch wybod i ni sut byddai'r cynnig yn effeithio (yn gadarnhaol neu'n negyddol) ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a'i hybu, ac a fyddai'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn unrhyw ffordd?

Sut byddai modd estyn effeithiau cadarnhaol, neu leihau effeithiau negyddol?	
--	--

Diolch i chi am roi adborth i ni.

Tudalen wag

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

Asesiad o'r Effaith ar **Gydraddoldeb** a'r Effaith **Economaidd-Gymdeithasol**

DRAFFT

Gorffennaf 2021

RHONDDA CYNON TAF

FFURFLEN ASESU EFFAITH CYDRADDOLDEB SY'N CYNWYS DYLETSWYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL

(DIWEDDARIAD MAWRTH 2021)

Cyfeiriwch at y canllawiau Asesu Effaith Cydraddoldeb cyfredol wrth lenwi'r ddogfen yma. Pe hoffech chi gael arweiniad pellach, ffoniwch y Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant ar 01443 444529.

Rhaid cwblhau Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb ar ddechrau unrhyw gynig i sicrhau bod tystiolaeth gadarn yn cael ei hystyried wrth wneud penderfyniadau. Bydd y dogfennau yma'n helpu'r Cyngor i wneud penderfyniadau gwybodus, effeithiol a theg wrth sicrhau cydymffurfiaid ag ystod o ddeddfwriaeth berthnasol, gan gynnwys:

- Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011.
- Dyletswydd economaidd-gymdeithasol – Adrannau 1 i 3 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Bydd y ddogfen yma hefyd yn cyfrannu at ein dyletswyddau i greu Cymru sy'n fwy cyfartal sy'n rhan annatod o:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae canllawiau 'Dyletswyddau Mapio - Cymru sy'n fwy cyfartal' yn tynnu sylw at aliniad ein dyletswyddau mewn perthynas â'r ddeddfwriaeth uchod.

ADRAN 1 - MANYLION Y CYNNIG

Swyddog Arweiniol: Grace Zecca-Hanagan.

Cyfarwyddwr Gwasanaeth: Andrea Richards.

Maes Gwasanaeth: Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif a materion Trawsnewid.

Dyddiad: 21 Mehefin 2021.

1. a) Beth ydych chi'n ei asesu o ran effaith?

Strategaeth / Cynllun	Ail-fodelu Gwasanaeth / Cau Gwasanaeth	Polisi / Gweithdrefn	Arfer	Gwybodaeth / Datganiad Safbwynt
X				

1. b) Beth yw enw'r cynnig?

Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

1. c) Rhowch drosolwg o'r cynnig gan ddarparu unrhyw ddolenni ategol i adroddiadau neu ddogfennau.

Mae adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013¹ yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol baratoi Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg. Rhaid i'r Cynllun Strategol gynnwys cynigion a thargedau i wella:

1. Cynllunio a safonau addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg; ac
2. Adroddiad ar y cynnydd a wnaed i gyrraedd targedau'r Cynllun Strategol blaenorol.

¹ Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013

Ers gosod ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg cyntaf ger bron Llywodraeth Cymru yn 2016, mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y sector addysg cyfrwng Gymraeg ar lefelau lleol a chenedlaethol. Mae'r newidiadau yma wedi'u dylanwadu'n bennaf gan ddeddfwriaeth Llywodraeth Cymru, yn enwedig Cynllun Gweithredu newydd Cymraeg mewn Addysg² a thrwy roi Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21ain Ganrif³ ar waith ymhellach.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi diweddarau'r rheoliadau ynghylch Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg, gyda Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019⁴ a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020⁵ yn canolbwyntio ar bedwar cynnig allweddol. Y prif gynigion yw:

1. Ymestyn hyd cylch gweithredu'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg o'i dair blynedd gyfredol i deng mlynedd; a
2. Disodli'r ddyletswydd gyfredol sydd ar Awdurdodau Lleol i gynllunio darpariaeth eu haddysg gyfrwng Gymraeg yn seiliedig ar alw ar yr amod bod Awdurdodau Lleol yn cyflawni targedau sydd wedi'u gosod gan LIC. Nod y targedau yma yw cynyddu canran y disgyblion sydd yn eu blwyddyn gyntaf o addysg gyfrwng Gymraeg dros gyfnod y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yma.

Ein targed yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8.0% a 12.0% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

Mae'r targed yma'n seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr.⁶

² Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg

³ Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif

⁴ Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019

⁵ Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020

⁶ Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr

Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Ein blaenoriaethau yw:

1. Deilliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Deilliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
3. Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.
4. Deilliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.
5. Deilliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.
6. Deilliant 6: Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
7. Deilliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Y prif strategaethau a pholisïau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Strategol yw:

Cenedlaethol:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol - 2017.
- Y Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen – 2016 i 2021.
- Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.
- Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013
- Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg ac Asesu'r Galw (Cymru) 2013.
- 'Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales' – Professor Donaldson, 2015.
- Cwricwlwm i Gymru – 2022.
- Cynllun Gweithredu Cymraeg 2050 – 2019.
- Addysg yng Nghymru - Ein Gweledigaeth Genedlaethol – 2017 i 2021.
- Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg – 2017 i 2021
- Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg.
- Deddf Gofal Plant 2006.

- Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru.
- Lleihau Niferoedd y Dosbarth Babanod.
- Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

Rhanbarthol:

- CCD GAC. Cynllun Busnes – 2021 i 2022.
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf: Cynllun Llesiant – 2018 i 2023.

Lleol:

- Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2020 i 2024: Gwneud Gwahaniaeth.
- Cynllun Datblygu Lleol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2006 i 2021.
- Cynllun Busnes Strategol Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant Cyngor Bwrdeistref Sirol RhCT: Pob Ysgol yn Ysgol Dda.
- Strategaeth Hybu'r Gymraeg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2016 i 2021.
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2017 i 2020.
- Aseiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2017 i 2022.

Yn fwy penodol:

- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol a'r Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen. Nod y rhain yw sicrhau gwelliannau i economi a gwasanaethau cyhoeddus Cymru. Un o'r blaenoriaethau yw galluogi pob disgybl i allu defnyddio'r Gymraeg wrth adael yr ysgol.
- Mae Cymraeg 2050 – Miliwn o Siaradwyr, yn nodi uchelgais Llywodraethau Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ac annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg a'i siarad yn eu bywydau bob dydd.
- Mae Addysg yng Nghymru - Cenhadaeth ein Cenedl, yn nodi sut y bydd y sector addysg yn datblygu i sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weithredu'n effeithiol. Y bwriad yw i ddisgyblion gynyddu'u dwyieithrwydd gyda gafael gref ar ieithoedd eraill. Er mwyn cefnogi hyn, mae Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg a Chynllun Gweithredu Cymraeg 2050 yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae yna gysylltiadau â Chynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer 2020 hyd at 2024, yn benodol y flaenoriaeth yma:

- Ffyniant – Creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuriaidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu.
 - Sicrhau bod gyda ni ysgolion da fel bod modd i bob plentyn gael addysg wych.

Yn yr un modd, mae Strategaeth Hybu'r Gymraeg Bum Mlynedd y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng 2016 a 2021 yn hwyluso ac yn hyrwyddo'r Gymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.

1.d) Amlinellwch ble mae deddfwriaeth neu sbardunau eraill fel cod ymarfer yn effeithio ar gyflawni'r cynnig yma.

- Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019.
- Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020.

1.e) Amlinellwch pwy mae'r cynnig yma'n effeithio arno:

- Defnyddwyr Gwasanaeth; X
- Gweithwyr: X
- Y Gymuned Ehangach: X

ADRAN 2 – PRAWF SGRINIO – A OES ANGEN ASESIAID EFFAITH CYDRADDOLDEB LAWN?

Caiff sgrinio ei defnyddio i benderfynu a yw'r fenter yn cael effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral ar grwpiau gwarchoddedig. Lle mae effeithiau negyddol yn cael eu nodi ar gyfer grwpiau gwarchoddedig rhaid cynnal Aseiad Effaith Cydraddoldeb llawn. Rhowch gynifer o fanylion â phosibl ynglŷn â sut y bydd y cynnig yn effeithio ar y grwpiau canlynol. Efallai na fydd hyn yn negyddol o reidrwydd, ond gallai effeithio ar grŵp sydd â nodwedd unigol mewn ffordd benodol.

Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011

Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi "sylw dyledus" i'r angen i gael gwared ar wahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon; hybu cyfle cyfartal rhwng gwahanol grwpiau; a meithrin cysylltiadau da rhwng gwahanol grwpiau. Rhowch ddull croestoriadol ar waith wrth gydnabod y gallai fod gan unigolyn fwy nag un nodwedd warchoddedig.

<u>Nodweddion Gwarchoddedig</u>	Oes unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral gan y cynnig?	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
Oedran (<i>Grwpiau oedran penodol h.y. pobl ifainc neu bobl hŷn</i>).	Cadarnhaol.	Bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar blant a phobl ifainc o	Mae gan y Cyngor y ganran uchaf o ddisgyblion oedran ysgol statudol

		<p>bob oed. O ganlyniad i'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, mae disgwyl i'r Cyngor wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg a chynyddu nifer y disgyblion mewn addysg Gymraeg.</p>	<p>sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf.</p> <p>Mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer plant 3 i 19 oed, tair ysgol gynradd dwy iaith ar gyfer plant 3 i 11 oed a deuddeg o ysgolion cynradd ar gyfer plant 3 i 11 oed. Mae cyfanswm nifer y disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg yn ystod y tair blynedd academaidd flaenorol wedi aros yn sefydlog.</p> <p>Mae pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer disgyblion 3 i 19 oed a dwy ysgol uwchradd ar gyfer disgyblion 11 i 19 oed. Mae cyfanswm nifer y disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg am y</p>
--	--	--	--

			<p>tair blynedd academaidd flaenorol wedi aros yn sefydlog.</p> <p>Targed y Cyngor, yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, yw:</p> <p><i>Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8.0% a 12.0% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.</i></p> <p>Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Dyma'r blaenoriaethau sy'n gysylltiedig â'r nodwedd yma:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Deilliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
--	--	--	--

			<p>2. Deiliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>3. Deiliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd y Cyngor wedi cyflawni nifer o brosiectau wedi'u hariannu trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a Chynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru. Mae'r prosiectau yma'n cefnogi gwaith cyfalaf sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg, gyda chyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae'r prosiectau'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Dolau (gan gynnwys yr Uned Gymraeg) • Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr • Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James • Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen • Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant • Ysgol Llanhari <p>Yn ogystal, bydd Band B uchelgeisiol Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor, ynghyd â chyllid uniongyrchol gan y Cyngor, yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diwygio cyfrwng iaith Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn o ysgol gynradd dwy iaith i ysgol gynradd Gymraeg (yn dilyn agor Ysgol Gynradd Hirwaun). Bydd dalgyloch Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn hefyd yn cael ei ymestyn. • Darparu estyniad i Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr. • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg Llyn y Forwyn. • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar safle
--	--	--	---

			<p>presennol Ysgol Gynradd Heol y Celyn, i ddarparu ar gyfer disgyblion sy'n mynychu Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton ar hyn o bryd a'r disgyblion cyfrwng Cymraeg sy'n mynychu'r ysgol ddwy iaith, Ysgol Gynradd Heol y Celyn.</p> <ul style="list-style-type: none">• Darparu ysgol gynradd ddwy iaith newydd sy'n estyniad i ysgol gynradd ddwy iaith Dolau, a hynny'n rhan o ddatblygiad tai sylweddol.• Cynnal astudiaeth ddichonoldeb i fuddsoddi mewn naill ai adnewyddu Ysgol Gyfun Cwm Rhondda neu i adleoli'r ysgol i fod yn Ysgol yr 21^{ain} Ganrif newydd, i'w hadeiladu yng Nghwm Rhondda.• Creu ystafelloedd dosbarth gwell ac estynedig gyda chyfleuster chwaraeon newydd ar gyfer Ysgol Gyfun Rhydywaun. <p>Bydd y prosiectau yma'n creu lleoedd ychwanegol i ddisgyblion, gan gynnyddu nifer y lleoedd a fydd ar gael mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg.</p>
--	--	--	--

			<p>Mae pob ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio ar y cyd, yn ogystal â gyda darparwyr eraill, gan gynnwys Coleg Y Cymoedd, i ddarparu addysg Cymraeg Iaith Gyntaf, Cymraeg Ail Iaith a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer cymwysterau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch. Serch hynny, ar hyn o bryd mae'n gallu bod yn anodd gwneud hyn oherwydd ble maen nhw yn ddaearyddol. Bydd opsiynau i gynnal ac ehangu darpariaeth addysg TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch yn cael eu harchwilio ymhellach. Gallai'r opsiynau i'w harchwilio gynnwys y cynllun E-sgol, a gafodd ei lansio gan Gyngor Sir Ceredigion yn 2018. Roedd y cynllun E-sgol yn rhan o Gynllun Gweithredu Addysg Wledig Llywodraeth Cymru - 2018, ac mae'n darparu ystod ehangach o bynciau TGAU, Uwch Gyfrannol a Safon Uwch i ddisgyblion trwy ddulliau dysgu ar-lein, a hynny trwy Hwb ar Microsoft Teams.</p> <p>Mae amgylchedd yr ysgol yn rhoi cyfle i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-</p>
--	--	--	--

			<p>destunau, ac un o'r nodau yn Rhaglen Waith Cymraeg 2050 yw ymgorffori defnydd cadarnhaol o'r Gymraeg, wedi'i ategu gan gyfleoedd ffurfiol ac anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol. Mae diffyg cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg yn arwain at ddiffyg hyder ac yn erydu sgiliau iaith. Er mwyn cyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, mae angen cynyddu nifer y cyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Bydd disgyblion, ynghyd â rhieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach, yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn ystod eang o weithgareddau diwylliannol, cymdeithasol a chwaraeon trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu hysgol gynradd ac uwchradd er mwyn gwella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg.</p>
<p>Anabledd (<i>Pobl sydd ag anableddau gweladwy ac anweladwy neu gyflyrau iechyd tymor hir</i>).</p>	<p>Cadarnhaol.</p>	<p>Bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar blant a phobl ifainc o bob oed. O ganlyniad i'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, mae disgwyl i'r Cyngor wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg a chynyddu</p>	<p>Mae newidiadau sylweddol ar y gweill mewn perthynas â'r ddarpariaeth statudol sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Cafodd Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg</p>

		<p>nifer y disgyblion mewn addysg Gymraeg.</p>	<p>(Cymru) 2018 ei chyflwyno ym mis Ionawr 2018 a bydd yn cael ei rhoi ar waith ym mis Medi 2021. O dan y Ddeddf yma, mae'n ofynnol bod Awdurdodau Lleol yn parhau i adolygu trefniadau cynnal disgyblion ag ADY ac i ystyried a ydyn nhw'n ddigonol. Mae hyn yn cynnwys gofyniad statudol i gymryd pob cam rhesymol i greu system sy'n cynnal disgyblion ag ADY yn y Gymraeg ac yn ddwyieithog. Mae'r Ddeddf yn cael ei chefnogi gan reoliadau newydd, gan gynnwys is-ddeddfwriaeth a Chod ADY statudol newydd.</p> <p>Mae angen darpariaethau arbenigol ar gyfer disgyblion ag ADY sylweddol sy'n cael anawsterau wrth ymdopi mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd. Mae yna ystod o ddarpariaethau arbenigol ledled y Fwrdeistref Sirol, sy'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 44 o Ddosbarthiadau Cynnal Dysgu. • 2 Uned Atgyfeirio Disgyblion. • 4 Ysgol Arbennig.
--	--	--	--

			<p>Mae Paneli Gwasanaeth Mynediad a Chynhwysiant y Cyngor yn cytuno ar leoliadau o fewn y darpariaethau arbenigol yma.</p> <p>Yn ogystal â hyn, mae tua £3.4 miliwn o Gyllid Anghenion Ychwanegol ar gael i ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd er mwyn sicrhau darpariaeth gadarn a chynhwysol i ddisgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd sydd ag ADY difrifol a pharhaus.</p> <p>Mae disgyblion cyfrwng Cymraeg ag Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n profi anawsterau mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd ac sydd angen mwy o gymorth arbenigol yn cael eu cefnogi gan garfan beripatetig arbenigol, sef Carfan Anghenion Cymhleth Cymru. Mae'r Garfan, sy'n cynnwys athro arbenigol Cymraeg ei iaith a dau Gynorthwy-ydd Cynnal Dysgu, yn darparu cefnogaeth trwy fodel cyflwyno cynhwysol ble mae disgyblion yn cael cymorth arbenigol yn eu hysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd. Yn ystod blwyddyn academaidd 2019/20,</p>
--	--	--	---

			<p>cefnogodd y Garfan nifer o ddisgyblion. O ddadansoddi'r data, mae'n awgrymu'r oedd cynnydd y disgyblion a oedd yn cael eu cefnogi gan y Garfan yn debyg i gynnydd eu cyfoedion mewn lleoliadau ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Saesneg cyfatebol. Mae dadansoddiad pellach yn awgrymu bod y model cynhwysol yma a gafodd ei fabwysiadu mewn ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi bod yn gadarnhaol iawn.</p> <p>Ar ddiwedd oes y Cynllun Strategol yma, bydd gyda'r Cyngor brosesau cadarn ar waith i sicrhau bod pob cam rhesymol yn cael ei gymryd i sicrhau darpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg a dwyieithog a bydd yn ceisio cyflenwi darpariaeth ADY ddigonol i ddisgyblion sy'n gofyn amdani trwy gyfrwng y Gymraeg, ynghyd â gweithlu o faint a gallu digonol.</p>
<p>Ailbennu Rhywedd (<i>Unrhyw un sydd â hunaniaeth rhywedd neu fynegiant rhywedd yn wahanol i'r rhywedd a neilltuwyd iddo adeg ei enedigaeth gan gynnwys hunaniaethau anneuaid</i>).</p>	<p>Niwtral.</p>	<p>Dd/B.</p>	<p>Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.</p>

Priodas neu Bartneriaeth Sifil (<i>Pobl sy'n briod neu mewn partneriaeth sifil.</i>)	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Bechiogrwydd neu Famolaeth (<i>Menywod sy'n feichiog / ar gyfnod mamolaeth.</i>)	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Hil (<i>grwpiau ethnig neu o dras h.y. Sipsiwn, Roma a Theithwyr</i>)	Niwtral	Yn seiliedig ar ddata 2020, mae pedwar safle awdurdodedig a dau safle anawdurdodedig yn y Fwrdeistref Sirol lle mae Sipsiwn, Roma a Theithwyr yn byw. Yn seiliedig ar ddata 2019, mae pymtheg o ddisgyblion oed cynradd ac uwchradd yn mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd ledled y Fwrdeistref Sirol.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Crefydd neu Gred (<i>Pobl sydd â gwahanol grefyddau a chredoau athronyddol gan gynnwys pobl heb unrhyw greddoau</i>)	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Rhyw (<i>Menywod a dynion, merched a bechgyn</i>)	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Cyfeiriadedd Rhywiol (<i>deurywiol, hoyw, lesbiaidd, heterorywiol</i>)	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.

Oherwydd ymrwymiadau'r Cyngor i ddarparu cyfleoedd i'r grwpiau canlynol o bobl, hoffem ni i chi ystyried yr effaith arnyn nhw:

Nodweddion Gwarchoddedig	Oes unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral gan y cynnig?	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
Cymuned y Lluoedd Arfog (<i>Unrhyw un sy'n gwasanaethu, wedi gwasanaethu, aelodau o'r teulu a'r rhai sydd mewn profedigaeth</i>).	Niwtral.	Yn seiliedig ar ddata 2021, mae 114 o ddisgyblion oed ysgol sy'n blant y Lluoedd Arfog yn mynychu 48 o ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Saesneg a Chymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. At ei gilydd, mae 32 o ddisgyblion oed ysgol sy'n blant y Lluoedd Arfog yn mynychu 10 ysgol gynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol, sef 19 o ddisgyblion oed ysgol gynradd a 13 o ddisgyblion oed ysgol uwchradd.	Does dim dystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Cynhalwyr (<i>Unrhyw un o unrhyw oedran sy'n darparu gofal di-dâl</i>).	Niwtral.	Dd/B.	Does dim dystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.

Tudalen 109

Os yw'r prawf sgrinio cychwynol wedi nodi effeithiau negyddol yna rhaid cynnal Asesiad llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb (adran 4). Serch hynny, os ydych chi'n penderfynu ar ôl cynnal prawf sgrinio nad yw'n berthnasol i chi gynnal Asesiad llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb, nodwch esboniad digonol isod:

Doedd dim effeithiau negyddol yn dod i'r amlwg. Felly, bydd y Cyngor yn parhau i roi'r Cynllun Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg drafft ar waith. Mae'r dystiolaeth i gefnogi'r casgliadau yma wedi'i disgrifio'n llawn yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg drafft a'r adroddiad i'r Cabinet, dyddiedig 20 Gorffennaf 2021. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Effaith Economaidd-gymdeithasol yma'n ddogfen fyw ac felly bydd yn cael ei hadolygu gan Garfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y Cyngor ar bwyntiau allweddol. Mae hyn yn amodol ar sicrhau cymeradwyaeth y Cabinet i ymgysylltu ac ymgynghori ag ystod eang o randdeiliaid ar y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg drafft.

Ydych chi'n fodlon bod gyda chi ddigon o dystiolaeth i gyfiawnhau'ch penderfyniad?

Ydw: X. Nac ydw:

Enw: Grace Zecca-Hanagan.

Swydd: Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Dyddiad: 21 Mehefin 2021.

Anfonwch gopi o'r ffurflen sgrinio gyflawn yma ar y Garfan Amrywiaeth a Chynhwysiant.

NODWCH - mae asesiad effaith ar wahân ar gyfer y Gymraeg. Rhaid ei gwblhau hefyd yn unol â'r cynigion. Dim ond os yw cynigion o natur strategol neu wrth adolygu penderfyniadau strategol blaenorol y mae'n rhaid cwblhau Adran 3 Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol. Mae diffiniad o 'natur strategol' ar gael ar dudalen 6 o'r Canllawiau Paratoi ar gyfer Cychwyn y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol Llywodraeth Cymru.

ADRAN 3 – DYLETWSYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL (PENDERFYNIADAU STRATEGOL YN UNIG)

Mae'r Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn rhoi cyfle i ni wneud pethau'n wahanol a mynd i'r afael ag anghydraddoldeb sydd wirioneddol wrth wraidd gwneud penderfyniadau allweddol. Mae anfantais Economaidd-gymdeithasol yn golygu byw ar incwm isel o gymharu ag eraill yng Nghymru, heb fawr o gyfoeth cronedig, os o gwbl, gan arwain at ragor o amddifadedd materol. Mae hyn yn y pen draw yn cyfyngu ar y gallu i unigolion gael gafael ar nwyddau a gwasanaethau sylfaenol.

Ystyriwch y grwpiau agored i niwed ychwanegol yma a'r effaith y mae modd i'ch cynnig ei gael arnyn nhw:

- Rhieni sengl a theluoedd sy'n agored i niwed.
- Pensiynwyr.
- Plant sy'n derbyn gofal.
- Pobl ddi-gartref.
- Myfyrwyr.
- Cartrefi oedolion sengl.

- Pobl sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru.
- Pobl â sgiliau isel o ran llythrennedd a rhifedd.
- Pobl sydd wedi ymwneud â'r system loches.
- Pobl sy'n camddefnyddio sylweddau.
- Pobl o bob oed sy'n gadael lleoliad gofal.
- Pobl sy'n ymwneud â'r system cyfiawnder troseddol.

Anfantais economaidd-gymdeithasol	Oes unrhyw effeithiau cadarnhaol, negyddol neu niwtral gan y cynnig?	Nodwch fanylion yr effaith	Pa dystiolaeth sydd wedi'i defnyddio i ategu'r safbwynt yma?
<p>Incwm isel / todi incwm (<i>Does dim modd i'r unigolyn fforddio gwneud taliadau rheolaidd fel talu biliau, prynu bwyd a dillad, talu am gludiant ac ati</i>).</p>	<p>Niwtral.</p>	<p>Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 (y Mesur) yn gosod dyletswydd statudol ar bob Awdurdod Lleol i ddarparu cludiant am ddim i ddisgyblion i'w hysgol addas agosaf os ydyn nhw'n byw y tu hwnt i bellter cerdded diogel i'r ysgol honno. Mae'r term 'ysgol addas' yn cyfeirio at ddalgylch ysgol cyfrwng Cymraeg, cyfrwng Saesneg, ysgol cyfrwng Cymraeg a Saesneg, ysgol prif ffrwd wirfoddol gymorthedig (yr Eglwysi), ysgol/dosbarth arbennig neu Uned Atgyfeirio Disgyblion fel y bo'n briodol. Mae'r gyfraith yn diffinio 'pellter cerdded' diogel yn ddwy filltir i ddisgyblion o oedran addysg gorfodol sy'n cael addysg gynradd, a thair milltir i ddisgyblion o oedran addysg gorfodol sy'n cael addysg uwchradd.</p> <p>Mae'r Cyngor wedi defnyddio'r disgresiwn sydd wedi'i roi iddo gan y Mesur, a chynnig darpariaeth fwy hael i ddisgyblion, fel a ganlyn:</p>	<p>Does dim dystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.</p>

		<ul style="list-style-type: none">• Mae'r maen prawf ar gyfer pellter cerdded i ddisgyblion sy'n derbyn addysg gynradd orfodol yn eu hysgol addas agosaf wedi'i osod ar un filltir a hanner, yn hytrach na dwy filltir.• Mae cludiant am ddim i'w hysgol addas agosaf, lle bo lleoedd ar gael, wedi'i ddarparu ar gyfer disgyblion sy'n bodloni meini prawf un filltir a hanner ar ddechrau'r Cyfnod Sylfaen (tymor yr ysgol sy'n dilyn pen-blwydd y plentyn yn 3 oed), yn hytrach nag ar ddechrau addysg orfodol (y tymor nesaf yn dilyn pen-blwydd y plentyn yn 5 oed).• Mae'r maen prawf ar gyfer pellter cerdded i ddisgyblion sy'n cael addysg uwchradd orfodol yn eu hysgol addas agosaf wedi cael ei osod ar ddwy filltir, yn hytrach na thair milltir.• Mae cludiant am ddim yn cael ei ddarparu ar gyfer disgyblion ôl-16 oed sy'n bodloni'r maen prawf dwy filltir am ddwy flynedd ar ôl diwedd addysg orfodol, yn hytrach na hyd ddiwedd addysg orfodol (y dydd Gwener olaf ym mis Mehefin yn y flwyddyn ysgol	
--	--	--	--

		<p>y mae disgybl yn cael ei ben-blwydd yn 16 oed). Mae'r ddarpariaeth yma'n berthnasol i ddisgyblion amser llawn sy'n mynychu'r ysgol neu'r coleg agosaf i'w cartrefi sy'n darparu'r cwrs cymeradwy maen nhw am ei astudio.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae cludiant am ddim i'w hysgol addas agosaf yn cael ei ddarparu ar gyfer disgyblion (fel sydd wedi'i nodi uchod) yn unol â'u henwad crefyddol o ddewis. <p>Mae Polisi, Gwybodaeth a Threfniadau Teithio gan Ddisgyblion y Cyngor yn cynnwys gwybodaeth i rieni/gwarcheidwaid a disgyblion am sut y caiff y polisi ei roi ar waith yn ymarferol a sut mae'r Cyngor yn sicrhau bod y polisi'n cael ei gymhwyso'n gyson ledled y Fwrdeistref Sirol.</p> <p>Mae polisi cyfredol y Cyngor yn nodi bod disgyblion sy'n mynychu'r ysgolion cyfrwng Cymraeg neu ddwy iaith agosaf yn cael gwasanaeth cludiant am ddim yn unol â pholisi'r Cyngor ynghylch pellter cerdded a llwybrau diogel.</p>	
--	--	---	--

		Dydy elfennau dewisol polisi'r Cyngor ddim yn destun adolygiad ar hyn o bryd, ond os ydyn nhw'n cael eu hadolygu yn y dyfodol, mae yna ddealltwriaeth y gall unrhyw newid i ddarpariaeth ddewisol gael effaith andwyol ar addysg cyfrwng Cymraeg. Byddai unrhyw newidiadau arfaethedig yn destun ymgynghori â rhieni/gwarcheidwaid a disgyblion ac, os oes cytuno ar y newidiadau, byddai'r newidiadau fel arfer yn dod i rym ar ddechrau blwyddyn ysgol ac yn bodloni gofynion y ddogfen Darpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol - Teithio gan Ddisgyblion - Mehefin 2014.	
Cyfoeth Isel a / neu dim cynilion <i>(Digon o arian i gwrdd â chostau byw sylfaenol a thalu biliau ond heb unrhyw gynilion i ddelio ag unrhyw wariant annisgwyl a dim darpariaethau ar gyfer y dyfodol).</i>	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
Amddifadedd materol <i>(Methu â chael mynediad at gynnyrch sylfaenol h.y. cynhyrchion ariannol fel yswiriant bywyd, atgyweirio / amnewid nwyddau trydanol sydd wedi torri, cadw'r cartref yn gynnes, hobiau ac ati.).</i>	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.

<p>Amddifadedd ardal (<i>Lle rydych chi'n byw (ardaloedd gwledig), lle rydych chi'n gweithio (mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus).</i>)</p>	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
<p>Cefndir economaidd-gymdeithasol (<i>Dosbarth cymdeithasol h.y. addysg, cyflogaeth ac incwm rhieni.</i>)</p>	Niwtral.	Dd/B.	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.
<p>Anfantais economaidd-gymdeithasol (<i>Yr effaith gronnus y bydd y cynnig yn ei chael ar bobl neu grwpiau oherwydd eu nodwedd(ion) gwarchoddedig neu eu bregusrwydd neu oherwydd eu bod eisoes dan anfantais).</i>)</p>	Niwtral.	<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) yw'r mesur swyddogol o amddifadedd cymharol ar gyfer ardaloedd bach, a elwir hefyd yn Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (ACEHlau) yng Nghymru. Mae 1,909 o ACEHlau.</p> <p>Ar hyn o bryd mae MALIC yn cynnwys wyth maes ar wahân, sydd wedi'u llunio o ystod o ddangosyddion. Dyma'r meysydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Incwm. 2. Cyflogaeth. 3. Iechyd 4. Addysg. 5. Mynediad at wasanaethau. 6. Tai. 7. Diogelwch Cymunedol. 8. Yr Amgylchedd Ffisegol. 	Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd yma.

		<p>Mae MALIC yn rhoi mewnwelediad i amddifadedd ar sail ardal trwy fesur crynodiadau o amddifadedd. Fodd bynnag, mae nifer o bobl sydd ddim yn ddifreintiedig yn byw mewn ardaloedd difreintiedig, ac mae nifer o bobl ddifreintiedig yn byw mewn ardaloedd sydd ddim yn ddifreintiedig. Mae MALIC yn ffordd o nodi ardaloedd yn nhrefn y rhai mwyaf difreintiedig. Dyw hi ddim yn darparu mesur o lefel yr amddifadedd mewn ardal, ond mae'n mesur a yw ardal yn fwy neu'n llai difreintiedig o'i chymharu â phob ardal arall yng Nghymru.</p> <p>Yn seiliedig ar ddata 2019, mae 18.0% o ACEHlau yn y Fwrdeistref Sirol yn y 10.0% o ACEHI mwyaf difreintiedig yng Nghymru.</p>	
--	--	---	--

ADRAN 4 - ASESIAID EFFAITH CYDRADDOLDEB LLAWN

Dylech chi ddefnyddio'r wybodaeth a gasglwyd yn ystod y cam sgrinio i'ch cynorthwyo i nodi effeithiau negyddol / niweidiol posibl a nodi'n glir pa grwpiau sy'n cael eu heffeithio.

4. a) O ran unrhyw effaith anghymesur / negyddol / andwyol y byddai'n bosibl i'r cynnig ei gael ar grŵp gwarchoddedig, nodwch y camau y byddai modd eu cymryd i'w leihau neu ei liniaru ar gyfer pob grŵp sydd wedi'i nodi? Atodwch gynllun gweithredu ar wahân os yw'r effeithiau'n rhai sylweddol.

Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith anghymesur / negyddol / andwyol ar grŵp gwarchoddedig.

4. b) Os yw ffyrdd o leihau'r effaith wedi cael eu nodi ond dydyn nhw ddim yn bosibl, esboniwch pam dydyn nhw ddim yn bosibl.

Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith anghymesur / negyddol / andwyol ar grŵp gwarchodedig.

4. c) Rhowch fanylion unrhyw ddata neu ymchwil sydd wedi arwain at eich rhesymeg uchod, yn enwedig y ffynonellau wedi'u defnyddio i sefydlu demograffeg defnyddwyr gwasanaethau / aelodau o staff.

Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith anghymesur / negyddol / andwyol ar grŵp gwarchodedig.

4. d) Rhowch fanylion am sut aethoch chi ati i ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau / aelodau o staff ar y cynigion a'r camau a gymerwyd i osgoi unrhyw effaith anghymesur ar grŵp gwarchodedig. Esboniwch sut rydych chi wedi defnyddio adborth i ddylanwadu ar eich penderfyniad.

Does dim tystiolaeth i awgrymu y bydd y cynnig yn cael effaith anghymesur / negyddol / andwyol ar grŵp gwarchodedig.

4. e) Ydych chi'n fodlon bod y broses ymgysylltu yn cydymffurfio â gofynion y Dyletswyddau Statudol Cydraddoldeb ac Dyletswyddau Statudol Economaidd-Gymdeithasol?

Ydw: X. Nac ydw:

ADRAN 5 – MONITRO AC ADOLYGU

5. a) Amlinellwch sut y bydd y cynnig yn cael ei fonitro unwaith y bydd yn cael ei roi ar waith:

Yn unol â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019, bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen' sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.

5. b) Erbyn pryd bydd rhaid i chi adolygu gwerthusiad y cynnig?

O 2023 ymlaen, bydd y Cyngor yn gweithredu dau brif ddull o adrodd ar gynnydd y Cynllun Strategol yma:

1. Cynllun Gwaith Blynyddol.
2. Adroddiad Cynnydd Blynyddol.

Nod y Cynllun Gwaith Blynyddol yw bod yn ddogfen waith ymarferol i helpu i gadw golwg ar gynnydd yn y tymor byr. Bydd y Grŵp Strategol yn ei ddefnyddio i olrhain cynnydd y Cynllun Strategol.

Mae Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol adolygu eu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a gosod Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad hwnnw, ger bron Llywodraeth Cymru erbyn 31 Gorffennaf bob blwyddyn. Nod yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi cyflawniadau allweddol y Cynllun Strategol.

Er mai'r Cyngor sydd â'r cyfrifoldeb statudol am y Cynllun Strategol, mae gydag ystod o grwpiau a sefydliadau allanol rôl allweddol wrth lunio, gweithredu a gwerthuso ei gynnydd yn rheolaidd trwy gydol ei oes.

5. c) Pwy sy'n gyfrifol am fonitro ac adolygu'r cynnig?

Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

5. d) Sut bydd canlyniadau'r broses fonitro'n cael eu defnyddio i ddatblygu cynigion yn y dyfodol?

Mae targed y Cyngor, yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol, sydd wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yn cyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr. Er mwyn cyflawni'r targed tymor hir yma, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi cyfres o dargedau, i'w cynyddu bob deng mlynedd. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma.

ADRAN 6 - ADOLYGU

Yn rhan o'r broses Asesu Effaith rhaid cyflwyno pob cynnig sy'n dod o fewn y diffiniad o 'Benderfyniadau Allweddol' i'r Panel Adolygu. Mae swyddogion o bob rhan o Wasanaethau'r Cyngor yn rhan o'r panel yma ac mae'n gweithredu fel ffrind beirniadol cyn i'ch cynnig gael ei gwblhau a'i gyhoeddi ar gyfer cymeradwyaeth gan y Cabinet / Uwch Arweinyr y Cyngor.

Os yw'r cynnig yma'n cael ei ystyried yn Benderfyniad Allweddol anfonwch eich asesiad effaith i BusnesyCyngor@rctcbc.gov.uk fel bod modd trefnu Panel Adolygu i drafod eich cynnig. Mae dogfen ganllawiau Asesu Effaith Cydraddoldeb yn darparu rhagor o wybodaeth am beth yw Penderfyniad Allweddol.

Mae'n bwysig cadw cofnod o'r broses yma fel bod modd i chi ddangos sut rydych chi wedi ystyried cydraddoldeb a deilliannau economaidd-gymdeithasol. Sicrhewch eich bod chi'n diweddarau'r adrannau perthnasol isod:

Tudalen 19

Sylwadau Swyddogion y Panel Adolygu	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried	Disgrifiad byr o unrhyw newidiadau a wnaed yn dilyn ystyriaethau gan Swyddogion y Panel Adolygu
Sylwadau'r Ymgynghoriad	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried	Disgrifiad byr o unrhyw welliannau a wnaed yn dilyn yr ymgynghoriad

ADRAN 7 - CRYNODEB O'R EFFEITHIAU AR GYFER Y CYNNIG

Nodwch grynodeb o'r Asesiad Effaith isod. Dylai'r crynodeb yma gael ei gynnwys yn adran cydraddoldeb ac effaith economaidd-gymdeithasol templed adroddiad y Cabinet. Dylai'r Asesiad Effaith gael ei gyhoeddi ochr yn ochr â'r adroddiad.

I grynhoi, mae'r Asesiad Cydraddoldeb ac Effaith Economaidd-Gymdeithasol yma'n nodi effeithiau cadarnhaol a niwtral, a does dim effeithiau negyddol ar y nodweddion gwarchoddedig.

Bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar blant a phobl ifainc o bob oed. O ganlyniad i'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, mae disgwyl i'r Cyngor wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg a chynyddu nifer y disgyblion mewn addysg Gymraeg.

Yn yr un modd, bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar blant a phobl ifainc o bob oed. O ganlyniad i'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, mae disgwyl i'r Cyngor wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg a chynyddu nifer y disgyblion mewn addysg Gymraeg.

Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwyh i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw sicrhau bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd â blaenoriaeth.

Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:

Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21ain Ganrif.

Bydd gweledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn dangos arweinyddiaeth gref ac ymrwymiad clir, ac i'r perwyl hyn, ein nod yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8.0% a 12.0% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

Er mwyn cyflawni'r targed yma, bydd angen defnyddio sawl dull gwahanol. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.

Gan gydnabod pwysigrwydd Cymraeg 2050, a pha mor hanfodol yw'r system addysg i gyflawni'r weledigaeth, mae'r Cynllun Strategol yn nodi cynllun deng mlynedd y Cyngor ar gyfer cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, yn ogystal â gwella cynllunio'r ddarpariaeth honno. Mae'n defnyddio'r Cynllun Strategol blaenorol am y cyfnod rhwng 2017 a 2022 yn sail iddo, gan greu cynllun gwaith sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni ei weledigaeth deng mlynedd.

Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol – Adrannau 1 i 3 o'r Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.

ADRAN 8 - AWDURDODI

Swyddog Arweiniol:

Enw:

Swydd:

Dyddiad:

Rwy'n argymhell bod y cynnig:

Yn cael ei roi ar waith heb unrhyw welliannau:

Yn cael ei roi ar waith gan ystyried y camau lliniaru sydd wedi'u hamlinellu:

Yn cael ei wrthod oherwydd effeithiau negyddol anghymesur y bydd y cynnig yn ei gael ar grwpiau gwarchodedig neu oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol:

Cymeradwyaeth y Pennaeth Gwasanaeth/Cyfarwyddwr:

Enw:

Swydd:

Dyddiad:

Cyflwynwch yr asesiad effaith yma gydag unrhyw Adroddiadau i'r Cabinet / Uwch Arweinwyr y Cyngor.

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

Aseiad o'r Effaith ar y Gymraeg

DRAFFT

Gorffennaf 2021

RHONDDA CYNON TAF

ASESIAD O'R EFFAITH AR Y GYMRAEG

Mae'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yma'n galluogi'r Cyngor i drafod egwyddorion a gofynion Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015¹ er mwyn sicrhau cydymffurfriad â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011².

Mae i'w ddarllen ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Effaith Economaidd-Gymdeithasol, gan fod y wybodaeth ym mhob dogfen yn gysylltiedig ac mae'r themâu ynddyn nhw'n drawsbynciol.

Cam Un - Casglu Gwybodaeth	
Enw'r Cynnig	Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – Drafft.
Cyfadran / Adran	Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant - Carfan Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif.
Cyfarwyddwr Gwasanaeth	Andrea Richards.
Swyddog sy'n llenwi'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg	Grace Zecca-Hanagan.
E-bost	Grace.C.Zecca-Hanagan@rctcbc.gov.uk
Disgrifiad Cryno	<p>Mae Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013³ yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol (ALI) baratoi Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg. Rhaid i'r Cynllun Strategol gynnwys cynigion a thargedau i wella:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Cynllunio a safonau addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg; ac2. Adroddiad ar y cynnydd a wnaed i gyrraedd targedau'r Cynllun Strategol blaenorol. <p>Ers gosod ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg cyntaf ger bron Llywodraeth Cymru yn 2016, mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y sector addysg cyfrwng Cymraeg ar lefelau lleol a chenedlaethol. Mae'r newidiadau yma wedi'u dylanwadu'n bennaf gan ddeddfwriaeth Llywodraeth Cymru, yn enwedig Cynllun Gweithredu newydd Cymraeg mewn Addysg⁴ a thrwy roi Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif ar waith ymhellach⁵.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi diweddarau'r rheoliadau ynghylch Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg, gyda Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019⁶ a Rheoliadau Cynllun</p>

¹ [Rheoliadau Safonau'r Gymraeg \(Rhif 1\) 2015](#)

² [Mesur y Gymraeg \(Cymru\) 2011](#)

³ [Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion \(Cymru\) 2013](#)

⁴ [Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg](#)

⁵ [Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif](#)

⁶ [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) 2019](#)

	<p>Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020⁷ yn canolbwyntio ar bedwar cynnig. Y ddau brif gynnig yw:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ymestyn hyd cylch gweithredu'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg o'i dair blynedd gyfredol i ddeng mlynedd; a 2. Disodli'r ddyletswydd gyfredol sydd ar Awdurdodau Lleol i gynllunio darpariaeth eu haddysg gyfrwng Gymraeg yn seiliedig ar alw ar yr amod bod Awdurdodau Lleol yn cyflawni targedau sydd wedi'u gosod gan LIC. Nod y targedau yma yw cynyddu canran y disgyblion sydd yn eu blwyddyn gyntaf o addysg gyfrwng Gymraeg dros gyfnod y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yma.
Dyddiad	21 Mehefin 2021.
Amlinelliad o bwy mae'r Strategaeth / Cynllun Arfaethedig yma'n Effeithio arnyn nhw	<p>Mae'r Cynllun Strategol yn gynllun ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae modd felly i bob plentyn a pherson ifanc, disgybl, rhiant / gwarcheidwad a'r gymuned ehangach sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol elwa ohono.</p> <p>Yn ogystal, gallai sawl grŵp a sefydliad allanol elwa o'r Cynllun Strategol. Mae'r rhain yn cynnwys, ond dydyn nhw ddim yn gyfyngedig i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De • Coleg y Cymoedd • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg • Menter Iaith • Mudiad Meithrin • RhAG • Urdd Gobaith Cymru • Prifysgol De Cymru • Llywodraeth Cymru
Nodau'r Strategaeth Cynllun Arfaethedig mae'r rhain Ymwneud Gymraeg?	<p>Ein targed yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yw:</p> <p><i>Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.</i></p> <p>Mae'r targed yma'n seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050⁸, fel sydd wedi'i nodi yn strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr.</p> <p>Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Ein blaenoriaethau yw:</p>

⁷ [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) \(Diwygio\) \(Y Coronafeirws\) 2020](#)

⁸ [Cymraeg 2050 – Miliwn o Siaradwyr Cymraeg](#)

	<ol style="list-style-type: none"> Deiliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall. Deiliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol. Deiliant 6: Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Deiliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. 															
Proffil leithyddol Cyfredol yr Ardal(oedd) Daearyddol Dan Sylw	<p>Bob deng mlynedd mae'r genedl yn neilltuo un diwrnod ar gyfer y Cyfrifiad. Mae'n ffynhonnell wybodaeth am nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg.</p> <p>O'r 225,555 o drigolion sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol, nododd Cyfrifiad 2011⁹ fod 12.3% (27,779) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 87.7% (197,776) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg. Mae modd cymharu hyn â ffigurau Cymru gyfan. O'r 2,955,841 o drigolion sy'n byw yng Nghymru, roedd 19% (562,016) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 81% (2,393,825) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg.</p> <p>Mae'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth¹⁰ yn casglu gwybodaeth ynghyd am allu'r rheiny sy'n ymateb i siarad Cymraeg ac yn cynnwys cwestiwn ar ba mor aml y mae pobl yn siarad Cymraeg. Mae'n cael ei ddiweddarau bob chwarter, felly mae'n ffynhonnell fwy cyfredol na'r Cyfrifiad. Nododd yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth ar gyfer y chwarter a ddaeth i ben ym mis Medi 2020 fod 19.3% o'r rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol wedi dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae hyn o'i gymharu â chanran Cymru gyfan o 28.8% o'r rheiny a ymatebodd. Mae modd dadansoddi hyn ymhellach trwy'r data yn y tabl isod.</p> <table border="1" data-bbox="488 1554 1437 1890"> <thead> <tr> <th colspan="3">Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf</th> <th>Cymru Gyfan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Yn gallu darllen Cymraeg</td> <td>18.2%</td> <td>25.8%</td> </tr> <tr> <td>Yn gallu ysgrifennu Cymraeg</td> <td>16.7%</td> <td>23.5%</td> </tr> <tr> <td>Yn gallu deall Cymraeg ar lafar</td> <td>23.5%</td> <td>33.0%</td> </tr> </tbody> </table>	Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)				Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru Gyfan	Yn gallu darllen Cymraeg	18.2%	25.8%	Yn gallu ysgrifennu Cymraeg	16.7%	23.5%	Yn gallu deall Cymraeg ar lafar	23.5%	33.0%
Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)																
	Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru Gyfan														
Yn gallu darllen Cymraeg	18.2%	25.8%														
Yn gallu ysgrifennu Cymraeg	16.7%	23.5%														
Yn gallu deall Cymraeg ar lafar	23.5%	33.0%														

⁹ [Cyfrifiad 2011](#)

¹⁰ [Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth](#)

Mae'r data'n dangos bod canrannau Cymru gyfan ym mhob maes sgiliau'r Gymraeg yn sylweddol uwch na chanrannau'r Fwrdeistref Sirol. Serch hynny, mae'r data cyfredol yn dangos cynnydd sylweddol yn nifer y trigolion sy'n gallu darllen, ysgrifennu a deall Cymraeg ar lafar ers Cyfrifiad 2011.

Wrth eu holi am ba mor aml yr oedden nhw'n siarad Cymraeg, mae'r tabl isod yn dangos dadansoddiad o ymatebion y rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol o'u cymharu ag ymatebion Cymru gyfan.

Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)			
	Bwrdeistref Rhondda Taf	Sirol Cynon	Cymru Gyfan
Yn siarad Cymraeg bob dydd	6.9%		16.2%
Yn siarad Cymraeg bob wythnos	5.0%		4.8%
Yn ei defnyddio'n llai aml	5.7%		6.2%

Mae'r data'n dangos bod canran y rheiny a ymatebodd sy'n siarad Cymraeg bob dydd yn llawer is ar gyfer y Fwrdeistref Sirol na chanran Cymru gyfan.

Mae'r Arolwg Defnydd Iaith¹¹ ar gyfer 2013 i 2015 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ruglder siaradwyr Cymraeg a'u defnydd o'r Gymraeg mewn ystod o leoliadau. Wrth edrych lle dysgodd y rheiny a ymatebodd sy'n byw yng Nghymru siarad Cymraeg, dysgodd y mwyafrif, sef 45.0%, siarad Cymraeg gartref. Dysgodd 26.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol feithrin a'r ysgol gynradd rhwng 2 a 10 oed a dysgodd 14.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol uwchradd yn 11 oed a hŷn. Dysgodd y 2.0% arall siarad Cymraeg mewn lleoliadau eraill, gan gynnwys ar gyrsiau 'Cymraeg i Oedolion'.

Mae'r tabl canlynol yn amlinellu cyfanswm y canran o ddisgyblion oedran ysgol statudol (pump i bymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws pob un o bum Awdurdod Lleol yr ardal sy'n rhan o Wasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De (CCD GAC) yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o Gyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD):

Cyfanswm y canran o Ddisgyblion Oedran Ysgol Statudol sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion Cynradd, Canol ac Uwchradd Cyfrwng Cymraeg.			
ALI	Blwyddyn Academaidd		
	2018	2019	2020

¹¹ [Arolwg Defnydd Iaith 2013 i 2015](#)

Pen-y-bont ar Ogwr	7.8%	7.5%	7.4%
Caerdydd	14.8%	15.0%	15.3%
Merthyr Tudful	7.3%	7.6%	7.72%
Rhondda Cynon Taf	18.8%	18.0%	18.8%
Bro Morgannwg	12.4%	12.7%	12.8%
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canol y De	13.9%	14.0%	14.2%

Mae gan y Cyngor y ganran uchaf o ddisgyblion oedran ysgol statudol sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf.

Mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer plant 3 i 19 oed, tair ysgol gynradd dwy iaith ar gyfer plant 3 i 11 oed a deuddeg o ysgolion cynradd ar gyfer plant 3 i 11 oed. Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol gynradd sydd wedi mynychu ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Maen nhw wedi'u rhannu'n gyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg ac mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm Disgyblion Oedran Ysgol Gynradd sy'n Mynychu Ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol wedi'i rannu'n Gyfrwng Saesneg a Chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017		2018		2019	
	Rhif	%	Rhif	%	Rhif	%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg	18,241	80.9%	18,153	80.9%	18,078	81.0%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion	4,291	19.0%	4,269	19.0%	4,220	18.9%

cynradd cyfrwng Cymraeg						
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd	22,532		22,422		22,298	

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf.

Mae pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer disgyblion 3 i 19 oed a dwy ysgol uwchradd ar gyfer disgyblion 11 i 19 oed. Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm y disgyblion Oedran Ysgol Uwchradd sy'n Mynychu Ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol wedi'u rhannu'n gyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017		2018		2019	
	Rhif	%	Rhif	%	Rhif	%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg	12,550	80.7%	12,685	80.6%	12,868	80.4%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	3,010	19.3%	3,058	19.4%	3,141	19.6%
Cyfanswm nifer y	15,560		15,743		16,009	

disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae'r tabl nesaf yn dangos y cyfraddau pontio o bob Cyfnod Allweddol am y tair blynedd academaidd diwethaf yn y Fwrdeistref Sirol. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Pontio o Bob Cyfnod Allweddol am y Tair Blynedd Blaenorol yn y Fwrdeistref Sirol			
Pontio	Blwyddyn Academaidd		
	2017	2018	2019
Y Cyfnod Sylfaen Gyfnod Allweddol Dau i	97.7%	98.2%	98.3%
Cyfnod Allweddol Dau i Gyfnod Allweddol Tri	111.7%	113.9%	110.1%
Cyfnod Allweddol Tri i Gyfnod Allweddol Pedwar	95.5%	98.4%	97.3%
Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump	62.2%	55.5%	59.6%

O edrych ar y data pontio, mae'n ymddangos nad yw'r broses bontio i ddisgyblion rhwng Cyfnodau Allweddol yn broblem sylweddol.

Data / Ymchwil Perthnasol Eraill

Y prif strategaethau a pholisïau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Strategol yw:

Cenedlaethol:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol - 2017.
- Y Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen - 2016 i 2021.

- Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.
- Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg ac Asesu'r Galw (Cymru) 2013.
- 'Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales' - Professor Donaldson, 2015.
- Cwricwlwm i Gymru – 2022
- Cynllun Gweithredu Cymraeg 2050 – 2019.
- Addysg yng Nghymru - Ein Gweledigaeth Genedlaethol - 2017 i 2021.
- Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg - 2017 i 2021
- Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg.
- Deddf Gofal Plant 2006.
- Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru.
- Lleihau Niferoedd y Dosbarth Babanod.
- Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

Rhanbarthol:

- CCD GAC: Cynllun Busnes – 2021 i 2022.
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf: Cynllun Llesiant - 2018 i 2023.

Lleol:

- Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2020 i 2024: Gwneud Gwahaniaeth.
- Cynllun Datblygu Lleol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2006 i 2021.
- Cynllun Busnes Strategol Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant Cyngor Bwrdeistref Sirol RhCT: Pob Ysgol yn Ysgol Dda.
- Strategaeth Hybu'r Gymraeg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2016 i 2021.
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - 2017 i 2020.
- Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2017 i 2022.

Yn fwy penodol:

- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol a'r Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen. Nod y rhain yw sicrhau gwelliannau i economi a gwasanaethau cyhoeddus Cymru. Un o'r blaenoriaethau yw galluogi pob disgybl i allu defnyddio'r Gymraeg wrth adael yr ysgol.
- Mae Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr, yn nodi uchelgais Llywodraethau Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn

	<p>2050 ac annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg a'i siarad yn eu bywydau bob dydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Addysg yng Nghymru - Cenhadaeth ein Cenedl, yn nodi sut y bydd y sector addysg yn datblygu i sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weithredu'n effeithiol. Y bwriad yw i ddisgyblion gynyddu'u dwyieithrwydd gyda gafael gref ar ieithoedd eraill. Er mwyn cefnogi hyn, mae Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg a Chynllun Gweithredu Cymraeg 2050 yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg. <p>Mae yna gysylltiadau â Chynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer 2020 hyd at 2024, yn benodol y flaenoriaeth yma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ffyniant – Creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuraidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu. <ul style="list-style-type: none"> ○ Sicrhau bod gyda ni ysgolion da fel bod modd i bob plentyn gael addysg wych. <p>Yn yr un modd, mae Strategaeth Hybu'r Gymraeg Bum Mlynedd y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng 2016 a 2021 yn hwyluso ac yn hybu'r Gymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.</p>
--	--

Cam Dau - Asesiad Effaith						
A fydd y Strategaeth / Cynllun Arfaethedig yn Effeithio ar Unrhyw / Pob un o'r canlynol?						
	Bydd	Na fydd	Dim Effaith / dibwys	Pam y bydd yn cael Effaith Gadarnhaol / Negyddol ar y Gymraeg?	Tystiolaeth	Camau Gweithredu i Liniaru Effeithiau Negyddol / Cyfrannu'n Well at Effeithiau Cadarnhaol?
1. Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.	X.			<p>Ein targed, yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, yw:</p> <p><i>Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.</i></p> <p>Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Ein blaenoriaethau yw:</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p> <p>Mae'r targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yng nghynllun Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.</p> <p>Bydd cyflwyno'r Cynllun Strategol yn cyfrannu at bob un o'r saith nod llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn benodol:</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor</p>

				<ol style="list-style-type: none"> 1. Deilliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. 2. Deilliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. 3. Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall. 4. Deilliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg. 5. Deilliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol. 6. Deilliant 6: Cynyddu darpariaeth cyfrwng Gymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. 7. Deilliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru Lewyrchus, trwy ddatblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig • Cymru sy'n Fwy Cyfartal, trwy greu cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol) • Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu, trwy greu cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden 	<p>yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Gymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Gymraeg yng Nghymru erbyn 2050.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol, mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Gwaith Pum Mlynedd sy'n nodi camau gweithredu ar gyfer pob un o'r saith deilliant neu faes gyda'r nod o gyfrannu tuag at wella addysg cyfrwng Gymraeg</p>
--	--	--	--	--	--	---

				addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.		ac addysgu'r Gymraeg, a chyflawni ein targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Niferoedd a / neu ganrannau'r siaradwyr Cymraeg.	X.			<p>Mae'r Arolwg Defnydd Iaith¹² ar gyfer 2013 i 2015 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ruglder siaradwyr Cymraeg a'u defnydd o'r Gymraeg mewn ystod o leoliadau. Wrth edrych lle dysgodd y rheiny a ymatebodd sy'n byw yng Nghymru siarad Cymraeg, dysgodd y mwyafrif, sef 45.0%, siarad Cymraeg gartref. Dysgodd 26.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol feithrin a'r ysgol gynradd rhwng 2 a 10 oed a dysgodd 14.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol uwchradd yn 11 oed a hŷn. Dysgodd y 2.0% arall siarad Cymraeg mewn lleoliadau eraill, gan gynnwys ar gyrsiau 'Cymraeg i Oedolion'.</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn gofyn am ddull amlochrog. Bydd y Cyngor yn</p>	<p>Mae datblygu a gweithredu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a fydd yn sicrhau bod buddion addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid o'r blynyddoedd cynnar cychwynnol, hyd at addysg gynradd ac uwchradd, gan symud ymlaen i addysg uwchradd ac addysg bellach i bob disgybl, beth bynnag yw eu hangen dysgu, yn sylfaenol er mwyn cynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Yn ogystal, bydd dosbarthiadau trochi Cymraeg yn cael eu defnyddio i roi cymorth i ddisgyblion sy'n hwyrdyfydiaid.</p>	<p>Bydd y Cyngor yn datblygu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a'u rhoi ar waith, er mwyn sicrhau bod manteision addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid.</p> <p>Bydd y Cyngor yn ystyried creu dosbarth trochi yn y Gymraeg ar gyfer y rheiny sy'n hwyrdyfydiaid, ochr yn ochr â datblygu Band B ei Raglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.</p> <p>Bydd rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach yn cael eu</p>

¹² [Arolwg Defnydd Iaith 2013 i 2015](#)

			<p>gweithio i sicrhau bod manteision addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid a dangos ei bod hi byth yn rhy hwyr i dderbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae modd gwneud hyn trwy ddefnyddio dosbarthiadau trochi ar gyfer y Gymraeg i gefnogi'r disgyblion hynny sy'n hwyrddyfodiaid i'r iaith.</p> <p>Er nad oes dosbarthiadau trochi yn y Gymraeg yn ysgolion y Cyngor ar hyn o bryd ar gyfer y rheiny sy'n hwyrddyfodiaid, caiff ysgolion sydd angen y gefnogaeth a'r adnodd yma gyllid er mwyn helpu disgyblion i gaffael sgiliau iaith yn ôl yr angen. Mae cyllid yn cael ei roi i ysgolion cyfrwng Cymraeg yn uniongyrchol i sicrhau bod unrhyw hwyrddyfodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg yn cael y cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i ffynnu yn eu hysgolion.</p> <p>Rydyn ni'n ystyried bod hyn yn gweithio'n effeithiol. Serch hynny, o gofio bod llawer o Awdurdodau Lleol yn gweithredu modelau</p>	<p>Bydd rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach hefyd yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn gwella eu hyder a dal gaffael ar eu rhuglder yn y Gymraeg. Bydd rhain yn cynnwys gweithgareddau cyn-gyflogaeth gan Cymunedau am Waith sy'n cyflwyno Cymraeg sgyrsiol i rieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach a chwrs llwybr i gyflogaeth sy'n cynnwys sgiliau Cymraeg sylfaenol a all arwain at gwrs Cymraeg i Oedolion.</p>	<p>cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg i wella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg drwy weithgareddau cyn-gyflogaeth gan Cymunedau am Waith.</p>
--	--	--	---	---	--

			<p>amrywiol o ddsbarthiadau trochi yn y Gymraeg i gefnogi disgyblion sy'n hwyddfyodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg, gallai gweithio gyda Llywodraeth Cymru, y Consortiwm a chonsortia addysg rhanbarthol eraill fod yn fuddiol. Gall hyn ein helpu ni i ddeall pa gyfleoedd ar gyfer gweithio ar y cyd sydd ar gael i sicrhau bod plant a phobl ifainc dan sylw yn cael cefnogaeth ddigonol.</p> <p>Yn ogystal, mae rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg i wella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg. Mae Cymunedau am Waith yn Rhaglen Bartneriaeth gan Lywodraeth Cymru rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Adran Gwaith a Phensiynau. Mae'n cael cymorth gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop i ddarparu gwasanaethau cymorth cyflogaeth ym mhob un o'r 52 o glystyrau Cymunedau yn Gyntaf yng Nghymru. Mae Carfanau Prosiect Cymunedau am Waith</p>	
--	--	--	---	--

				<p>pwrpasol ar waith i ddarparu cefnogaeth i unigolion gael mynediad at gyflogaeth. Mae Cymunedau am Waith yn cynnig gweithgareddau cyn-gyflogaeth sy'n cyflwyno Cymraeg sgysiol i rieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach a chwrs 'llwybr i gyflogaeth' sy'n cynnwys sgiliau sylfaenol y Gymraeg a all arwain at gwrs Cymraeg i Oedolion.</p>		
3.	Cyfleoedd i X.			<p>Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p> <p>Mae datblygu a gweithredu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a fydd yn sicrhau bod buddion addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid o'r blynyddoedd cynnar cychwynnol, hyd at addysg gynradd ac uwchradd, gan symud ymlaen i addysg uwchradd ac addysg bellach i bob disgybl, beth bynnag yw eu hangen dysgu, yn sylfaenol er mwyn cynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo yn cael ei sefydlu, a fydd yn</p>

				<p>y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p>	<p>derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y Cyngor yn defnyddio strategaethau marchnata a hyrwyddo cenedlaethol a rhanbarthol, wedi'u datblygu a'u darparu gan Lywodraeth Cymru a'r Consortiwm, yn ogystal â strategaethau marchnata a hyrwyddo lleol wedi'u datblygu gan y Cyngor ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n ffurfio Grŵp Strategol y Cynllun Strategol.</p>	<p>cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol a bydd yn cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p>
<p>4. Cydymffurfio â safonau statudol y Cyngor ar gyfer y Gymraeg.</p>	X.			<p>Bydd y Cynllun Strategol yn cydymffurfio â safonau statudol y Cyngor ar gyfer y Gymraeg.</p> <p>Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol,</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p>

				<p>rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.</p>		<p>Mae'r targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno.</p> <p>Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Wrth lunio'r Cynllun Strategol, cafodd</p>
--	--	--	--	--	--	---

						<p>Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg ei chynnal. Roedd swyddogion o'r Cyngor yn bresennol, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Mae gan bob un o'r rhain rôl i'w gyfrannu at lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol. Maen nhw'n cynnwys y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canol y De • Coleg y Cymoedd • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg • Menter Iaith • Mudiad Meithrin • RhAG • Urdd Gobaith Cymru • Prifysgol De Cymru • Llywodraeth Cymru <p>Er mwyn sicrhau bod Cynllun Strategol cadarn</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>yn cael ei ffurfio, mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu holiadur ar-lein fel cam ymgynghori cynstatudol. Roedd hyn yn cael ei dosbarthu i swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol.</p> <p>Mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys Diwrnod Cynllunio rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, gohebiaeth e-bost a dogfennau yn ogystal â'r broses ymgynghori statudol wedi'i rannu'n ddwyieithog gyda'r holl grwpiau a sefydliadau allanol, a bydd hyn yn parhau.</p> <p>Anogir adborth trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn darparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Lle bo angen a gofyn am hynny, mae cyfieithu ar y pryd wedi cael ei</p>
--	--	--	--	--	--	--

						ddarparu, a bydd hyn yn parhau.
5. Trin y Gymraeg yr un fath â'r Saesneg.	X.			<p>Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw sicrhau bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd â blaenoriaeth.</p> <p>Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:</p> <p>Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.</p> <p>Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn</p>	Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y Cyngor yn gweithio o hyd ar y prosiectau sy'n weddill sydd wedi'u hariannu trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a Chynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru, ac yn eu cyflenwi. Mae'r prosiectau yma'n cefnogi gwaith cyfalaf</p>

				<p>barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.</p>		<p>sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg, gyda chyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae'r prosiectau a gafodd eu cwblhau'n ddiweddar neu sydd i fod i gael eu cwblhau yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Dolau (gan gynnwys yr Uned Gymraeg) • Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon • Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr • Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James • Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen
--	--	--	--	--	--	--

						<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant • Ysgol Llanhari <p>Bydd Band B uchelgeisiol Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor, ynghyd â chyllid uniongyrchol gan y Cyngor, yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diwygio cyfrwng iaith Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn o ysgol gynradd dwy iaith i ysgol gynradd Gymraeg (yn dilyn agor Ysgol Gynradd Hirwaun). Bydd dalgylch Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn hefyd yn cael ei ymestyn. • Darparu estyniad i Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr. • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg Llyn y Forwyn.
--	--	--	--	--	--	---

						<ul style="list-style-type: none"> • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar safle presennol Ysgol Gynradd Heol y Celyn, i ddarparu ar gyfer dysgwyr sy'n mynychu Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton ar hyn o bryd a'r dysgwyr cyfrwng Cymraeg sy'n mynychu'r ysgol ddwy iaith, Ysgol Gynradd Heol y Celyn. • Darparu ysgol gynradd ddwy iaith newydd sy'n estyniad i ysgol gynradd ddwy iaith Dolau, a hynny'n rhan o ddatblygiad tai sylweddol. • Cynnal astudiaeth ddichonoldeb i fuddsoddi mewn naill ai adnewyddu Ysgol Gyfun Cwm Rhondda bresennol neu i adleoli'r ysgol i fod yn Ysgol yr 21^{ain} Ganrif newydd, i'w hadeiladu
--	--	--	--	--	--	---

						yng Nghwm Rhondda. <ul style="list-style-type: none"> • Creu ystafelloedd dosbarth gwell ac estynedig gyda chyfleuster chwaraeon newydd ar gyfer Ysgol Gyfun Rhydywaun.
--	--	--	--	--	--	--

Cam 3 - Gwella'r cynnig		
Beth?	Pryd?	Pwy?
Ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid.	Hyd yn hyn, mae Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'i gynnal. Roedd sawl grŵp a sefydliad allanol yn bresennol, y mae gan bob un ohonyn nhw rôl i'w gyfrannu at lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol. Maen nhw'n cynnwys y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • CCD GAC. • Coleg y Cymoedd. • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. • Menter Iaith. • Mudiad Meithrin. • RhAG. • Urdd Gobaith Cymru. • Prifysgol De Cymru. • Llywodraeth Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Tudalen 147

Yn ogystal, er mwyn sicrhau bod Cynllun Strategol cadarn yn cael ei ffurfio, mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu holiadur ar-lein fel cam ymgynghori cyn-statudol.

Mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, gohebiaeth e-bost a dogfennau yn ogystal â'r broses ymgynghori statudol wedi'i rannu'n ddwyieithog gyda'r holl grwpiau a sefydliadau allanol, a bydd hyn yn parhau.

Anogir adborth trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn darparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Lle bo angen a gofyn am hynny, mae cyfieithu ar y pryd wedi cael ei ddarparu, a bydd hyn yn parhau.

Bydd y Cynllun Strategol drafft yn destun ymgynghoriad cyhoeddus cynhwysfawr gydag ystod eang o randdeiliaid am gyfnod o ddim llai nag wyth wythnos. Yn ogystal â hyn, bydd y Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc a Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn craffu arno.

Mae'n anochel y bydd yr amgylchiadau presennol yn cyfyngu ar gyfleoedd ymgysylltu wyneb yn wyneb. Serch hynny, bydd y Cyngor yn defnyddio'i blatfformau cyfryngau cymdeithasol, cyfarfodydd rhithwir a dulliau

	digidol hyd gorau'i allu i ymgysylltu â rhanddeiliaid.	
Disgyblion.	<p>Mae'r Cyngor yn cydnabod y dylai disgyblion gael eu cynnwys fel cyfranogwyr gweithredol yn y broses o ddatblygu, darparu, rheoli a gwella eu profiad addysgol a'u profiad fel disgyblion.</p> <p>Mae gan ddisgyblion yr hawl i fynegi eu barn ar bob mater sy'n cael effaith arnyn nhw ac i'w barn gael ei chlywed a'i hystyried yn unol â'u hoedran a'u haeddfedrwydd. Yn hynny o beth, bydd Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn sicrhau bod trefniadau addas yn cael eu gwneud i gynnwys disgyblion fel cyfranogwyr gweithredol trwy gydol y broses ymgynghori yma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.
Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.	<p>Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun Strategol y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. • Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

	<p>allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen', lle y bo angen, sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.</p>	
Cynllun Gwaith Pum Mlynedd.	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. • Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

	<p>addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol, mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Gwaith Pum Mlynedd sy'n nodi camau gweithredu ar gyfer pob un o'r saith deilliant neu faes gyda'r nod o gyfrannu tuag at wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a chyflawni ein targed gan gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	
--	---	--

Cam Pedwar - Adolygiad		
Sylwadau'r Uned Gwasanaethau Cymraeg	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried	Disgrifiad Cryno
<p>Mae hon yn Asesiad Effaith ar y Gymraeg manwl iawn sy'n rhestru llawer o'r effeithiau cadarnhaol a fwriadwyd y bydd y cynnig yma'n eu cael ar y Gymraeg.</p> <p>Mae'r Uned Gwasanaethau Cymraeg yn eich annog chi i ystyried y canlynol ymhellach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I restru gweithredoedd, yn adran dau, rydych chi'n bwriadu eu gwneud i gael effaith gadarnhaol / gynyddol gadarnhaol ar y Gymraeg. Dylai hyn, ynghyd â saith deilliant y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, hefyd ystyried effaith ar y gymuned gyfan. • Ystyried y camau y byddwch chi'n eu cymryd i gynyddu'r effeithiau cadarnhaol neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol. Efallai yr hoffech 	7 Mehefin 2021.	

Tudalen 151

<p>chi ystyried pethau fel gweithgareddau marchnata, pensaernïaeth dewis ac ymyriadau arfaethedig a fydd yn cynorthwyo'r cynnig i gyrraedd y deilliannau wedi'u targedu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn Adran Tri, rydyn ni'n eich annog chi i nodi'r mesurau lliniaru o Adran Dau rydych chi'n bwriadu'u rhoi ar waith. Mae hyn er mwyn dangos a chofnodi'r ymrwymiad i'r newidiadau hyn er mwyn i swyddogion / Uwch Garfan Rheoli / Cabinet fod yn effro iddyn nhw (gan na fydd yn bosibl rhoi pob gweithred a fwriadwyd ar waith). 		
Sylwadau Adolygu'r Swyddog	Disgrifiad Cryno	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried
Sylwadau'r Ymgynghoriad	Disgrifiad Cryno	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried

Cam Pump - Monitro, Gwerthuso ac Adolygu

Yn unol â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019, bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun Strategol y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.

Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen', lle y bo angen, sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.

O 2023 ymlaen, bydd y Cyngor yn rhoi dau brif ddull o adrodd ar gynnydd y Cynllun Strategol yma ar waith:

1. Cynllun Gwaith Blynyddol.
2. Adroddiad Cynnydd Blynyddol.

Nod y Cynllun Gwaith Blynyddol yw bod yn ddogfen waith ymarferol i helpu i gadw golwg ar gynnydd yn y tymor byr. Bydd y Grŵp Strategol yn ei ddefnyddio i olrhain cynnydd y Cynllun Strategol.

Mae Rheoliadau 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol adolygu eu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a gosod Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad hwnnw, ger bron Llywodraeth Cymru erbyn 31 Gorffennaf bob blwyddyn. Nod yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi cyflawniadau'r Cynllun Strategol.

Er mai'r Cyngor sydd â'r cyfrifoldeb statudol am y Cynllun Strategol, mae gydag ystod o grwpiau a sefydliadau allanol rôl wrth lunio, gweithredu a gwerthuso ei gynnydd yn rheolaidd trwy gydol ei oes.

Cam Chwech - Crynodeb o'r Effeithiau ar gyfer y Strategaeth / Cynllun Arfaethedig

Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw sicrhau bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd â blaenoriaeth.

Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:

Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.

Bydd gweledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn dangos arweinyddiaeth gref ac ymrwymiad clir, ac i'r perwyl hyn, ein nod yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

Er mwyn cyflawni'r targed yma, bydd angen defnyddio sawl dull gwahanol. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.

Gan gydnabod pwysigrwydd Cymraeg 2050, a pha mor hanfodol yw'r system addysg er mwyn cyflawni'r weledigaeth, mae'r Cynllun Strategol yma'n nodi cynllun deng mlynedd y Cyngor ar gyfer cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, yn ogystal â gwella cynllunio'r ddarpariaeth honno. Mae'n defnyddio'r Cynllun Strategol blaenorol am y cyfnod rhwng 2017 a 2022¹³ yn sail iddo, gan greu cynllun gwaith sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni ei weledigaeth deng mlynedd.

Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisïau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisïau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.

Tudalen 154

Cam Saith - Cymeradwyo			
Enw'r Swyddog sy'n Llenwi'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg Swydd	Grace Zecca-Hanagan.	Cyfarwyddwr Gwasanaeth	Andrea Richards, Cyfarwyddwr Gwasanaeth ar gyfer Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif a Materion Trawsnewid
	Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif.		Rwy'n argymhell bod y strategaeth / cynllun arfaethedig
			Yn cael ei wrthod oherwydd effeithiau negyddol anghymesur ar y Gymraeg.
Llofnod	Grace Zecca-Hanagan.	Llofnod	
Dyddiad	21 Mehefin 2021.	Dyddiad	

¹³ [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon – Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – 2017 i 2020](#)

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

MUNICIPAL YEAR 2021/22

CHILDREN & YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE

13th OCTOBER 2021

**UPDATE ON THE EDUCATION AND INCLUSION SERVICES SUPPORT FOR
SCHOOLS AND PRUS IN RESPONSE TO COVID-19**

REPORT OF THE DIRECTOR OF EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

**Author(s): Tim Britton, Head of Achievement (Primary sector)
Sarah Corcoran, Head of Achievement and Well-being (Secondary
and All through sector)**

1. PURPOSE OF REPORT

- 1.1 To provide members of the Children and Young People's Committee with an overview of the progress Rhondda Cynon Taf local authority has made in relation to recommendations from the overarching thematic report Estyn published in January 2021.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that Members:

- 2.1 Consider Estyn's letter on the Council's work to support schools to provide a quality provision during 2020-21.
- 2.2 Consider whether they require further information to be provided in any future meetings.

3. REASONS FOR RECOMMENDATIONS

- 3.1 To provide Members with an update on Estyn reviews of the critical actions taken by the Education and Inclusion Services Directorate during 2020-21.

4. **BACKGROUND**

- 4.1 During the early autumn term of 2020, the Welsh Government asked Estyn to undertake a review of local authorities' work in supporting their learning communities in schools and pupil referral units (PRUs) during the period from March to October 2020. Estyn's thematic report 'Local Authority and Regional Consortia Support for Schools and PRUs in Response to COVID-19' was published in January 2021.
- 4.2 The thematic review involving all 22 local authorities identified five recommendations for the Welsh Government to consider and recognised that a whole system approach was needed to address these. These recommendations are summarised as follows:
- **Recommendation 1:** Urgently address barriers to learning at home, particularly where this is due to a lack of access to suitable computers or adequate connectivity.
 - **Recommendation 2:** Improve the quality of the distance and blended learning experiences for pupils by supporting more effective teaching across and within schools and PRUs.
 - **Recommendation 3:** Develop a coherent approach to improve progress in literacy, numeracy and personal and social skills of vulnerable pupils disproportionately affected by the pandemic, for example pupils eligible for free school meals.
 - **Recommendation 4:** Establish strategies to monitor and address the long-term impact of the pandemic on the physical and mental health of pupils.
 - **Recommendation 5:** Create opportunities to take stock and evaluate the impact of policies and practices developed since the start of the pandemic to inform future ways of working and curriculum design.

The full report, can be accessed via the following link:

[Local authority and regional consortia support for schools and PRUs in response to COVID-19 | Estyn \(gov.wales\)](#)

The first three recommendations were immediate and urgent in nature, whilst time would be needed to address the last two fully.

- 4.3 The report is based on virtual meetings with officers and the Cabinet Lead Member for Education and Inclusion Services; a meeting with the Leader of the Council and the Chief Executive; and engagement calls with a significant number of schools and PRUs across the local authority.
- 4.4 Consideration was also given to supporting documentation and evidence provided to Estyn link inspectors by senior local authority officers and the feedback from

surveys of schools/PRU leaders, governors, teachers and support staff, parents and pupils during engagement visits throughout the autumn term.

5. UPDATE/CURRENT POSITION

In respect to the following five recommendations Estyn identified many strengths as well as some areas of development in Rhondda Cynon Taf:

- 5.1 **Recommendation 1:** Urgently address barriers to learning at home, particularly where this is due to a lack of access to suitable computers or adequate connectivity.

Estyn positively referenced the following:

- The local authority worked well with schools to identify further barriers to learning following on from the useful support provided during the early stages of the pandemic.
- Officers used data well to plan their approaches strategically, which included the data systems developed by the local authority to identify the exact needs of digitally excluded pupils to support better strategic planning and more targeted support.
- The Attendance and Wellbeing Service Officers, Family Engagement Officers and school staff supported families well by acting as a conduit between home and school to overcome barriers to learning.
- The local authority encouraged schools to adapt their offer and to take better account of the views of parents. In addition, the local authority communicated regularly with families to help parents and carers to support their children's learning.

- 5.2 **Recommendation 2:** Improve the quality of the distance and blended learning experiences for pupils by supporting more effective teaching across and within schools and PRUs.

Estyn positively referenced the following:

- Officers from the local authority gathered a suitable range of first-hand evidence and listened to the views of parents and pupils, helping them to identify need and plan support accordingly. Estyn noted that schools reported they valued this approach and the support offered.
- The local authority and regional consortium worked closely to provide information and advice on distance and blended learning strategies.
- Over the course of the pandemic, the local authority has developed a useful tracking system to monitor pupil engagement.

- 5.3 **Recommendation 3:** Develop a coherent approach to improve progress in literacy, numeracy and personal and social skills of vulnerable pupils disproportionately affected by the pandemic, for example pupils eligible for free school meals.

Estyn positively referenced the following:

- Effective use of digital technology and management information systems across the authority that has enabled data to be analysed to evaluate the progress and engagement of vulnerable groups of learners.
- The close working relationship between services and agencies to develop joint guidance to identify the best support for those most in need.
- The local authority has continued to support pupils' Welsh language skills by providing bilingual services and guidance for schools and families.

5.4 **Recommendation 4:** Establish strategies to monitor and address the long-term impact of the pandemic on the physical and mental health of pupils.

Estyn positively referenced the following:

- The authority's awareness that the pandemic significantly impacted on the mental health of many groups of children and young people.
- The data team's support for schools to identify specific groups or cohorts of learners disproportionately affected by school closures.
- Staff in the Attendance and Wellbeing Service work with schools identifying wellbeing needs and supporting effective safeguarding of pupils.
- The authority has procured a software package to manage and record all safeguarding concerns across all schools in Rhondda Cynon Taf.
- The development of the local authority data 'dashboard' to identify trends in safeguarding, and the work of Bronze command, giving a wider strategic view of safeguarding needs.
- The Education Psychology Service has established a helpline to support families, early years' settings, agencies, and schools.'

5.5 **Recommendation 5:** Create opportunities to take stock and evaluate the impact of policies and practices developed since the start of the pandemic to inform future ways of working and curriculum design.

Estyn positively referenced the following:

- The local authority feels that partnership working with schools is strong. They consider that the local authority and schools are one team with shared aims and ambitions.
- Cross directorate working in Rhondda Cynon Taf has always been considered a positive feature by officers, and they now believe it has been further strengthened during the pandemic.

6. **EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS**

6.1 An Equality Impact Assessment is not currently required - the contents of the report are for information purposes only.

7. **CONSULTATION**

7.1 There is no requirement to undertake any consultation.

8. **FINANCIAL IMPLICATION(S)**

8.1 There are no financial implications aligned to this report.

9. **LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED**

9.1 There are no legal implications arising from the recommendations in this report.

10. **LINKS TO THE COUNCIL'S CORPORATE PLAN/OTHER CORPORATE PRIORITIES/SIP**

10.1 This is an information report presenting the overview of progress made by the local authority in relation to recommendations from the thematic report published in January 2021 by Estyn to Welsh Government which outlines how the Council is responding to the COVID-19 pandemic.

The report is clearly connected to one of the priorities in the Council's corporate plan 2020- 2024 that is:

- Creating **Places**: *where people are proud to live, work and play*;

Within this priority one of the Council's commitments is to ensure it has "*good schools so all children have access to a great education*".

11. **CONCLUSION**

11.1 It is hoped that the Children and Young People's Committee consider themselves to be updated on the feedback provided and have a clear understanding of the progress the local authority has made against the recommendations in respect of Estyn's thematic report published January 2021.

The local authority will continue to work in close partnership with the regional School Improvement Service and all its schools to ensure that strong progress is made against all the recommendations identified by Estyn in the thematic report.

LOCAL GOVERNMENT ACT 1972
AS AMENDED BY
THE LOCAL GOVERNMENT (ACCESS TO INFORMATION) ACT 1985
RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL
CHILDREN & YOUNG PEOPLE COMMITTEE

13th OCTOBER 2021

REPORT OF THE DIRECTOR OF EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

Officer(s) to contact:

Tim Britton, Head of Achievement (Primary sector)

Sarah Corcoran, Head of Achievement and Well-being (Secondary and All through sector)

APPENDIX 1:

Estyn's overview of the progress made by Rhondda Cynon Taf in relation to recommendations from the overarching thematic report published January 2021. The detail is an extract from a letter to the Chief Executive of the Council.

Recommendation 1 – Urgently address barriers to learning at home, particularly where this is due to a lack of access to suitable computers or adequate connectivity.

The local authority conducted a stakeholder survey to identify all barriers to learning including digital concerns. They worked closely with schools to record details of the pupils in need of devices and distributed an additional 2,500 laptops and tablets to local families. Officers used data well to plan their approaches strategically. From their analyses, they observed that pupils eligible for free school meals make up only around half of the pupils that are digitally excluded. The data systems developed by the local authority identify the exact needs of digitally excluded pupils to support better strategic planning and more targeted support.

The attendance and wellbeing service officers, family engagement officers and school staff have supported families well be acting as a conduit between home and school to overcome barriers to learning. For example, they have delivered devices for families with transport issues, provided doorstep tuition on digital skills and techniques, reset passwords, and have helped families to understand how to use games consoles and tablets to access online learning platforms. In consultation with schools and in light of their experiences during the pandemic, the local authority is further developing their existing digital strategy. This will align with the Welsh Government's Hwb EdTech Infrastructure Project to provide a sustainable digital education infrastructure for the local authority.

Other than access to technology, officers identified the main barriers to learning to be the variability of engagement in live lessons and the fatigue of parents and pupils. They have encouraged schools to adapt their offer and to take better account of the views of parents. In addition, the local authority communicated regularly with families to help parents and carers to support their children's learning. They explained how they were supporting schools to work with families to provide a flexible approach to learning including consideration of the timing and number of live lessons. The local authority has also organised the deployment of teaching assistants to act as supportive adults for older pupils where appropriate.

Recommendation 2 – Improve the quality of the distance and blended learning experiences for pupils by supporting more effective teaching across and within schools and PRUs.

During the spring term 2021, local authority officers continued to work with the regional consortia and school leaders to review and refine distance and blended learning provision.

Improvement partners from the regional consortium used key questions to identify which schools were progressing well with blended and distance learning, and those that needed additional support. Officers from the local authority also gathered a suitable range of first-hand evidence and listened to the views of parents and pupils. This helped them to identify need and plan support offered.

In addition to gathering first-hand evidence and returning more recently to work reviews and lesson observations, the local authority and regional consortium have used a wider range of approaches to gather evidence about the quality of blended learning from schools. For example, to evaluate the quality of distance learning and how responsive the school was to the needs and preferences of the pupils, improvement partners observed an online meeting with pupils at Penrhys Primary School. In addition, the improvement partner at Ysgol Nant Gwyn observed initial teacher education students talking about their experiences of contributing to a distance learning package for learners. The local authority considers learner voice to be a priority and even more so post Covid-19. At Maerdy Community Primary School the improvement partner hosted a virtual meeting with learners to evaluate learning.

The local authority and regional consortium have worked closely to provide information and advice on distance and blended learning strategies during the most recent lockdown period. Strengths of provision have been captured in a series of case studies and this has facilitated the sharing of good practice. In general, schools have valued the useful training opportunities and webinars provided by the regional consortium to help staff to develop further their approaches to blended learning. To support governors to improve the challenge they provide to schools about learners' distance learning experiences, the cluster of Welsh-medium schools held joint governor meetings and engaged governors in an example live lesson. This helped governors to understand the logistics of online teaching and be better informed when making decisions.

Over the course of the pandemic, the local authority has developed a useful tracking system to monitor pupil engagement. Engagement measures have been further refined to include the quality of the work, as well as the completion of tasks. In addition, schools are supported well to make effective use of the family engagement officers.

Recommendation 3 – Develop a coherent approach to improve progress in literacy, numeracy and personal and social skills of vulnerable pupils disproportionately affected by the pandemic, for example pupils eligible for free schools meals.

Rhondda Cynon Taf local authority has developed its systems to capture and use data well during the past year. Local authority officers have collected information from a varied range of sources to help identify vulnerable pupils that have been disproportionately

affected by the pandemic. The effective use of digital technology and management information systems across the authority has enabled data to be analysed to evaluate the progress and engagement of vulnerable groups of learners. Officers have worked closely with children's services and the health board to develop joint guidance to identify the best support for those most in need. This guidance, along with the up-to-date pupil information provided to schools, has helped to ensure targeted and swift support has been in place.

To support schools with the use of the additional funding for pupils whose skills development has been affected by the pandemic, the local authority and regional consortium has put in place a range of professional learning opportunities and guidance. This includes the sharing of good practice, webinars, repositories of resources, and school-to-school support. In addition, the heads of department network meetings for secondary schools have continued to ensure that support at middle leader level focuses appropriately on identifying and addressing skills' deficit. School leaders have reported to officers and to Estyn during engagement calls that although reading skills have been maintained overall, pupils' listening and speaking skills and basic number skills have generally regressed. In addition, some schools feel that there has been a deterioration in pupils' levels of concentration and physical fitness. In order to improve pupils' literacy skills, the local authority has begun to develop school and cluster-based groups to consider how best to progress these skills. Although at an early stage, these groups are jointly developing research-informed initiatives aimed at improving outcomes in listening, speaking, reading and writing.

The local authority has continued to support pupils' Welsh language by providing bilingual services and guidance for schools and families. All social media posts and graphics are also issued bilingually. In addition, they are increasing the capacity for Welsh-medium education within the authority as part of their longer-term strategic planning.

Recommendation 4 – Establish strategies to monitor and address the long-term impact of the pandemic on the physical and mental health of pupils.

The authority is aware that the pandemic has had a significant impact on the mental health of any groups of children and young people. For example, they recognise that post-16 learners' engagement and attendance is a cause for concern. As a result, their well-being action plan aims to build capacity of schools to meet the emotion and mental health and well-being needs of learners. Whole school training in approaches to anxiety, cognitive behaviour therapy, and staff well-being has been developed and accessed widely by practitioners.

Schools are supported by the data team to identify specific groups or cohorts of learners that have been disproportionately affected by school closures. For instance, they provide regular updated local authority reports and live data on vulnerable groups. The vulnerable groups include those pupils on the child protection register, children in need of care and support, young carers, children who are looked after and those with statements of special educational needs. The accessibility of data ensures that schools are informed quickly of learners whose personal circumstances have been challenging and may have

changed. This, in turn, triggers enhanced well-being calls by the school and, where necessary, access to specialist services and support, such as the Attendance and Well-being Service, Youth Engagement and Participation Service, Resilient Families Service and the Educational Psychology Service.

Staff in the Attendance and Well-being Service work with schools on a rota basis to ascertain wellbeing needs and to support the effective safeguarding of pupils. They refer learners and families directly to the most appropriate service area. In addition, the authority has procured a software package to manage and record all safeguarding concerns across all schools in Rhondda Cynon Taf. This, in conjunction with the further development of the local authority data 'dashboard' which identifies the trends in safeguarding, and the work of Bronze command (the multi-agency safeguarding group), gives a wider strategic view of safeguarding needs within the local authority.

The Education Psychology Service has established a helpline to support families, early years' settings, agencies and schools. The helpline has supported over 300 families during the first and second lockdowns and continues to be used widely. General themes that have emerged recently relate to anxiety due to lockdown, an increase in challenging behaviour at home, concerns regarding school transition and advice to support pupils who have experienced bereavement during lockdown. In addition, training has been provided for schools to establish a general measure of well-being for pupils and staff. This is enabling schools to identify trends and respond to specific well-being needs of individual pupils and classes or to respond to whole-school issues.

A number of multi-agency working groups have been established to support the well-being of particular groups of people. For example, Black, Asian and minority ethnic, LGBTQ+ and wellbeing of these groups will be evaluated as they become more established.

As restrictions have eased, the local authority has tried to ensure that pupils are offered food of the correct nutritional value. Breakfast clubs are operating and generally schools have changed their menus to encourage healthy eating.

Recommendation 5 - Create opportunities to take stock and evaluate the impact of policies and practices developed since the start of the pandemic to inform future ways of working and curriculum design.

Officers' report that the changes brought about by the pandemic have made them reflect on their practices and ways of working. They feel that there are many features that they will continue to implement in the future. For example, they intend to continue with the improvements to work digitally across the local authority, within schools, and between them, and ensure this is embedded in day to day practice.

The local authority feels that partnership working with schools is strong. They consider that the local authority and schools are one team with shared aims and ambitions. Generally, schools agree. School leaders report that they are happy to contact the local

authority officers to seek advice. In addition, the local authority is more confident to seek feedback about their services from all stakeholders.

Cross directorate working in Rhondda Cynon Taf has always been considered a positive feature by officers, and they now believe it has been further strengthened during the pandemic. For example, the head of Human Resources and the Director of Public Health and Protection have attended headteacher meetings. This facilitated joint problem-solving and the co-construction of solutions to challenges posed by the pandemic. This supported timely decisions with fewer misunderstandings between schools and the local authority.

The local authority feels that a strength of its team throughout the pandemic is the quality and frequency of its communications with schools and the wider community. Leaders feel that the use of social media to communicate with stakeholders has been strong. Although the use of data is viewed as a strength of the local authority, officers intend to improve the way that this is shared. For example, they plan to share it via the local authority website. They feel this will make it easier for parents to find the additional information.

Opportunities for governors to engage with training has improved during the pandemic. Distance learning modules were offered on topics such as the Curriculum for Wales, additional learning needs and paediatric first aid. This, along with regular termly meetings to consider high level priorities, has resulted in a larger number of governors accessing training and improving the way they work. The local authority will continue to offer a hybrid approach to governor training in the future.

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

MUNICIPAL YEAR 2021/22

CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE

13TH OCTOBER 2021

**CONSULTATION – EDUCATION AND INCLUSION SERVICES DRAFT
STRATEGIC PLAN FOR 2021-2024**

REPORT OF THE EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

Author: Gaynor Davies, Director of Education and Inclusion Services

1. PURPOSE OF THE REPORT

- 1.1 To provide the Children and Young People Scrutiny Committee with an overview of the Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024.
- 1.2 To give Members of the Children and Young People Scrutiny Committee the opportunity to contribute to the consultation process in respect of the Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that members:

- 2.1 Scrutinise the information provided in respect of the Council's Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024.
- 2.2 Provide feedback on the Council's Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024.

3. REASONS FOR RECOMMENDATIONS

- 3.1 To provide Members of the Children and Young People Scrutiny Committee with an update on the Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024 and to reflect Members comments as part of the consultation process.

4. **BACKGROUND**

- 4.1 The pandemic has shone a light on the critical and invaluable role that our schools play in supporting our learners, their families, and wider communities. Our workforce has worked tirelessly and creatively throughout the pandemic to keep our learners and staff safe, maintaining continuity in learning and supporting the most vulnerable during a period of unprecedented challenge. The highly effective partnership working displayed across our schools and Council departments has demonstrated that together we can make a real difference to the lives of the learners and the communities that we serve.
- 4.2 Learners and their families have shown resilience and perseverance in adapting to the impact of the pandemic, acquiring new ways of accessing education and well-being support. These changes have not been without their challenges, but the invaluable support provided by the educational workforce has ensured that barriers to learning have been proactively addressed and tackled, and learner progression sustained. Nevertheless, we know that some learners and families have been more adversely affected than others, and it is imperative that these learners are well supported to ensure their progression during this next phase of recovery.
- 4.3 There is currently tremendous change within the Education system as schools prepare and implement transformational plans for the delivery of the new Curriculum for Wales and Additional Learning Needs and Educational Tribunal Act (2018). Good well-being for all, ensuring progression for all learners and closing the gap in outcomes between our most and least disadvantaged and vulnerable learners remains a high priority for improvement as we work together to ensure that our learners access the best possible opportunities in the early years, throughout their formal education and beyond.
- 4.4 As an Education Directorate, ensuring that every learner in Rhondda Cynon Taf has access to excellent schools and positive and enriching educational experiences that enable them to achieve the very best possible outcomes that they are capable of is our core purpose. The Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan for 2021-2024 (Appendix 1) sets out the direction for the Education and Inclusion Services Directorate and schools for the next 3 years, describing its mission, vision and ambition for our schools in Rhondda Cynon Taf.
- 4.5 Our mission quite simply is: **‘To deliver equity and excellence in Education and enhanced well-being for all’**. The robust partnerships that have been forged between the local authority and non-maintained settings, schools and PRUs throughout the pandemic has strengthened our collective drive and purpose to ensure that all learners access the highest quality teaching and learning experiences, so that they are able to progress and grow as lifelong learners. Our aspirations for our learners have remained steadfastly high despite the challenges faced, as our children have the right to access a first class education that enables them to realise their ambitions

- 4.6 Our mission will be achieved by us realising our vision: **‘To inspire and support excellent leadership and professional practice so that all learners in Rhondda Cynon Taf make good progress and become ambitious, capable, creative and ethically informed’**. Excellent leadership and professional practice is critical to ensuring that we create an effective culture of equity and excellence in education and high expectations, so that we can ensure the success of all schools and learners across the County Borough.
- 4.7 We need to collectively address the educational impact of the inequalities that have been compounded by the pandemic and ensure that funding and pedagogical policies support the progression and development of all learners, including the most vulnerable groups. Ensuring that all learners attend school regularly is of critical importance during this recover phase.
- 4.8 Disruptions to learning and to social interactions and experiences has affected some learners’ physical and mental health and well-being, as well as the staff that support them. This plan reaffirms our commitment to learner and staff well-being and mental health, and the vital importance of ensuring that everyone’s emotional needs are well supported.
- 4.9 Our revised strategy will give priority to those areas proven to be effective in achieving our mission, vision and the areas identified from robust self-evaluation and stakeholder feedback. These are also reflective of our local Corporate priorities set within the context of national and local recovery and reform.
- Priority 1:** Developing a highly skilled educational workforce and excellent leadership at all levels
- Priority 2:** Supporting educational settings to deliver a transformational curriculum, high quality teaching and learning and improved outcomes for all
- Priority 3:** Ensuring equity and support for vulnerable learners and their families
- Priority 4:** Enhancing the well-being of our learners and the workforce
- Priority 5:** Delivering 21st Century learning environments and innovative services for our learners and communities
- 4.10 The Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan sets out the high level strategic actions the Directorate will take over the forthcoming three years, up to and including 2024.
- 4.11 The Directorate, therefore, welcomes the opportunity to consult and engage with a wide range of stakeholders to seek their views on the high priorities for strategic development over the next 3 years.

4.12 Members of the Children and Young People Scrutiny Committee can also contribute to a consultation via the Council's website once this consultation becomes live.

4.13 It is proposed that prior to formal consideration by Cabinet, the Children and Young People Scrutiny Committee undertakes pre-scrutiny on the Education and Inclusion Services Strategic Education Plan for 2021-2024. These comments and observations will be presented to Cabinet when it considers this matter.

5. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS/SOCIO-ECONOMIC DUTY

5.1 An Equality Impact Assessment (with Social-Economic Duty) for the Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan 2021-2024 has been undertaken and will be available on the Council website in due course.

6. WELSH LANGUAGE IMPLICATIONS

6.1 A Welsh Language Impact Assessment for the Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan 2021-2024 has been undertaken and will be available on the Council website in due course.

7. CONSULTATION/INVOLVEMENT

7.1 The Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan 2021-2024 is subject to a public consultation with a range of stakeholders. Details will be included on the Council website shortly.

7.2 In addition to this consultation with headteachers, governing bodies and trade unions will be undertaken and the views of young people will also be sought.

8. FINANCIAL IMPLICATION(S)

8.1 There are no financial implications aligned to this report.

9. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

9.1 There are no legal requirements aligned to this report.

10. LINKS TO THE CORPORATE AND NATIONAL PRIORITIES AND THE WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS ACT.

10.1 The Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan 2021-2024 links to the Corporate Plan, specifically the priority:

- Prosperity – Creating the opportunity for people and businesses to be innovative, entrepreneurial and fulfil their potential and prosper:

- Ensuring we have good schools, so all children have access to a great education.
- 10.2 The delivery of Education and Inclusion Services Draft Strategic Plan 2021-2024 will also contribute to all seven well-being goals within the Future Generation (Wales) Act. In addition, due regard has been made to the Five Ways of Working, as contained within the Wellbeing of Future Generations (Wales) Act 2015.

11. CONCLUSION

- 11.1 The recent pandemic has presented us all with unprecedented challenges and the workforce has worked tirelessly to overcome these for the benefit of our learners and communities. As we now progress to the next phase of reform, it is imperative that this momentum is sustained and that the Education and Inclusion Services Directorate works in partnership with schools and other partners to achieve our shared mission, vision, and priorities for improvement across the education system. A clear and cohesive strategy is now essential for ensuring that our learners have the best start in life, access to the right support at the right time so that they become successful lifelong learners. The need to intervene early and effectively is critical so that the inequalities and difficulties that have been compounded by the pandemic are overcome and greater equity is achieved.
- 11.2 Our school leaders and our education workforce need to access the highest quality professional learning so that our next generation of learners are well supported and have well established literacy, numeracy and digital skills so that they are well prepared for the rapidly changing and digitally connected world that we inhabit. The last 18 months have demonstrated to us that our current and future generation of learners and workforce need to be resilient, adaptable, and creative. We cannot be certain what challenges we will be presented with for the duration of this plan. However, we can be confident that by working collaboratively as one team we are better placed to achieve our mission for equity and excellence in Education, improved well-being for all and a better and brighter future for learners and communities.

LOCAL GOVERNMENT ACT 1972
AS AMENDED BY
THE LOCAL GOVERNMENT (ACCESS TO INFORMATION) ACT 1985
RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL
CHILDREN AND YOUNG PEOPLE SCRUTINY COMMITTEE
13TH OCTOBER 2021

EDUCATION AND INCLUSION SERVICES STRATEGIC PLAN FOR 2021-2024

Officer to Contact:

Gaynor Davies, Director of Education and Inclusion Services

Content

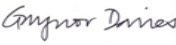
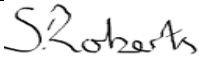
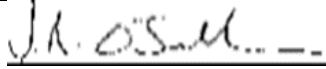

Section 1: Foreword

Section		Page Number
1.	Foreword from the Cabinet Member for Education and Inclusion Services	3
2.	Introduction	4
3.	Our Local Context	5
4.	The Changing Educational Landscape	7
5.	Our Key Achievements from March 2020 – July 2021	10
6.	Our Mission	14
7.	Our Vision	15
8.	Our Strategic Priorities	16
	<ul style="list-style-type: none"> • Strategic Priority 1: Developing a highly skilled educational workforce and excellent leadership at all levels 	16
	<ul style="list-style-type: none"> • Strategic Priority 2: Supporting educational settings to deliver a transformational curriculum, high quality teaching and learning and improved outcomes for all 	17
	<ul style="list-style-type: none"> • Strategic Priority 3: Ensuring equity and support for vulnerable learners and their families 	18
	<ul style="list-style-type: none"> • Strategic Priority 4: Enhancing the well-being of our learners and the workforce 	19
	<ul style="list-style-type: none"> • Strategic Priority 5: Delivering 21st Century learning environments and innovative services for our learners and communities 	20
9.	How will we achieve our priorities?	21
10.	How will our success be measured?	22
11.	Conclusion	23

Now more than ever, a clear and renewed mission and vision is required for the Education and Inclusion Service and schools in Rhondda Cynon Taf as we ‘renew’ and ‘reform’ and tackle the impact of the pandemic on our communities.

The pandemic has shone a light on the critical and invaluable role that our schools play in supporting our learners, their families, and wider communities. Our workforce has worked tirelessly and creatively throughout the pandemic to keep our learners and staff safe, maintaining continuity in learning and supporting the most vulnerable during a period of unprecedented challenge. The highly effective partnership working displayed across our schools and Council departments has demonstrated that together we can make a real difference to the lives of the learners and the communities that we serve. Learners and their families have also shown resilience and perseverance in adapting to the impact of the pandemic, acquiring new ways of accessing education and well-being support, with learners gaining qualifications through new centre assessed and determined grade processes. These changes have not been without their challenges, but the invaluable support provided by the educational workforce has ensured that barriers to learning have been proactively addressed and tackled, and learner progression sustained. Nevertheless, we know that some learners and families have been more adversely affected than others, and it is imperative that these learners are well supported to ensure their progression during this next phase of recovery.

A new and exciting era is now upon us as schools prepare and implement transformational plans for the delivery of the new Curriculum for Wales and Additional Learning Needs and Educational Tribunal Act (2018). Good well-being for all, ensuring progression for all learners and closing the gap in outcomes between our most and least disadvantaged and vulnerable learners remains a high priority for improvement as we work together to ensure that our learners access the best possible opportunities in the early years, throughout their formal education and beyond. Our ambitions for our learners remain very high and this strategy outlines our shared vision for improvement and the key actions that we will take together to ensure that this is realised.

	Councillor Joy Rosser Cabinet Member for Education and Inclusion Services
	Gaynor Davies Director of Education and Inclusion Services
	Simon Roberts Chair of the Federation of Primary Headteachers
	Justin O'Sullivan Chair of the Association of Secondary Headteachers
	David Jenkins Chair of the Association of Special School/PRU Headteachers

Section 2: Introduction

As an Education Directorate, ensuring that every learner in Rhondda Cynon Taf has access to excellent schools and positive and enriching educational experiences that enable them to achieve the very best possible outcomes that they are capable of is our core purpose. This Strategic Plan for 2021-2024 sets out the direction for the Education and Inclusion Services Directorate for the next 3 years, describing its mission, vision and ambition for our schools in Rhondda Cynon Taf.

Our mission quite simply is: **‘To deliver equity and excellence in Education and enhanced well-being for all’**. The robust partnerships that have been forged between the local authority and non-maintained settings, schools and PRUs throughout the pandemic has strengthened our collective drive and purpose to ensure that all learners access the highest quality teaching and learning experiences, so that they are able to progress and grow as lifelong learners. Our aspirations for our learners have remained steadfastly high despite the challenges faced, as our children have the right to access a first class education that enables them to realise their ambitions.

It is recognised that the pandemic has placed the education system under immense pressure and impacted on the health and well-being of our learners, workforce and communities. The economic, social and emotional impact of COVID-19 on our communities has been considerable and we have seen a significant growth in families living in poverty. We know that deprivation can cause inequalities and some disadvantaged and vulnerable families have faced multiple adverse experiences, including financial hardship, bereavement, loss, trauma, poor mental and physical ill-health. Among the learners who have been the most significantly impacted by school closures and other restrictions, basic skills, learning, well-being and attendance have regressed, and it is imperative that we now focus on improving learner progress and mental health and well-being. Ensuring that we secure improved attendance rates is an absolutely priority against a backdrop of ongoing anxiety about the transmission of COVID-19 in our communities.

Our schools’ unwavering commitment to achieving continuity in learning and meeting the well-being needs of our school communities throughout the pandemic has made a real difference to the lives of children, young people and their families. This has been achieved through sheer hard work and excellent partnership working within and across schools, and across local authority and regional school improvement departments. The sense of ‘one team’ pulling together to achieve our shared priorities has remained strong and these solid foundations and robust partnerships will stand us all in good stead as we now progress towards the next phase of renewal and reform, and a brighter and more optimistic future for our learners and our communities.

Our mission will be achieved by us realising our vision: **‘To inspire and support excellent leadership and professional practice so that all learners in Rhondda Cynon Taf make good progress and become ambitious, capable, creative and ethically informed’**. Excellent leadership and professional practice is critical to ensuring that we create an effective culture of equity and excellence in education and high expectations, so that we can ensure the success of all schools and learners across the County Borough.

The financial environment for the Council, the wider public sector and residents continues to be challenging and we need to ensure that we invest in our priorities and draw on research so that we make informed decisions about the most appropriate high impact strategies and approaches that need to be adopted.

We need to collectively address the educational impact of the inequalities that have been compounded by the pandemic and ensure that funding and pedagogical policies support the progression and development of all learners, including the most vulnerable groups. Ensuring that all learners attend school regularly is of critical importance.

Disruptions to learning and to social interactions and experiences has affected some learners' physical and mental health and well-being, as well as the staff that support them. This plan reaffirms our commitment to learner and staff well-being and mental health, and the vital importance of ensuring that everyone's emotional needs are well supported.

A smooth transition across all phases of education is important if learners are to thrive and achieve the best outcomes possible. Early years is a key area for development as it provides the platform on which future development and learning is built upon. It is important that learners start school with the necessary pre-requisite skills to make expected progress, as this will impact on their future educational experiences. Providing effective intervention in the early years and ensuring high quality provision and intervention for the most vulnerable and disadvantaged learners will remain key priorities so that educational standards are raised, attendance is improved and the attainment gap narrowed. Learners in examination years require specific support to ensure that they achieve their goals and progress to further education, employment, apprenticeships, or training.

As a Council we will continue to invest in our schools as part of our ambitious 21st Century Schools and Capital Investment Programmes so that our learners have access to stimulating learning environments that will adequately prepare them for life in a digitally connected and rapidly evolving society. Our learners need a transformational curriculum that will develop their attributes, skills and knowledge so that they become ambitious, capable, confident and ethically informed individuals.

We will undoubtedly rise to the new challenges that we will face as we 'renew' and 'reform', and together we will ensure that we deliver on our co-constructed priorities for 2021-2024.

Section 3: Our Local Context

The Council's Corporate Plan for 2020-2024 is guided by the vision of making Rhondda Cynon Taf **"the best place in Wales to live, work and play, where people and businesses are independent, healthy and prosperous"**. Its proposed main purpose is: **"To provide strong community leadership and create the environment for people and businesses to be independent, healthy and prosperous"**.

The current Corporate Plan focuses on three key priorities:

1. Ensuring People: are independent, healthy and successful;
2. Creating Places: where people are proud to live, work and play;
3. Enabling Prosperity: creating the opportunity for people and businesses to be innovative; be entrepreneurial; and fulfil their potential and prosper.

The Corporate Plan sets out a vision, priorities and principles that continue to maximise the Council's contribution to the seven national well-being goals outlined in the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015. The Act requires all public bodies in Wales to think about the long-term impact of their decisions, to work better with people, communities and each other, and to prevent persistent problems such as poverty, health inequalities and climate change. These national goals, together with the five Ways of Working, will continue to be incorporated into the detailed action plans that will deliver the Council's three priorities. The Education Directorate's Strategic Plan will reflect these overarching priorities and a golden thread will run through the Corporate, Directorate and Service Plans to ensure that there is alignment in strategic developments.

The Corporate Plan places an important emphasis on the climate change agenda and highlights the Council's ambition to being a 'A net-zero Green House Gas Council by 2050', to meet the recommendation of the UK Committee on Climate Change. Modernisation of our school buildings and ensuring that they are energy efficient remains a priority, and there is excellent support for our ambitious 21st Century Schools Programme and the effective delivery of our Welsh in Education Strategic Plan. The Band B funding envelope provisionally approved by Welsh Government equates to £252M and this investment will build on the excellent work achieved as part of Band A developments.

Effective early intervention and preventative approaches are central to the Corporate Plan so that we overcome the barriers commonly associated with disadvantage and avoid the need for the involvement of statutory services. A clear focus on providing the right support at the right time is imperative if we are to give our children the best start and chances in life. There is a Corporate recognition that learning occurs both within the home and educational context, and effective parental engagement and high quality early years support is essential for getting our learners ready for statutory schooling. This need has been heightened by the pandemic as countless learners have missed out on invaluable early learning, play and social interaction opportunities during this challenging period.

Our schools and the Education Directorate have a critical role in ensuring that the needs of learners are considered in everything that we do and that their voices are

heard. A clear focus on school and service improvement is essential to ensure that our learners have access to the highest quality teaching and learning, and the specialist services to meet their needs. Continuous school and service improvement is critically important and our commissioned School Improvement Service, Central South Consortium (CSC), is instrumental in ensuring that we have a self-improving system across the five local authorities which it represents regionally.

Stakeholder feedback will be routinely sought to ensure that we provide services that are fit for purpose and meet the needs of our learners, schools and wider community. Narrowing the attainment gap that exists between vulnerable groups so that all learners, including those with the most complex additional learning needs and disabilities, achieve their potential is an important Corporate strategic priority. The delivery of a transformational curriculum in excellent schools and PRUs will provide our learners with the best possible chance of achieving their potential and progressing on to further education, employment, training or apprenticeships when they leave school. Providing first class educational opportunities will be critical in breaking the poverty cycle that exists in some of our communities.

Rhondda Cynon Taf's population continues to grow and currently has a population of 241,873. It is the third largest local authority in Wales by population and has lower levels of employment than the Welsh average, with 67.3% of the population (aged 16+) in employment compared with 72.8% across Wales. A total of 18.6% of the population is aged 0-15 (17.8% in Wales). The growth in the number of learners across the County Borough that are eligible for free school meals has been significant and approximately one in four (25.72%, April 2021) learners are now eligible which reflects the significant economic impact of the pandemic on our communities.

Prior to the pandemic, improving attendance and reducing exclusions were priorities for improvement and this remains to be the case. It is imperative that significant improvements in engagement and attendance are secured particularly at a time when anxiety relating to the COVID-19 virus remains high. Schools require strategies to secure good attendance and to improve patterns of behaviour through the development of highly effective whole school, group and targeted approaches. To enhance the capacity of secondary and all through schools to meet need of learners with significant social, emotional and behavioural needs, an additional investment of £1.1M has been made to strengthen the continuum of provision and bespoke learning opportunities for the most disengaged young people. This investment will be instrumental in supporting mainstream inclusion for some of our most disadvantaged, reducing incidents of fixed term exclusion and the demand for more costly specialist PRU placements.

In addition to this enhanced investment, Cabinet has supported the funding of family engagement officers within some of our most disadvantaged communities. These family engagement roles strengthen the capacity of schools to engage with families beyond the school gate, promoting multi-agency working and access to timely family support to overcome hardship and any barriers to learning and engagement. There is well documented research evidence which highlights that family involvement is one of the strongest predictors of children's school success, and that families play pivotal

roles in their children's cognitive, social and emotional development from birth through adolescence. Nevertheless, many families require support to develop resilience and to overcome the multiple stress factors commonly associated with financial hardship, so they are better placed to support their child's learning and engagement in education. Strong partnership working across Council departments, school and families will be essential if we are to achieve sustainable improvements in learner outcomes.

Economic prosperity, social cohesion and well-being are built on the foundations of excellent schools and education and delivering on our Corporate and Education Strategic Plans will be critical in improving the life chances and prosperity of current and future generations of children and young people in Rhondda Cynon Taf.

Section 4: The Changing Educational Landscape

The educational landscape is significantly changing and there will be a new curriculum for schools and funded non-maintained settings in Wales from September 2022. The Curriculum for Wales has been shaped by international research and evidence from across the world. A defining feature of the new curriculum framework is the emphasis on learner progression, which will be supported by new assessment arrangements that enable each individual learner to make progress at an appropriate pace, taking into account their diverse needs. To support these developments there are new approaches to professional learning and to supporting schools which will collectively complement and enhance the new 3-16 curriculum. The need for a new curriculum is self-evident, as the current national curriculum was introduced in the late 1980s, when life bore little resemblance to the fast paced, digitally connected and technologically advancing age that we now find ourselves in. Life now is very different, and society is changing. As educators we need to equip our learners with the skills, knowledge and experiences that will ensure that they play a full and active role in their communities and in wider society.

The four core purposes of the new curriculum will form the basis for all future decisions about national and local educational priorities and should underpin all teaching and learning in Rhondda Cynon Taf so that we develop:

- ambitious, capable learners, ready to learn throughout their lives;
- enterprising, creative contributors, ready to play a full part in life and work;
- ethical, informed citizens of Wales and the world; and
- healthy, confident individuals, ready to lead fulfilling lives as valued members of society.

The new curriculum will be an important vehicle for embedding the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC) in the experience of learning and teaching and for giving our learners an understanding of their rights. Six areas of learning and experience (AOLEs) have been developed as a central element of the new curriculum. These are

- Languages, Literacy and Communication;
- Mathematics and Numeracy;
- Science and Technology;
- Health and Well-being;
- Humanities; and
- Expressive Arts.

Literacy, numeracy and digital competence are mandatory skills that have to be taught across all AOLEs and will need to be considered within all curriculum design. It will be the responsibility of all teachers to ensure progression in these skills across and within all the AOLEs.

In addition to these areas, the school's curriculum will also cover:

- human rights and the United Nations Convention on the Rights of the Child;
- diversity and respecting differences;
- experiences and skills for careers and the workplace;
- local, national and international aspects of all learning; and
- relationships and sexuality education.

The new curriculum should be considered as a journey that builds on knowledge, skills and experiences. There may be times when learners move forward quickly, slow down to make sure they understand a topic, or even take a detour because they discover something that interests them. Progression won't always be linked to a learner's age as learning does not happen in the same way and at the same time for everyone. Learners will progress as their knowledge increases, understanding deepens, communication skills grow, and skills improve. Assessment will be built into a school's curriculum and will be part of children's everyday learning experiences, planned in a way that fosters the teachers' and learners' understanding of individual progression.

As a result, it is vital that the curriculum that is taught and experienced by learners prepares them to thrive in a future where digital skills, adaptability and creativity, alongside knowledge, are crucial. In essence, we are preparing our current generation of learners for jobs that do not yet exist.

There is a recognition that leadership development will be a prime driver in delivering these transformational reforms. The National Academy of Education Leadership (NAEL) has been put in place alongside new developmental teaching and leadership standards for Wales. The main purpose of NAEL is to contribute to the development of the professional capabilities of current and aspiring leaders across the education by providing coherence and quality assurance for the range of educational leadership development opportunities available in Wales. Strong leadership is essential if schools are to evolve into creative learning organisations and to promote the 'readiness' of staff to deliver the new curriculum. The Organisation for Economic Co-operation and Development's (the OECD) report in 2020, 'Achieving the New Curriculum for Wales', emphasised the importance of all aspects of the school system aligning with the new curriculum and its underlying principles. To support this, the 'School Improvement

Guidance - Framework for Evaluation, Improvement and Accountability' was published by the Welsh Government in January 2021. This draft guidance provides a new point of reference for schools, local authorities, diocesan authorities, regional consortia and Estyn and outlines the expectations of them in contributing to school improvement. Welsh Government plan to make this draft guidance statutory in September 2022.

The introduction of the new curriculum contributes to our national goals as set out in the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015. The underlying importance of promoting well-being is a theme that runs through the new curriculum and in particular the Health and Well-being Area of Learning and Experience. This is further strengthened by Welsh Government's recently published Framework on embedding a whole-school approach to emotional and mental well-being (2021). This provides a basis for schools, PRUs and education settings to review their own well-being landscape and to develop strategic approaches for securing improvements. The framework recognises that schools alone cannot meet all the needs of a population of children and young people and sets out the role of regional bodies and partner agencies in supporting schools. The new curriculum also supports another of the Act's overarching goals, namely 'A Wales of vibrant culture and thriving Welsh language'. Welsh Government's strategy 'Cymraeg 2050: A Million Welsh Speakers', has been devised to achieve this goal.

The current educational landscape has been further complicated by the pandemic. Jeremy Miles, the Minister for Education and Welsh Language, issued a statement in June 2021 outlining Welsh Government's priorities for renewal and reform and the need to place learners' progression and well-being at the heart of everything as we recover from the pandemic. To support schools to progress with recovery and the implementation of key reforms the Minister has implemented a number of key changes to reduce unnecessary burdens on school. These include:

- the suspension of end of key stage assessment and moderation requirements;
- the suspension of key stage 4 and legacy sixth form performance measures has been extended to the 2021/22 academic year. Qualification awards data will not be used to report on attainment outcomes at a school, local authority or regional consortium level and will not be used to hold schools to account for their learners' outcomes;
- school categorisation will not take place in the academic year 2021/22 and schools will not be assigned a published category as part of this support process;
- all schools will be required to undertake effective self-evaluation to support continuous improvement. Evaluation, improvement, and accountability arrangements will require consideration of a broad range of information, relevant to a school's own context. This should include support from local authorities and regional consortia, using the learner level information to reflect on and improve their existing arrangements. A national evaluation and improvement resource is also being produced which will support schools in undertaking robust self-evaluation.

Alongside these key reforms is a national commitment to equity. Significant emphasis has been placed on well-being and the support for learners with additional learning needs (ALN) with significant policy development. The implementation of the Additional Learning Needs and Educational Tribunal Act (2018) (ALNET Act) is upon us and a phased approach to its implementation will be adopted over the next three years. Strong strategic leadership of these transformational ALN reforms will be essential to ensure that schools are compliant with our new statutory responsibilities and effectively meet the needs of our most vulnerable learners and their families.

Estyn have announced that they are extending the suspension of their core inspection programme for schools and pupil referral units to include the autumn term 2021, although monitoring visits to schools in a statutory category will continue. During 2021–2022, Estyn will support the education system in renewing and reforming, with a particular focus on supporting the preparation for Curriculum for Wales and additional learning needs reform. From spring 2022, Estyn will pilot the new inspection arrangements in a small number of schools and PRUs.

New socio-economic duties came into force in Wales 2021 under Section 1 of the Equality Act (2010). This places a clear duty on public bodies to consider the impact of strategic decisions on improving the outcomes for those who suffer economic adversity. This legislation aims to improve the lives of those who are most vulnerable by addressing the inequalities most commonly associated with poverty.

The pandemic has undoubtedly created additional pressures on the education system in Wales at a time of significant reform and change. Our local authority strategy will work in synergy with this changing national landscape whilst recognising and addressing the particular needs of Rhondda Cynon Taf. It reflects both national and local priorities and sets out a road map of activity for the Education and Inclusion Services Directorate and schools for the next three years so that we deliver sustainable school and service improvements.

Section 5: Our Key Achievements from March 2020-July 2021

Since March 2020, school leaders and Education officers have radically adapted traditional delivery models to focus on maintaining continuity in learning through blended learning approaches and ensuring that the well-being needs of all learners, and in particular the most vulnerable, have been supported. Emergency childcare hubs for vulnerable learners and the children of key workers were quickly established at the start of the pandemic and strategic plans swiftly refocussed to ensure that these were reflective of new and emerging priorities. It is impossible to capture all of the strategic achievements of the Education and Inclusion Services Directorate and schools during this period, but key achievements are summarised as follows:

Keeping learners and staff safe

- The local authority routinely published robust, well-informed and regularly updated guidance and protocols to support schools to keep learners and staff safe;
- Schools developed and regularly updated complex risk assessments and business continuity plans to reflect changes in national and local guidance and presenting risks;
- Parents and carers were regularly provided with information and guidance to keep their children and communities safe;
- Effective and wide-ranging communication strategies were established with stakeholders to ensure swift and consistent messaging;
- Highly effective systems, support networks and processes for managing high numbers of COVID-19 cases were established for stakeholders 7 days a week, which minimised disruption to learning and maintained continuity in learning. Excellent partnerships and team working both within schools and across Council departments ensured that high numbers of cases and close contacts were efficiently and effectively identified, and swift action taken to mitigate risks;
- The Directorate and schools worked in partnership to establish 25 emergency childcare hubs, ensuring that the children of key workers and vulnerable learners were effectively identified and supported in safe environments;
- Data information systems were aligned across Directorates to produce management information for schools on vulnerable learners as defined by Welsh Government thus ensuring timely targeted support and attendance information was shared to ensure professional oversight and targeted support for our most vulnerable learners and families;
- Schools were swiftly supplied with PPE, signage, sanitiser, thermal devices and face coverings to minimise transmission risks in schools;
- School and classroom layouts were remodelled, and standard operational procedures significantly changed to minimise transmission risk to staff and learners;
- The Education Directorate developed guidance, processes and procedures to deliver a mass lateral flow testing (LFT) pilot on a secondary school site;
- Schools and families were provided with detailed advice, guidance and supplies to undertake lateral flow testing for school staff and secondary school learners; and
- The vaccination programme for eligible school staff was made available to mitigate risks for the most vulnerable learners.

Continuity in Learning

- In partnership with Central South Consortium (CSC), schools had access to advice, guidance and professional learning on blended and remote learning;

- Education and CSC shared best practice on blended and remote learning, which facilitated school to school support;
- Working collaboratively with schools and ICT colleagues, the Education Directorate ensured that all learners had access to digital learning and that digitally excluded learners were identified and provided with appropriate devices (in excess of 5,400 devices were provided across RCT);
- We ensured that learners and staff were safeguarded on-line through the provision of appropriate advice and written guidance for schools;
- In partnership with CSC and schools, the remote learning offer across schools was quality assured and strategic support provided where required;
- We collated and analysed stakeholder feedback (including parent/carer surveys) to shape and further improve the blended learning offer and Council Services; and
- Schools worked tirelessly to develop robust processes and procedures to produce Centre Assessed/Determined Grades that accurately reflected learners' abilities.

Supported the most vulnerable

- Effectively delivered the Coronavirus Childcare Assistance Scheme across 99 settings for 747 children;
- Administered and delivered breakfast clubs for in excess of 3,500 learners on a termly basis;
- Ensured access to free school meals in the community for approximately 8,500 learners at the start of the pandemic;
- Provided BACS payments for in excess of 10,000 learners eligible for free school meals;
- Provided targeted support and transport to engage the most vulnerable in childcare hubs and in distance learning;
- Provided virtual, telephone and home visits to support vulnerable learners and their families;
- Remodelled local authority services and school support for those in need, ensuring that non-statutory and statutory duties were met;
- Secured funding and the provision of family engagement officers for 6 all through/secondary schools;
- Secured additional funding to extend the family engagement officer pilot to 13 primary schools in the areas of greatest deprivation;
- Secured in excess of £1.1M for step 4 provisions in targeted all through/secondary schools which supported the development of bespoke provision for learners with significant social, emotional and behavioural needs;
- In partnership with a range of Council departments and school staff, co-ordinated and delivered a summer activity programme for vulnerable children and the children of critical workers across 7 educational settings; and

- Delivered the Summer Holiday Enrichment Programme (SHEP) in 16 school settings.

Enhanced digital capacity across the system

- Developed digital and agile working capacity across the Directorate and schools through the effective use of Zoom, Microsoft Teams and other digital applications and ensured access to training and guidance for the workforce on the use of applications;
- Improved the use of digital technology and management information systems across the Directorate and evaluated data to improve service delivery and secure improvements. This included:
 - ▶ collation of data on attendance at childcare hubs according to vulnerable groups and key worker status
 - ▶ production of live data reports attendance, exclusions, admissions, COVID-19 cases in schools and in-year transfers
 - ▶ data reporting on engagement and targeted support for vulnerable groups
 - ▶ data reporting on service engagement and involvement with the most vulnerable
 - ▶ use of e-forms for wide ranging online applications
 - ▶ use of Microsoft forms to inform swift multi-disciplinary decision making on COVID-19 cases and the reduction of transmission risks
 - ▶ introduction of Microsoft forms for undertaking stakeholder feedback
 - ▶ convened Hub leads, headteacher, governor and multi-disciplinary recovery planning meetings virtually
 - ▶ introduction of 'My Concern' across all settings to digitise safeguarding procedures and to ensure consistency in approaches across settings;
- Implemented the Hwb Infrastructure programme and delivered improved connectivity across school sites; and
- Developed and consulted on a 5-year Digital Strategy for Schools.

School Improvement

- Schools and services continued to progress with Curriculum for Wales and ALNET Act (2018) reforms through professional learning opportunities, cluster workshops, strategic planning and implementation;
- Schools delivered an improved blended learning offer and demonstrated increased learner engagement over time;
- A total of 3 schools were removed from Estyn review during the pandemic;
- Historical red/amber schools actively engaged in progress meetings and have made good or strong progress on recommendations and Post Inspection Action Plans in nearly all cases;
- All schools in budget deficit have made excellent progress in delivering their budget recovery plans;

- Schools have effectively used step 4 funding to establish bespoke provision for learners with significant social, emotional and behaviour difficulties in 11 secondary schools;
- Induction for new and acting headteachers in RCT has been provided;
- A further cohort of aspiring headteachers have successfully completed a local authority leadership programme which was widely reported as transformational by participants;
- A cohort of middle leaders have completed a positively evaluated Leading from the Centre professional learning course; and
- In partnership with CSC and Human Resources, support and guidance for headteacher/staff well-being has been provided.

Continued to deliver on 21st Century Schools Developments

Secured approval in principle of £167.39M (enhanced to £252.207M in September 2021) from Welsh Government for the delivery of Band B Capital projects:

- ▶ A new school for Hirwaun Primary School has been finalised and £10.2M invested
- ▶ Significant works to increase capacity and provide early years childcare are being undertaken in Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar with an investment of £4.5M planned
- ▶ Ysgol Gyfun Rhydywaun is undergoing significant refurbishment with an investment of £12M
- ▶ Plans for a new Welsh medium primary school for Rhydyfelin are underway at an estimated cost of £13M
- ▶ A new 3-16 school is planned on the Pontypridd High School site, with an estimated investment of £8M
- ▶ A new 3-16 school is planned on the Hawthorn High School site, with an investment of £21M
- ▶ New block/remodelling for Bryncelynnog Comprehensive is planned at a cost of £15M;
- In addition to the Band B Capital projects, the Council has a number of Mutual Investment Model (MIM) schemes in development including 3 new schools for Llanilltud Faerdref Primary, Pontyclun Primary and Penygawsi Primary at an estimated cost of £23M;
- The Council secured a brand new site for a new school planned for Ysgol Gynradd Gymraeg Llyn-y-Forwyn at an estimated cost of £8.5M;
- The significant expansion of Dolau Primary School is planned with an investment of £10M estimated;
- The Council has provided a new £1M early years setting at Treorchy Primary School;
- A new classroom extension has been put in place at Ysgol Gynradd Gymraeg Llantrisant at a cost of £800k;
- A new £700k cylch meithrin has been established at Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen;

- Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon has received an investment of approximately £200k to create a new Welsh medium sessional care provision;
- Significant work at a cost of £730k is being undertaken at Dolau Primary School to create new Welsh medium sessional care provision;
- A new early years provision at Gwauncelyn Primary School will be established at a cost of £745k with completion planned for January 2022;
- A new early years provision at Cwmlai Primary School, costing £750k, is in progress with completion planned for April 2022;
- A small capital grant scheme has resulted in improvements in a number of early years settings to make adaptations to support the effective management of COVID-19; and
- A substantial amount of funding has been invested as part of the schools' Capital Programme during the pandemic.

It should be noted that the partnership working with schools extended to other Council departments including Public Health and Protection, Health and Safety, Human Resources, Corporate Estates, Finance, ICT, Children's Services and many others. A culture and ethos of 'one team' working together to make a difference has been a strong feature throughout the pandemic and has enabled the Council and our schools deliver positive outcomes for our communities.

Section 6: Our Mission

Our Mission in Rhondda Cynon Taf is to:

**'To deliver equity and excellence in Education
and enhanced well-being for all'**

Our Mission is to strive for excellence in all we do, where excellence is defined as the gradual result of always striving to do better and securing improvements. The benefits achieved from effective short, medium and long term improvement work focused on a set of key priorities will ensure improved outcomes for our learners and will take us on our journey to a better brighter future.

It is widely acknowledged that excellence 'takes hard work, strong leadership, clear vision and relentless commitment to achieve' (Estyn 2020). We will ensure that our schools are well supported on their journey to achieving equity and excellence in Education and enhanced well-being for all. For settings where practice is already deemed to be excellent or very strong, opportunities for sharing best practice and for facilitating school to school support, in partnership with the Central South Consortium, will be encouraged.

Equity can only be achieved if we ensure that the system successfully identifies and addresses the unique challenges that present themselves to individuals or groups of learners. Our learners deserve to experience equity in education and have access to the right support at the right time to overcome barriers to learning, engagement and attendance. Deprivation, gender, sexuality, adverse childhood experiences, ethnicity, additional learning needs or disability should not prevent our learners from reaching their potential and achieving positive outcomes. To achieve the four core purposes of the new curriculum, strong leadership and a relentless focus on ensuring excellent educational experiences and teaching and learning that meets the needs of all learners will be essential.

Section 7: Our Vision

Our Vision is:

'To inspire and support excellent leadership and professional practice so that all learners in Rhondda Cynon Taf make good progress and become ambitious, capable, creative and ethically informed'

Our workforce is central to us making a difference to the lives of our learners and communities. Despite the challenges faced during the pandemic, we remain positively focused on ensuring that we have the highest quality school leaders and educational practitioners in our schools. Having a highly skilled and trained workforce will enable us to deliver a transformational curriculum and high-quality educational experiences across our schools, which will remain a critical focus over the next three years and beyond.

An emphasis on strong leadership and professional learning, will help deliver on the high expectations we all share for our learners and schools. By investing in the professional development of our school leaders and workforce we aim to create high quality teaching and learning that is underpinned by a robust understanding of pedagogy, child development and subject knowledge. The challenges we face in closing the attainment gap are such that our teaching approaches and interventions need to be research informed and based on best practice at local, regional, national and international levels. Securing improvements in the quality of teaching and learning and the effectiveness of school support will be critical in securing the four core purposes of the new curriculum and sustaining excellent practice across all schools. Central to this vision is good school attendance and engagement in education where all teachers are skilled in meeting the needs of learners with significant ALN and promoting successful inclusion.

Investment in professional learning needs to span the education workforce so learners are well supported across the spectrum of staff with responsibility for teaching, supporting learning, engagement and well-being. Staff with skills in establishing warm, caring and positive relationships and learning environments will be critical in supporting our learners during this important phase of renewal and reform.

Section 8: Our Strategic Priorities

Our revised strategy will give priority to those areas proven to be effective in achieving our mission, vision and the areas identified from robust self-evaluation and stakeholder feedback. These are also reflective of our local Corporate priorities set within the context of national and local recovery and reform.

Priority 1:	Developing a highly skilled educational workforce and excellent leadership at all levels
Priority 2:	Supporting educational settings to deliver a transformational curriculum, high quality teaching and learning and improved outcomes for all
Priority 3:	Ensuring equity and support for vulnerable learners and their families
Priority 4:	Enhancing the well-being of our learners and the workforce
Priority 5:	Delivering 21st Century learning environments and innovative services for our learners and communities

Strategic Priority 1:	Developing a highly skilled educational workforce and excellent leadership at all levels
------------------------------	---

This priority focuses on developing a highly skilled educational workforce and excellent leadership at all levels by:

- ensuring that governors, senior and middle leaders have the highest ambition and expectations and achieve consistency in the implementation of key policies and systems;
- ensuring school governance is strong through high quality training, support and challenge;

- ensuring effective self-evaluation and the collation of regular stakeholder feedback to shape strategic improvement plans at local authority and school level;
- establishing a headteacher reference group to assist with strategic developments;
- ensuring that school improvement support is aligned with the new draft framework for evaluation, improvement and accountability, and delivers the necessary school improvements;
- in partnership with CSC, further developing our schools as learning organisations as a means of realising the new curriculum;
- providing excellent professional learning for staff, in partnership with CSC;
- exploring and evaluating different models of professional leadership at school and cluster level through professional learning opportunities and strategic support;
- improving the quality of teachers' pedagogy and research informed practice;
- ensuring the effective implementation of professional standards for teachers and other professionals;
- ensuring school leaders develop effective plans to keep their school communities safe;
- ensuring that all newly appointed school leaders access induction and a mentor;
- ensuring that there is a robust succession planning strategy in place and that there is an investment in leadership training for aspiring headteachers;
- identifying staffing pressures and developing effective approaches to attracting and retaining the highest quality school leaders and staff to RCT;
- working with partners to ensure the quality and sufficiency of supply teachers for schools, particularly in the Welsh medium sector.

Strategic Priority 2:	Supporting educational settings to deliver a transformational curriculum, high quality teaching and learning and improved outcomes for all
------------------------------	--

Strategic priority 2 focuses on supporting educational settings to deliver a transformational curriculum, high quality teaching and learning and improved outcomes for all. This will be achieved by:

- ensuring that our commissioned school improvement service reflects our unique local context and supports our schools to continuously improve and deliver improved teaching and learning and improved learner progression for all;
- strengthening the development of a self-improving system, effective school to school support and the sharing of best practice;
- ensuring that the schools with the greatest needs access bespoke support to get Curriculum for Wales ready;

- ensuring a fully integrated cross directorate early years strategic plan for 0-7 year olds that ensures that learners access the right support and right time;
- ensuring that non-maintained and maintained early years settings provide the necessary development of appropriate cognitive, social and emotional skills and the necessary pre-requisite skills for learning and progression;
- ensuring that teaching and learning in all schools and PRUs is improved and aligned with the new requirements of the AOLEs;
- connecting new curriculum developments to innovative projects aimed at supporting the Council's ambitious Climate Change Strategy;
- ensuring that there is synergy between the Health and Well-being Area of Learning and Experiences and the Framework for Embedding A Whole School Approach to Emotional and Mental Well-being;
- strengthening cluster-based approaches to develop and deliver the new curriculum and to share best practice;
- improving evaluation approaches at all levels to understand the progress made by all learners;
- ensuring that schools effectively track learner outcomes, and robustly evaluate targeted strategies and interventions aimed improving learner progression;
- ensuring that schools are supported to be research-informed and apply local, national and international evidence based best practice to their own settings;
- ensuring that schools have a shared understanding of Equity and Excellence in Education;
- ensuring that all learners make progress in literacy, numeracy and ICT; and the attainment gap between the most and least affluent peers is narrowed;
- implementing and evaluating the impact of the Council's literacy project aimed at improving standards in writing in secondary schools;
- developing and evaluating a strategic initiative aimed at improving the development of speech and language skills in the early years; and
- working in partnership with CSC to ensure that schools are supported to develop bilingual competence and the development of Welsh language skills.

Strategic Priority 3:	Ensuring equity and support for vulnerable learners and their families
------------------------------	--

Strategic priority 3 focuses on ensuring the right learning pathway and support for vulnerable learners and their families. This will be achieved by:

- ensuring that all school staff have received appropriate professional learning on the ALNET Act and are fully aware of their statutory duties;
- supporting schools to effectively self-evaluate ALN provision and strategically plan for improvement;

- ensuring that governing bodies receive an annual report on ALN and scrutinise provision;
- establishing sustainable and self-reliant cluster-based approaches to ALNET Act transformation;
- strengthening partnership working with schools, health, social care and FEIs in order to deliver improved outcomes for the most vulnerable and disadvantaged;
- continuing to improve the quality of targeted support so that the educational outcomes of all vulnerable groups, including learners eligible for free school meals, with ALN, ethnic minority groups and children that are looked after are improved;
- ensuring that those most adversely affected by the pandemic are identified and access enhanced support to make measurable progress;
- implementing and evaluating the effectiveness of strategic programmes and interventions aimed at overcoming the barriers to attendance and engagement for the most disadvantaged and vulnerable;
- ensuring that all schools engage in provision mapping for ALN and can demonstrate impact;
- consulting on a different model of additional needs funding (ANF) delegation that is aligned with the ALN reforms and implementing a revised model for delegation;
- ensuring that parents/carers are well informed about the ALNET Act (2018);
- exploring the viability of establishing a sub-regional sensory service;
- further improving outcomes for children that are looked after by piloting a Virtual School for looked after children;
- reviewing and remodelling individual and group tuition provision;
- ensuring that elective home education processes, procedures and provision are effective in meeting the needs of learners;
- ensuring that there is an integrated early years offer for learners with ALN;
- ensuring seamless transition across all phases and ensuring greater continuity in education;
- developing more extensive alternative learning pathways for 14-19 year olds and evaluating the effectiveness of step 4 provision development across key schools;
- providing learners with access to high quality careers information and guidance that enables them to make informed decisions about their future educational path and careers;
- strengthening approaches to Gatsby and preparation for the world of work, training and further education;
- supporting effective family engagement and partnership working across the Resilient Families Service, families and schools; and

- further extending and evaluating the effectiveness of the SEREN programme.

Strategic Priority 4:	Enhancing the well-being of our learners and the workforce
------------------------------	--

Priority 4 focuses on enhancing the well-being of our learners and the workforce. This will be delivered by:

- supporting schools to self-evaluate against the 'Framework on Embedding a Whole School Approach to Emotional and Mental Well-being' and to deliver effective strategic plans aimed at improving staff and learner well-being;
- developing professional learning to support effective implementation of the Framework, in partnership with our regional school improvement service;
- extending trauma informed practice across all schools, including train the trainer models;
- establishing cluster well-being champions and effective cluster initiatives and practice;
- using evidence based research to inform best practice in the support of vulnerable learners and enquiry based research and intervention;
- further extending family engagement roles across the County Borough and evaluating the impact of funding on outcomes;
- ensuring that the continuum of support for learners with social, emotional and behavioural difficulties is fit for purpose and delivers improved outcomes for learners;
- re-aligning Attendance and Well-being Service to ensure effective support for schools and learners to overcome barriers to attendance;
- ensuring enhanced wellbeing support is in place for learners and staff which is clearly defined and accessible (e.g., counselling services);
- developing integrated well-being pathways for learners in partnership with Children's Services and Youth Services;
- extending PERMA across schools and evaluating impact;
- developing consistent and holistic measures of well-being and data packs;
- capturing learner voice across the system about issues relating to well-being and ensuring that this shapes strategic priorities;
- ensuring that approaches relating to children's rights is embedded across all schools;
- promoting access to breakfast clubs and free school meals for eligible learners;
- ensuring that schools are proactively involved in healthy schools' schemes and actively promote physical activity and lifestyles;
- promoting opportunities for learners to actively engage in their communities, through active participation in sport, leisure and play activities; and

- implementing an effective anti-bullying strategy.

Strategic Priority 5:	Delivering safe 21 st Century learning environments and innovative services for our learners and communities
------------------------------	---

Strategic Priority 5 focuses on delivering safe 21st Century learning environments and innovative services for our learners and communities. This will be achieved by:

- ensuring effective delivery of our ambitious Band B 21st Century Schools Capital and Mutual Investment Model (MIM) Modernisation Programme;
- ensuring new schools are built to Net Zero Carbon standards wherever possible and are low in carbon emissions and energy efficient;
- delivering on Welsh Government's Early Years Grant and further developing the Childcare Offer;
- creating well designed and accessible schools that deliver the requirements of the ALNET Act;
- further developing effective approaches to outdoor learning and enhancing this external environment and the biodiversity of our school estate;
- supporting schools to deliver on the Council's Climate Change Strategy;
- ensuring that developments are aligned with the Local Development Plan and address the Welsh in Education Strategic Plan;
- developing effective partnership approaches to promoting community cohesion and the Prevent agenda;
- ensuring that schools have robust safeguarding processes and procedures, and consistent information management approaches;
- building on our Community Focused Schools approaches and opportunities for strengthening joint working between schools and communities for the benefit our learners and their families;
- delivering on our Digital Strategy for Schools and our Hwb Transformation Programme so that schools are well placed to deliver on the new Curriculum for Wales;
- developing more effective platforms for sharing digital information, guidance and policy documents for schools, parents/carers and other stakeholders;
- enhancing opportunities for securing stakeholder feedback on all aspects of service design and delivery; and
- establishing an effective multi-agency approach to substance misuse and community safety challenges.

Section 9: How will we achieve our priorities?

Our work across the Education and Inclusion Services Directorate and schools will be underpinned by the four core values of:

Collaboration – Aspiration – Inclusion – Innovation

- Partnership and effective **collaboration** will be integral to supporting our most vulnerable learners and families so that they have the best chance of achieving success. Strong partnerships will be established across the system in pursuit of excellence and improved outcomes for all learners. Schools will be supported to address under-performance and timely action taken when there is concern about leadership, school performance or educational outcomes. With CSC, we will identify and provide access to the most effective practice in order to build capacity for improvement throughout the system. Headteachers, governors, senior and middle leaders and all practitioners will be supported to make a full and active contribution to system leadership and for building capacity for school to school support across the system.
- All learners will be encouraged, challenged and supported to have high **aspirations** and expectations of themselves. All learners will have the right to access the highest quality teaching and learning opportunities and support to enable them to achieve their ambitions and the best outcomes of which they are capable. There must be a relentless focus on securing learner engagement, attendance and improvement in the outcomes achieved by all: only the highest level of ambition and expectations will do. We will work in partnership with families and the communities that we serve so that current and future generations of children and young people have the best possible chance of achieving success and prosperity.
- All learners and families face different and unique challenges and will access timely support and/or guidance to overcome potential barriers. Our schools will be supported to ensure they promote **inclusion** and restorative practices which offer solutions to assist learners to overcome barriers to learning and engagement. The well-being of all learners will be at the core of everything we do, and their rights will be respected and their views on the decisions that affect them will be listened to and given due consideration. All learners will be safeguarded from harm and should feel safe and secure in their schools, homes and communities. All learners will have access to opportunities to develop their Welsh language skills and awareness of their cultural heritage. Difference and diversity will be embraced, and tolerance and equity actively promoted.

- We must ensure that school leaders and all other partners share the belief that all learners are entitled to an education of the highest quality, recognising that their journey through school occurs only once. We will invest in the professional and personal development of our staff so as to maintain a highly skilled, resilient, aspirational workforce that is committed to **innovation** and creative practice. All learners will be educated in calm, purposeful and safe environments that are fit for 21st Century learning. We will take positive steps to protect our natural environment and assets for current and future generations to come. Resources, support and challenge must be targeted intelligently and placed where the need is greatest. There must be clear lines of accountability and rigorous evaluation of impact to ensure value for money from deployed resources: we must all be accountable for the successful deployment of resources for the benefit of our communities.

Section 10: How will our success be measured?

Success in achieving our priorities will result in:

- a highly skilled and trained workforce with the necessary skills, knowledge and experience to deliver on the Curriculum for Wales and ALNET Act (2018);
- strong leadership and professional practice across our schools resulting in the improved educational attainment, attendance, and exclusion rates of learners, particularly in targeted cohorts of disadvantaged and vulnerable learners;
- greater equity between the outcomes of learners from economically and/or disadvantaged families and their more affluent peers, resulting in a narrowing of the attainment gap between different groups of learners;
- improved teaching and learning across our schools, and a curriculum that is both innovative and strongly aligned with the AOLEs;
- more learners achieving their aspirations and securing places in further education, employment, training, and apprenticeships on leaving school;
- improved strategic planning and provision for ALN across all schools, inclusive schools and improved outcomes for learners;
- improved mental and emotional well-being for staff and learners;
- good progress will be made on our Band B 21st Century Schools Programme, with significant developments across the school estate;
- our schools will make a significant and active contribution towards the Council's climate change agenda;
- more learners will be accessing Welsh medium education with progress reported against the Welsh in Education Strategic Plan;
- more learners and parents/carers reporting high levels of satisfaction in relation to the education provided for them;

- more stakeholders valuing the specialist support provided by the local authority;
- more partners actively involved and engaged in the delivery of our strategic plans, working collaboratively for the benefit of our communities; and
- increased uptake and use of our school premises by the wider community, with greater community engagement in cultural, sporting and youth engagement activities.

Section 11: Conclusion

The recent pandemic has presented us all with unprecedented challenges and we have all worked tirelessly to overcome these for the benefit of our learners and communities. As we now progress to the next phase of reform, it is imperative that this momentum is sustained and that we work in partnership to achieve our shared mission, vision, and priorities for improvement across the education system. A clear and cohesive strategy is now essential for ensuring that our learners have the best start in life, access to the right support at the right time so that they become successful lifelong learners. The need to intervene early and effectively is critical so that the inequalities and difficulties that have been compounded by the pandemic are overcome and greater equity is achieved.

Our school leaders and our education workforce need to access the highest quality professional learning so that our next generation of learners are well supported and have well established literacy, numeracy and digital skills so that they are well prepared for the rapidly changing and digitally connected world that we inhabit. The last 18 months have demonstrated to us that our current and future generation of learners and workforce need to be resilient, adaptable, and creative. We cannot be certain what challenges we will be presented with for the duration of this plan. However, we can be confident that by working collaboratively as one team we are stronger and better placed to achieve our mission for equity and excellence in Education, improved well-being for all and a better and brighter future for learners and communities.